

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bc. et Bc. EVA RŮŽIČKOVÁ
Pedagogika - Veřejná správa

Židovsko - palestinský konflikt a jeho souvislosti
Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. David HAMPL, Ph.D.

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Třebíči dne 5. 4. 2013

.....

Děkuji Mgr. Davidu Hamplovi, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, poskytování rad a velmi vstřícný přístup.

Úvod	6
1 Výklad základních pojmů	8
1.1 Konflikt.....	8
1.2 Válka.....	10
1.3 Prevence konfliktů.....	11
2 Politicko - geografická charakteristika oblasti	12
2.1 Území Státu Izrael	12
2.2 Vývoj hranic	13
2.3 Obyvatelé.....	13
2.4 Náboženství	15
2.5 Vnitropolitická charakteristika státu.....	19
2.5.1 Zákonodárná moc státu.....	20
2.5.1.1 Volební systém	20
2.5.2 Výkonná moc státu	20
2.5.3 Soudní moc státu	21
2.5.4 Politické strany	21
3 Historické souvislosti.....	23
3.1 Starověké dějiny Židů.....	23
3.1.1 Starověká Palestina před příchodem Izraelců.....	23
3.1.2 Příchod hebrejských kmenů do Palestiny	23
3.1.3 Návrat Izraelitů do Kanaánu	24
3.1.4 Král David a Šalamoun.....	24
3.1.5 Povstání a nadvláda Římanů.....	25
3.1.6 Palestina pod vlivem Byzantské říše	26
3.1.7 Židé pod vládou Arabů, křižáků a mamlúků	26
3.1.8 Palestina pod osmanskou nadvládou	27
3.2 Vznik sionismu a první alija.....	28
3.3 Politický sionismus.....	29
3.4 První světová válka a Balfourova deklarace.....	30
3.5 Vznik Britského mandátu Palestina.....	31
3.5.1 Kořeny samosprávy	32
3.5.2 Arabové v Mandátu Palestina.....	33
3.6 Druhá světová válka a holokaust	34
3.7 OSN a rozdělení Palestiny	35
4 Vznik státu Izrael a jeho vývoj.....	37
4.1 Vyhlášení Státu Izrael.....	37
4.2 Status Quo	37

4.3 Stát Izrael v letech 1949 - 1958	38
4.3.1 Politický vývoj.....	38
4.3.2 Politické strany	38
4.3.3 Zahraniční politika.....	39
4.4 Stát Izrael v letech 1958 - 1968	39
4.4.1 Politický vývoj a přistěhovalectví	39
4.4.2 Hospodářský vývoj	40
4.4.3 Zahraniční politika.....	41
4.5 Stát Izrael v letech 1968 - 1977	41
4.5.1 Politický vývoj.....	41
4.5.2 Zahraniční politika.....	42
4.5.3 Jednání v Camp Davidu (1979).....	42
4.5.4 Politika výstavby židovských osad.....	43
4.6 Stát Izrael v osmdesátých letech.....	44
4.6.1 Politický vývoj.....	44
4.6.1.1 Situace v Libanonu	45
4.6.2 První intifáda	45
4.6.3 Diplomatický průlom.....	46
4.7 Stát Izrael v devadesátých letech.....	47
4.7.1 Vládní krize	47
4.7.2 Válka v Perském zálivu	47
4.7.3 Mírová konference v Madridu.....	48
4.7.4 Politický zvrat v Izraeli.....	48
4.7.5 Mírové dohody z Osla	49
4.7.6 Smrt Jicchaka Rabina	51
4.7.7 Vláda Ehuda Baraka	52
4.8 Stát Izrael ve 3. tisíciletí	53
5 Konflikty mezi Izraelem a arabskými státy	57
5.1 První arabsko - izraelská válka.....	57
5.2 Suezská krize	58
5.3 Šestidenní válka (5. - 10. června 1967)	58
5.4 Opatřebovací válka.....	60
5.5 Jomkipurská válka	61
5.6 Operace Mír pro Galileu.....	62
6 Organizace pro osvobození Palestiny (OOP)	63
6.1 Historie Organizace pro osvobození Palestiny	63
6.2 Cíl OOP	64

6.3 Palestinská národní rada	64
6.4 Organizace OPP.....	65
6.4.1 Fatah (Národně osvobozené hnutí Palestiny).....	65
6.4.2 Lidová fronta pro osvobození Palestiny (LFOP).....	65
6.4.3 Lidová fronta pro osvobození Palestiny - Hlavní velení (LFOP - HV).....	66
6.4.4 Demokratická fronta pro osvobození Palestiny (DFOP).....	66
6.4.5 Palestinská osvobozené fronta (POF)	66
6.4.6 Arabská osvobozené fronta (AOF)	66
7 Palestinská autonomie	68
7.1 Rozloha Palestinské autonomie	68
7.2 Obyvatelé a náboženské složení	69
7.3 Vnitropolitická charakteristika Palestinské autonomie	69
7.4 Mezinárodní politika Palestinské autonomie.....	70
7.5 Válka v Gaze	71
7.6 Problém palestinských uprchlíků.....	72
8 Pedagogická aplikace	73
8.1 Zařazení v rámci RVP	73
8.2 Problematika Židů a Muslimů v rámci Multikulturní výchovy.....	74
Závěr	76
Seznam zkratk.....	78
Prameny a literatura	79

Úvod

Cílem diplomové práce je charakterizovat Židovsko - palestinský konflikt a jeho souvislosti. Mimo to se bude věnovat historii Palestiny, vzniku a vývoji státu Izrael i Palestinské autonomii. Součástí práce je i využití této práce v rámci pedagogické aplikace.

Práce bude rozdělena do osmi kapitol. První kapitola se bude věnovat vysvětlení základních pojmů, které se vztahují k tomuto tématu. Budou definovány pojmy jako konflikt, etnický konflikt a válka.

Druhá kapitola bude zaměřena na politicko - geografickou charakteristiku státu Izrael, složení obyvatelstva a náboženství.

Třetí kapitola se bude zabývat historickými souvislostmi. Převážnou část této kapitoly vyplní historie Židů. Věnovat se bude také hnutí, které se velmi podílelo na vzniku Izraele, sionismem a jeho zakladatelem Theodorem Herzlem. Pozornosti neujde ani Britský mandát nad Palestinou a úloha OSN při rozdělení Palestiny.

Ve čtvrté kapitole bude popsán vznik státu Izrael a jeho chronologický vývoj až do současnosti. V každém desetiletí bude sledován politický vývoj uvnitř státu, zahraniční politika a důležité události související s mírovými procesy mezi Izraelem a arabskými státy. Nebudou chybět ani výsledky jednotlivých voleb do Knesetu a hospodářský vývoj země.

Pátá kapitola bude věnována izraelsko - arabským konfliktům, které měly důsledky na vývoj na Blízkém východě.

Šestá kapitola bude se zabývat Organizací pro osvobození Palestiny, která měla největší podíl na vzniku Palestinské autonomie. Zohledněn bude vývoj organizace, cíl a jednotlivé frakce, které jsou součástí OOP.

V sedmé kapitole bude věnován prostor Palestinské autonomii, jejím vývojem, vnitřní a zahraniční politice. Bude zohledněna i problematika palestinských uprchlíků.

Osmá kapitola bude zaměřena na využití tématu Izraele a izraelsko - arabských konfliktů ve výuce.

Existuje mnoho knih, které se věnují problematice Izraele, Palestiny a blízkovýchodního konfliktu. V českém prostředí je považován za odborníka na Blízký východ Marek Čejka, jehož významnými knihami jsou *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu* a *Judaismus a politika v Izraeli*. Neméně

užitečné publikace jsou od Miloše Pojara, historika a prvního českého velvyslance v Izraeli, Miloše Mendela i Ericha Ternera. Ze zahraničních autorů jsou podstatné knihy od Michaela Kruppa *Sionismus a stát Izrael* a Howarda Sachara *Dějiny státu Izrael*. Významným zahraničním pramenem je ale *Židovský stát* od Theodora Herzla, v němž byla poprvé nastíněna myšlenka samostatného židovského státu.

Důležitým zdrojem aktualizace jsou také internetové stránky izraelského parlamentu - Knesetu, izraelského statistického úřadu, ale i různých zahraničních organizací zabývajících se izraelsko-palestinskou problematikou (např. UNRWA, B'TSELEM).

1 Výklad základních pojmů

Tato kapitola je zaměřena na objasnění základních pojmů týkajících se problematiky konfliktů a války. V první podkapitole je vymezeno pojetí konfliktu a jeho dělení podle umístění v mezinárodním systému, užitých prostředků i dle příčin vzniku. Druhá podkapitola je zaměřena na pojem válka, vymezuje ho a podává ucelený pohled od několika autorů. Třetí podkapitola se zabývá tolik důležitou prevencí proti násilí.

1.1 Konflikt

Konflikt, slovo, se kterým se lidstvo setkává od svého počátku. Veškeré dějiny lidstva byly vyplněny válkami, ať už šlo o války uvnitř státu či války mezinárodní. Ani dnes nemají lidé ve stále se vyvíjejícím světě jistotu, že nikdo nepoužije zbraně hromadného ničení, jež by mohly způsobit totální záhubu lidstva. Ne náhodou se tak konflikt stal vážným problémem této doby.

Konflikt vychází z latinského slova *conflictio*, což znamená *srážka* či *střetnutí*. Jednoduše řečeno konflikt je situace, při níž minimálně dva aktéři jednají tak, aby v co největší míře prosadili své zájmy a hodnoty, které jsou pro jejich protivníky nepřijatelné.¹ Pokud budeme hovořit o konfliktu v rámci mezinárodních vztahů, pak můžeme říci, že se jedná o stav, kdy jedinec či jisté seskupení lidí je v rozporu s jinou skupinou, neboť se snaží udržet či získat moc a svého soupeře odstranit, popřípadě nabýt něco, co je nedělitelné nebo je toho natolik málo, že oba dva protivníky uspokojit nemůže. F. Pfetsch a Ch. Rohloff hovoří o politických konfliktech států a tvrdí: „ *Střetem překrývajících se zájmů v oblasti národních hodnot a témat (nezávislost, právo na sebeurčení, hranice a území, distribuce domácí a mezinárodní moci, přístup k moci) Musí trvat určitou dobu a mít určitý rozsah, musí probíhat minimálně mezi dvěma stranami (státy, skupinami států organizovanými skupinami nebo organizacemi), které jsou rozhodnuty prosazovat svůj zájem a dosáhnout vítězství. Minimálně jednou ze stran musí být organizovaný stát. Možnými nástroji, které jsou používány v průběhu konfliktu, jsou vyjednávání, autoritativní rozhodnutí, hrozba, nátlak, pasivní nebo aktivní ukončení nebo použití fyzického násilí a války*“.²

¹ WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, s.r.o., 2005. s. 35.

² Tamtéž, s. 36.

Mezinárodní konflikty dnes můžeme určit podle 4 hlavních složek, jež jsou jejich součástí. Za prvé jsou to **aktéři** (např. státy, mezinárodní či nestátní organizace), následují **sporné hodnoty**, tedy něco, co bere nebo dává moc (např. území, kontrola nad zdroji), **postoje** neboli chování státu, které dokáže svým způsobem povzbudit k akci účastníky či obyvatelstvo a samotná **akce**.³

Konflikty dělíme podle **umístění v mezinárodním systému**, podle **použitých prostředků** nebo podle **příčin** resp. **zájmu**, které aktéři prosazují.⁴

Podle umístění konfliktu v mezinárodním systému rozlišujeme **systémové konflikty**, jež přeměnily vztahy partnerů mezinárodních vztahů a zavedly nové normy, pravidla a instituce mezinárodního systému (např. třicetiletá válka, první a druhá světová válka), **mezinárodní konflikty** (např. válka o Falklandské ostrovy mezi Velkou Británií) a **konflikty vnitrostátní** (např. Irsko - Velká Británie).⁵

Jestliže alespoň jeden z účastníků konfliktu užije represi, pak hovoříme o **násilném konfliktu**. **Nenásilný konflikt** je řešen v rámci mírových procesů.

Podle zájmu aktérů dělíme konflikty na **teritoriální** (např. o Golanské výšiny), **mocensko-politický** k získání či udržení moci (např. konflikt v Peru), **boj za nezávislost** (např. Baskové ve Španělsku), konflikt **ideologický** (např. USA - Kuba), **ekonomický** konflikt o zdroje (např. spor o ropu mezi Ruskem a Velkou Británií) a **etnický či rasový** konflikt způsobený rozdílnými národnostními i politickými zájmy.⁶

Za etnikum považujeme skupinu, kde společná kultura a sdílené představy o vlastní minulosti vytvořily pocit vzájemné solidarity.⁷ Jednou z příčin etnického či rasového konfliktu je čím dál tím větší etnická rozdílnost a menší tolerance ostatních. S tím je spojena neustálá soutěživost mezi etniky, ať už jde o politickou moc, pracovní příležitost apod. M. E. Brown definuje etnický konflikt jako spor o důležité politické, hospodářské, sociální, kulturní, nebo územní problémy mezi dvěma nebo více etnickými komunitami.⁸ Rovněž charakterizuje důležité faktory, díky nimž může dojít k násilí uvnitř státu. Jedná se o **strukturální faktory**, jež představují slabé státy či vnitrostátní obavy o bezpečnost, **politické faktory** jako např. diskriminační politické instituce, exkluzivistické národní

³ WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, s.r.o., 2005. s. 40.

⁴ Tamtéž, s. 37.

⁵ Tamtéž, s. 37 - 38.

⁶ Tamtéž, s. 39 - 40.

⁷ TESÁŘ, Filip. *Etnické konflikty*. Praha: Portál, s.r.o., 2007. s. 38.

⁸ BROWN, E. Michael. *Ethnic conflict and international security*. New Jersey: Princeton University Press, 1993. s. 5.

ideologie, vnitroskupinová politika a politika elit, **ekonomické a sociální faktory** s charakteristickými ekonomickými problémy či ekonomickým rozvojem a modernizací, a rovněž **kulturní a perceptivní faktory** vyznačující se kulturní diskriminací nebo problematickými dějinami.⁹

1.2 Válka

Válka je organizovaným násilím mezi sociálními skupinami směřujícím k tomu, aby byl protivník buď fyzicky zničen, nebo aby byla fyzickým násilím prosazena politická, náboženská, ekonomická či jiná vůle za použití vojenských prostředků a vojenské síly.¹⁰ Pruský generál Carl von Clausewitz ve své knize O válce z roku 1832 definuje válku takto: „*Válka je akt násilí s cílem donutit protivníka, aby se podřídil naší vůli. Válka není pouze politický akt, nýbrž opravdový nástroj politiky, pokračování politických styků a jejich provádění jinými prostředky.*“¹¹

I když se lidstvo potýká s válečným stavem od nepaměti, dodnes neexistuje výčet druhů válek, které by byly obecně uznávány. Krejčí hovoří o válce vnitrostátní a mezistátní, preventivní, totální při použití maximálních silových prostředků, válce omezené pro získání omezených politických cílů a válce občanské.¹² Naopak bývalý náčelník Generálního štábu Armády ČR J. Šedivý války dělí **podle prostoru, času, intenzity a metody**.¹³ Podle toho, kde se válka odehrává, ji dělíme na *lokální válku* probíhající uvnitř země nebo mezi dvěma státy (např. válka v Čečensku) či *regionální válku*, kdy bojuje mezi sebou více států. (např. první arabsko-izraelská válka) a *globální válku* (např. druhá světová válka). Dle času rozlišujeme *krátkou válku*, v níž se rozhodne v jedné nebo v několika málo rozhodujících bitvách, trvá převážně méně než jeden rok (např. tzv. šestidenní - 3. arabsko-izraelská válka), a *vleklou válku* trvající pár let či desetiletí (např. irácko-iránská válka). Podle intenzity rozeznáváme *omezená válku*, ve které nejsou civilisté přímo postiženi bojem vedeným pro dosažení omezených politických cílů (např. připojení části území) či *totální válku* (např. první a druhá světová válka). Podle způsobu boje válku dělíme na *pravidelnou*, která je vyhlášena státem, vedena a ukončena v souladu s právními konvencemi, boje se účastní pravidelná

⁹ BROWN, E. Michael, ed. *Nationalism and Ethnic Conflict*. Cambridge: The MIT Press, 2001. s. 5.

¹⁰ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. Praha: Victoria Publishing, 1997. s. 289.

¹¹ CLAUSEWITZ, von Carl. *O válce*. Praha: Naše vojko, 1959. s. 23, 36.

¹² KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. Praha: Victoria Publishing, 1997. s. 291-299.

¹³ Válka: rámec pro analýzu. Jiří Šedivý. [online]. [cit. 2012-12-21]. Dostupné z <<http://prg.xf.cz/kniha/kap7.htm>>.

armáda, respektují se normy válečného práva, co se týče zacházení se zajatci a s obyčejnými lidmi, armáda nepoužívá zakázané druhy zbraní (např. válka v Perském zálivu), a *nepravidelnou* vyznačující se bojem mezi slabším a silnějším (např. španělská guerrilla - způsob boje španělských nepravidelných (partyzánských) sil proti Napoleonově armádě).¹⁴

1.3 Prevence konfliktů

Prevence proti násilí se začala rozvíjet po druhé světové válce, tedy po vzniku Organizace spojených národů (OSN), jejímž cílem bylo rozeznat konfliktní situaci a zavčas na ni zareagovat. Touto prevencí se začaly věnovat i jiné organizace jako např. skupiny Světové banky (systém včasného varování), Organizace amerických států (systém nenásilného řešení konfliktů mezi členy) a OBSE (vysoký komisař pro národnostní menšiny).

Nyní se při řešení konfliktů používají dvě hlediska k prevenci konfliktů. Jedná se o **přímou prevenci**, jejímž cílem je zamezit vystupňování konfliktu a eliminovat nebezpečí jeho vyhrocení, mezi nástroje této prevence patří hlavně diplomatická intervence, dlouhodobé mise a mediace, a **strukturální prevenci** tvořící takové podmínky, aby konflikty vznikaly jen minimálně a násilné vyhrocení zůstalo na nejnižším možném stupni, a to např. dlouhodobou podporou budování společnosti, hospodářství, infrastruktury.¹⁵

Východiskem pro tuto práci je pochopení těchto pojmů z důvodu správného porozumění celé problematiky. Konflikt i válka jsou jedním z nejpodstatnějších nástrojů lidské společnosti. V rámci Izraele a Palestiny to platí dvojnásob. Protože možnost řešit vzájemné konflikty mírovou cestou je dnes mezi oběma státy v nedohlednu.

¹⁴ Válka: rámec pro analýzu. Jiří Šedivý. [online]. [cit. 2012-12-21]. Dostupné z <<http://prg.xf.cz/kniha/kap7.htm>>.

¹⁵ WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha: Portál, s.r.o., 2005. s. 40.

2 Politicko - geografická charakteristika oblasti

Tato kapitola se věnuje geografické charakteristice regionu, tolik sporným izraelským hranicím státu, etnickému složení obyvatelstva i vnitropolitické charakteristice státu Izrael. Pozornost je rovněž zaměřena na důležitou úlohu náboženství v tomto státě a nastíněno je i náboženské složení obyvatelstva. Sleduje i současnou politickou situaci v Izraeli, a to na výsledku posledních voleb do izraelského parlamentu - Knesetu.

2.1 Území Státu Izrael

Stát Izrael, hebrejsky *Medinat Jisrael*, arabsky *Dawlat Isra'il*, leží na Blízkém východě v oblasti východního Středomoří na strategickém rozhraní mezi Afrikou a Asií. Území Izraele, které známe dnes, se nachází na starobylém území Palestiny, na svatém místě Židů, křesťanů a muslimů. Izrael jako stát vznikl 14. května 1948 na základě rezoluce Valného shromáždění OSN, kdy byla oficiálně vyhlášena nezávislost státu Izrael. Samotní Izraelci považují za hlavní město Jeruzalém, i když většina členů OSN to odmítá a své velvyslanectví má raději v Tel Avivu.¹⁶

Severní hranici sdílí s Libanonem, severovýchodní se Sýrií, východní s Jordánskem, jihozápadní s Egyptem a západní hranici tvoří Středozemní moře. Do Šestidenní války v roce 1967 byla rozloha Izraele 20 770 km², po anexi Golanských výšin a východního Jeruzaléma se zvýšila na 22 072 km², z toho vodní plochy - Mrtvé moře a Galilejské jezero zabírají 429 km².¹⁷

Jih Izraele tvoří rozsáhlá písečná pláň Negevská poušť. Ve východní části mezi Judskými horami a Mrtvým mořem, jež je nejnižším místem planety, se nalézá Judská poušť. V severovýchodní části se nachází Golanské výšiny (násilně zabrané v roce 1981) s nejvyšším místem Izraele horou Hermon. Sever země obepíná pohoří Karmel, které se pozvolna mění v úrodné Jizre'elské údolí a v kopcovitou oblast Galiley.

Izrael je členěn do šesti hlavních distriktů - Centrální distrikt, Haifský distrikt, Jeruzalémský distrikt, Severní distrikt, Jižní distrikt a Telavivský distrikt, tyto celky dále tvoří

¹⁶ Československo i Česká republika vždy stály na straně Izraele. Jan Masaryk v roce 1947 na Spojených národech veřejně vyjádřil Izraeli podporu a nemalou měrou se tak zasloužil o vznik státu Izrael.

¹⁷ Statistical Abstract of Israel 2012. [online]. 2012. [cit. 2013-02-21]. Central Bureau of Statistics. Dostupné z <http://www1.cbs.gov.il/reader/shnatonenew_site.htm>.

54 okresních zastupitelstev (z toho 1 drúzské), 69 městských zastupitelstev (z toho 4 arabská) a 141 obecních zastupitelstev (z toho 62 arabských).¹⁸

Úředním jazykem je hebrejštiny a arabština, dalšími užívanými jazyky jsou angličtina a ruština, a to z důvodu velkého množství přistěhovalců.

2.2 Vývoj hranic

Po pádu Osmanské říše v roce 1917 dostala tuto oblast pod svoji správu formou mandátu Velká Británie. Britská podpora židovského přistěhovalectví do Palestiny stále více podněcovala nelibost Arabů, která se rozvinula do mnoha násilných střetů. V roce 1947 si už britská vláda nevěděla rady, jak uspokojit obě dvě zneprátené strany, a tak otázku rozdělení Palestiny předala Organizaci spojených národů (OSN). Zvláštní komise OSN pro Palestinu (UNSCOP) navrhla vytvořit dva samostatné státy. Zatímco Židé návrh přijali, Arabové ho razantně odmítli a raději rozpoutali občanskou válku, než aby souhlasili se vznikem židovského státu. Během první izraelsko - arabské války si Izrael polepšil a kromě území, jež jim připadla podle návrhu OSN, ovládli celou Galileu, pobřeží země a Negev.

V roce 1967 při tzv. Šestidenní válce Izrael ještě více zvětšil své území, když dobyl Golanské výšiny, Západní břehu Jordánu, pásmo Gazy, Sinajský poloostrov a obsadil východní Jeruzalém, čímž celé město opět sjednotil. Sinajského poloostrova se však Izrael podle mírové smlouvy z Camp Davidu (1978) vzdal a roku 1982 ho vrátil zpět Egyptu.

Podle dohod z Osla z let 1993 a 1995 jsou Pásmo Gazy a Západní břeh Jordánu pod částečnou kontrolou Palestinské autonomie.

V srpnu roku 2005 došlo k vyklizení 21 židovských osad z pásma Gazy a 4 osad ze západního břehu Jordánu.

2.3 Obyvatelé

Dnes má Izrael 7 941 900 obyvatel, z toho je 5 985 100 (75,4%) Židů, 1 638 500 (20,6%) Arabů a 318 300 (4%) obyvatel jiných náboženských a etnických menšin jako jsou křesťané, drúzové, beduíni, Čerkesové a Samaritáni apod.¹⁹ Mezi 4% obyvatele patří rovněž dělníci přicházející hlavně z oblasti Filipín a afričtí političtí a ekonomičtí emigranti, jež si tuto

¹⁸ Izrael. Základní informace o teritoriu. [online]. [cit. 2013-02-21]. MZV.CZ. Dostupné z <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/izrael/index.html>.

¹⁹ POPULATION. [online]. 2012. [cit. 2013-02-21]. Central Bureau of Statistics. Dostupné z <http://www1.cbs.gov.il/www/yarhon/b1_e.htm>.

oblast poslední léta velmi oblíbili. Podle izraelského statistického úřadu představují děti od 0 - 14 let 28,2% obyvatel, lidé od 15 - 64 let 61,5% a jedinci nad 65 let tvoří 10,3%.²⁰

Významnou roli u židovského obyvatelstva sehrál i Zákon o návratu, kterým se budu zabývat v podkapitole náboženství. Za více než šedesát let přilákalo toto zbožné místo v oblasti Palestiny a dnešního státu Izrael množství Židů z celého světa, kteří si s sebou přinesli různé tradice a zvyky své kultury. Z toho pramení velké rozdíly mezi Židy, ať už jde o způsob života, používaný jazyk či různou úroveň zbožnosti.

Podle etnického dělení lze Židy v Izraeli rozdělit na *Židy aškenázské (aškenazim)*, *Židy sefardské (sfaradim)* a *Židy Mizrachim*.

Aškenázové (*Aškenaz* - Německo) jsou Židé pocházející především z Francie, Nizozemska a z německého Porýní, odtud pak směřovali do střední a východní Evropy i Pobaltí a dále pak do Ameriky, Austrálie a jižní Afriky.²¹ Při založení státu Izrael tvořili 80% židovských obyvatel.²² Zasloužili se o vybudování státu a vždy tvořili politickou elitu. Jsou zakladateli politických stran, odborových organizací a kolektivních osad *kibuců*²³, tolik důležitých pro izraelské zemědělství. Hovoří jazykem jidiš, i když dnešní generace Aškenázů tomuto jazyku již nerozumí.

Sefardé (*Sfard* - Španělsko) pocházejí ze Španělska a Portugalska, které v 15. až 16. století museli opustit. Své domovy poté našli ve Francii, Turecku, Řecku, na Balkáně, Itálii, Anglii, Nizozemí a severním Německu, ale také v Palestině, kde převážná část Sefaradů do 19. století žila. Hovoří jazykem ladino²⁴, který se dodnes užívá v médiích, novinách a rozhlasových stanicích.

Mizrachové (*Mizrachi* - „člověk žijící na východě“) přišli do Izraele z arabských zemí a z oblasti střední Asie, jež museli opustit v arabsko-židovské válce. Jejich tradičním jazykem byla maghrebská judeo-arabština.

Židé, jež se narodili přímo v Izraeli, se nazývají **sabra**. „Vcelku kladně působí nová generace izraelské mládeže, tzv. *sabres* (...) mladí lidé narození již v Izraeli, jsou sebevědomí a stateční, což přirozeně vítá zejména izraelská armáda. (...) Nejsou zatíženi přežívajícími

²⁰ POPULATION. [online]. 2012. [cit. 2013-02-21]. Central Bureau of Statistics. Dostupné z <http://www1.cbs.gov.il/www/yarhon/b1_e.htm>.

²¹ THOMAS, Amelia et al. *Izrael a Palestinská území*. Praha: Svojtka & Co., 2010. s. 42.

²² POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 118.

²³ Členové kibuců hospodařili společně, vše ostatní bylo rovněž ve společném vlastnictví. Nedostávali ani peníze. Ubytování, zdravotnictví i školy byly zadarmo, nákup potravin probíhal prostřednictvím talonů v tamních obchodech. Veškerý zisk byl opět vkládán do osad.

²⁴ Jde o románský jazyk, ve kterém se mísí stará španělština a stará portugalština s prvky hebrejštiny, turečtiny, řečtiny, arabštiny a francouzštiny.

negativními vlastnostmi některých židovských skupin, ale leckdy jsou jim i cizí tradiční kladné vlastnosti Židů. Jsou zkrátka příslušníky mladého národa – Izraelců“ říká Erich Terner.²⁵

Druhou nejdůležitější skupinou, co do počtu obyvatel, jsou Muslimové. V roce 1948 se na území státu Izrael nacházelo přibližně 700 000 Arabů.²⁶ Postupem času ale začal jejich počet klesat a neobydlené pozemky arabských sídlišť obsadili Židé. Dnes Arabové převážně žijí v Galileji, při palestinském území v údolí Wadi Ara, ve Východním Jeruzalémě a v Negevské poušti.

Izraelští Arabové jsou obyvatelé Izraele, kteří nejsou židovského původu, ale jsou občany „Židovského“ státu. Většina z nich jsou sunnitští muslimové, jen malé procento z nich vyznává křesťanství. Zřizují svoje vlastní školy s arabským vyučovacím jazykem. I když získáním občanství si oficiálně zajistili stejná práva jako židovské obyvatelstvo v Izraeli, i tak je na ně pohlíženo jako na arabské obyvatelstvo - jsou zbaveni povinnosti nastoupit povinnou vojenskou službu (ze strachu o jejich loajalitu k izraelskému státu), nemají dostatek půdy nebo pocítují nespravedlnost při přerozdělování financí ze státní podpory apod. Tyto křivdy jsou mnohé z příčin, proč se dodnes Izraelští Arabové plně neintegrovali do společnosti. Zvláštností jsou **Arabové** žijící ve **Východním Jeruzalémě**, který Izrael zabral v roce 1967. Tito Arabové nemají izraelské občanství, oficiálně se tedy jedná o Palestince.

Vedle těchto velkých etnických skupin žijí rovněž v Izraeli příslušníci etnických menších skupin jako např. *Beta Israel* neboli *etiopští Židé* a *Falašové* (tzn. přistěhovalci) přicházející do Izraele z hladovějící Etiopie, *Čerkesové* pocházející z Kavkazu, muslimští *Drúzové* či *Beduíni*, *Samaritáni* a *arabští*, *arménští* či *egyptští křesťané*, *mniši*, *řádové sestry*, *kněží* ze zahraničí nebo *příslušníci různých křesťanských organizací*.

2.4 Náboženství

Náboženství na území Palestiny a Izraele mělo vždy zásadní význam a to nejen proto, že je místem, kde se zrodilo křesťanství a judaismus.

Přestože je náboženství jednou z věcí, která určuje kulturu a dění ve společnosti, dosud neexistuje žádná formální ústava či zákony, jež by chránily náboženskou svobodu. V praxi ovšem vláda obecně respektuje náboženské svobody, protože Izraelský Nejvyšší soud

²⁵ TERNER, Erich. *Dějiny Státu Izrael*. Pardubice: Kora, 1991. s. 125.

²⁶ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 119.

již několikrát rozhodl, že *Základní zákon: Lidská důstojnost a svoboda* popisuje zemi jako „židovský a demokratický stát“ slibující náboženskou svobodu a plnou sociální a politickou rovnoprávnost.²⁷

Zákon o návratu z roku 1950 zajišťuje všem lidem židovského původu i jejich rodinným příslušníkům návrat do Izraele a získat izraelské občanství, musí jen doložit, že má jednoho židovského prarodiče.²⁸ První izraelský premiér David Ben Gurion prohlásil: „*Izrael není státem jen pro jeho občany, ale pro všechny židovský lid, pro každého Žida, který se rozhodne žít ve své vlasti, který dá přednost izraelské nezávislosti před životem v diaspoře. Zvláštním znamením, které charakterizuje Stát Izrael a stanovuje jeho hlavní, tedy sionisticko - židovské poslání, je „Zákon o návratu“ - základní listina práv židovského lidu v Izraeli. Tento zákon vychází z Deklarace nezávislosti ze dne 14. května 1948, v níž se praví: Stát Izrael bude otevřený pro migraci a „shromažďování rozptýlených“. Lze říci, že právě za tímto účelem byl stát Izrael založen. Zákon o návratu stanovuje, že tím, kdo uděluje Židovi ze zahraničí právo usadit se v Izraeli, není stát, ale že toto právo vyplývá z jeho příslušnosti k židovské rase a touhy připojit se k obyvateli státu“.*²⁹

Dnes žije v Izraeli asi 75,4% Židů vyznávajících židovskou víru judaismus.³⁰ *Judaismus* je monoteistické náboženství, které vzniklo na území Palestiny. Základními tezemi jsou:

- existence pouze jedno Boha, ten stvořil svět a vysvobodil Židy jako svůj národ z egyptského otroctví,
- příchod mesiáše do Jeruzaléma, který kolem sebe shromáždí všechny věřící a nastane den Posledního soudu, kdy zemřelí vstanou z hrobů,
- víra v nesmrtelnosti duše,
- víra v posmrtný život.

Za zakladatele je pokládán Abrahám a jeho potomstvo Jákob a Izák. Jedním z nejvýznamnějších proroků je Mojžíš, který vyvedl Izraelce z Egypta a na hoře Sinaj přijal

²⁷ Basic Law: Human Dignity and Liberty. [online]. [cit. 2013-02-21]. Knesset. Dostupné z <http://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic3_eng.htm>.

²⁸ The Law of Return 5710 (1950)*. [online]. [cit. 2013-02-21]. Knesset. Dostupné z <<http://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/return.htm>>.

²⁹ CHAPMAN, Colin. *Čí je země zaslíbená? Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. Praha: Volvox Globator, 2003. s. 81.

³⁰ POPULATION. [online]. 2012. [cit. 2013-02-21]. Central Bureau of Statistics. Dostupné z <http://www1.cbs.gov.il/www/yarhon/b1_e.htm>.

Desatero božích zákonů. Židovským zákonem je Tóra, prvních pět knih Starého zákona. Obřadními texty jsou knihy ze Starého zákona a Talmud obsahující názory tisíců rabínů s řadou témat jako je právo, etika, filozofie, zvyky, tradice, historie, teologie apod.

Dalšími uznávanými principy jsou základní články víry, jež sepsal Maimonides ve 12. století. 13. základních článků formuluje:

- I. Víru v existenci Boha-Stvořitele
- II. Víru v jednotu a jedinstvo Boha
- III. Víru v netělesnost Boha
- IV. Víru ve věčnost Boha
- V. Víru, že Bůh je jediný, ke komu je možné se modlit
- VI. Víru v proroctví a jeho pravdivost
- VII. Víru, že Mojžíš je největší z proroků
- VIII. Víru v božský původ Tóry
- IX. Víru v nezaměnitelnost Tóry
- X. Víru, že Bůh je vševědoucí
- XI. Víru, že Bůh odměňuje spravedlivé a trestá hříšníky
- XII. Víru v příchod mesiáše
- XIII. Víru v nesmrtelnost duše a zmrtvýchvstání³¹

Dle náboženství lze Židy rozdělit na Židy sekulární a religiózní.

Pro **Sekulární Židy** je židovství něco, co člověk získá narozením či národnostně, proto také mnoho židovských zákonů nedodržují.

Religiózní Židé dodržují náboženská pravidla již více a dělí se na ultraortodoxní a ortodoxní.

- **Ultraortodoxní Židé** (*charedim*) stoprocentně dodržují psané tradice podle Tóry a Talmudu. Muži celý život studují náboženské texty a modlitby a v žádném případě nechodí do práce. Člení se na tzv. chasidim a jejich odpůrce tzv. mitnagdim. Jsou typičtí svým vzhledem - muži si nestříhají vousy ani pejsy a ženy se oblékají do dlouhých šatů a holí si hlavu, na které pak nosí paruku či šátek. Většinou mají početné rodiny, někdy až dvanáct dětí. Jejich jazykem je jidiš nebo arabština, hebrejštinou mluví při studiu či bohoslužbě. Až do 1. srpna 2012 byli zproštěni základní vojenské

³¹ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 106.

služby, kdy tzv. Talův zákon, jež jim zaručoval výjimku, zrušil v únoru 2012 Nejvyšší izraelský soud.³²

- **Ortodoxní Židé** spatřují v židovské víře jednotu písemného a ústního učení. Pevně dodržují Tóru, biblická i rabínská pravidla či předpisy Šulchan aruchu tedy normu židovského zákona od rabína Josefa Karo. Trvají na respektování židovských svátků - např. během šabatu nesmějí Židé pracovat nebo nesmí jezdit osobní, vlaková, autobusová, ale i letecká doprava. Muži nosí na hlavě jarmulky a pod oblekem jim vyčnívá modlitební šátek.

Druhou velkou skupinou věřících v Izraeli jsou stoupenci islámu - muslimové. Většinou se jedná o sunnitské muslimy.

Islám byl založen v 7. století prorokem Muhammadem a spočívá v uctívání jednoho Boha - Alláha. Věřící se řídí islámským zákonem *šaría* obsažených v základní knize islámu *Koránu*, ve výročí Mohammada a dalších pravidlech. Svůj život řídí podle „pěti pilířů víry“, jež jsou:

1. *Hadždž* - pouť do Mekky, kterou by měl každý muslim podstoupit alespoň jednou za život, odměnou je mu pak odpuštění všech minulých hříchů.
2. *Salát* - povinnost modlit se pětkrát za den (východ slunce, poledne, uprostřed odpoledne, západ slunce, pozdní večer), povinnost je modlit se čelem k Mekce, modlitby mohou probíhat kdekoliv, až na páteční odpoledne, kdy je nutné modlit se v mešitě.
3. *Šaháda* - vyznání víry, základní princip islámu: „Není božstva kromě Boha a Muhammad je boží Posel“, šaháda je součástí volání k modlitbám z minaretů.
4. *Saum* - ramadán, 9. měsíc muslimského kalendáře, připomíná zjevení Koránu Muhammadovi, během ramadánu nesmí od úsvitu do soumraku nic pít a jíst, rovněž je zakázán pohlavní styk.
5. *Zakát* – muslimové musejí dávat almužny, chudým ve výši jedné čtyřicetiny příjmu věřícího, na Západním břehu a v Gaze je na 80 zakátových výborů, které dohlíží na distribuci zisku z charitativních příspěvků.³³

³² Ultraortodoxní izraelští židé budou muset na vojnu. Soud zrušil výjimku platnou od vzniku Izraele. [online]. 2012. [cit. 2012-12-16]. IHNED.cz. Dostupné z <<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-57930980-ultraortodoxni-izraelsti-zide-budou-muset-na-voynu-soud-zrusil-vyjimku-platnou-od-vzniku-izraele>>.

³³ THOMAS, Amelia et al. *Izrael a Palestinská území*. Praha: Svojtka & Co., 2010. s. 49.

Důležitou skupinou věřících v Izraeli jsou také křesťané.

Křesťanství je náboženství založené na učení Ježíše Krista. Vyvinulo se z judaismu, od kterého se liší v chápání spasitele. Křesťané považují za spasitele Ježíše, zatímco podle Židů má spasitel teprve přijít. Jejich učení spočívá v trojjednosti Boha neboli ve víře ve Svatou trojici: Otce, Syna a Ducha svatého. Sbírkou posvátných spisů křesťanství je *Bible* skládající se ze *Starého* a *Nového zákona*. Nejpočetnější je v Izraeli řeckokatolická církev, jež pečuje o více než půlku jeruzalémského chrámu Božího hrobu a část kostela Narození Páně v Betlémě.

Pro všechna tři náboženství jsou důležitá svatá místa nacházející se právě v Izraeli - **pro Židy** je nejvýznamnějším místem Zed' nárků a hrobka krále Davida v Jeruzalémě, jeskyně s ostatky Abraháma v Hebronu, hrob Ráchel u Betléma a Josefův hrob v Nábulusu, **pro muslimy** je nejposvátnější jeruzalémský posvátný okrsek, odkud Mohammed vystoupil do nebe, a **pro křesťany** jsou podstatná místa spojená se životem Ježíše Krista - Betlém s bazilikou Narození Páně, Galilei a Jeruzalém s Olivetskou horou a Getsemanskými zahradami, Křížová cesta a Chrám Božího hrobu a další.³⁴

2.5 Vnitropolitická charakteristika státu

Izrael je parlamentní demokratickou republikou s rozdělenými složkami výkonné, zákonodárné a soudní moci. Ačkoli stát v *Deklaraci nezávislosti státu Izrael* slíbil přijmout Ústavu již v roce 1948, kvůli rozporům mezi představiteli země, tak doposud neučinil.³⁵ Povahu ústavního zákona mají tzv. **Základní zákony**.³⁶

1. *Základní zákon „Kneset“ (1958)*
2. *Základní zákon „Země Izraele“ (1960)*
3. *Základní zákon „Prezident státu“ (1964)*
4. *Základní zákon „Vláda“ (1968, 1992)*
5. *Základní zákon „Státní hospodářství“ (1975)*
6. *Základní zákon „Armáda“ (1976)*
7. *Základní zákon „Jeruzalém“ (1980)*

³⁴ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 24.

³⁵ Především Religiózní Židé nechtějí přijmout zákon, který by měl větší vážnost než jejich posvátné texty.

³⁶ Basic Laws. [online]. [cit. 2012-12-18]. Knesset. The Existing Basic Laws: Summary. Dostupné z < http://www.knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_yesod2.htm>.

8. Základní zákon „Moc soudní“ (1984)
9. Základní zákon „Státní kontrolor“ (1988)
10. Základní zákon „Lidská svoboda a důstojnost“ (1992)
11. Základní zákon „Svoboda zaměstnání“ (1994)

Hlavou státu je prezident, kterého volí Kneset na období 7 let. Jeho úkolem je pouze reprezentovat stát Izrael. Nyní tuto funkci zastává Šimon Peres.

2.5.1 Zákonodárná moc státu

Hlavním činitelem zákonodárné moci je Kneset, jednokomorový parlament, složený ze 120 členů volených na čtyřleté období. Může být ale rozpuštěn i dříve, pokud je odvolán premiér nebo vládě není vyslovena důvěra. Každý Kneset má i svoje číselné označení, v roce 1949 se jednalo o první Kneset, nyní po volbách v lednu 2013 je ustanoven již 19. Kneset.³⁷

Kneset vykonává svoji funkci na základě plenárních zasedání a s pomocí 15 výborů. Pokud má být návrh uzákoněn, musí projít třemi čteními. Po schválení je návrh publikován v úředním věstníku a po stvrzení pečeti se stává zákonem.

Další pravomocí parlamentu je odvolání prezidenta a Státního kontrolora či zbavení imunity svých členů.

2.5.1.1 Volební systém

Právo volit mají všichni občané Státu Izrael, starší 18 let. Celá země představuje jeden volební obvod. Izrael má volební systém založený na celostátním poměrném zastoupení. Voliči si z kandidátek vybírají strany, nikoli osoby.

Pro vstup do parlamentu je nutné splnit 2% hranici hlasů, což je jedním z důvodů, proč je zastoupení v Knesetu velmi různorodé a jedna strana není schopna sestavit vládu sama. Premiér, většinou jde o předsedu nejsilnější politické strany, pak sestaví vládu, která musí být schválena parlamentem.

2.5.2 Výkonná moc státu

Výkonná moc je v rukou vlády. Její pravomocí je podnikat opatření, které nemohou učinit jiné instituce. Vláda je zpravidla jmenována na dobu 4 let, zkrátit se může z důvodu vyslovení nedůvěry, podáním demise či úmrtí premiéra. Pokud je vládě vyslovena nedůvěra, svoji funkci vykonává dál do té doby, než je ustanovena nová vláda.

³⁷ Current Knesset Members of the Nineteenth Knesset. [online]. 2013. [cit. 2013-03-16]. Knesset. Dostupné z <http://www.knesset.gov.il/mk/eng/mkindex_current_eng.asp#A>.

Má za úkol předložit jména budoucích ministrů i vládní program Knesetu ke schválení. Nominovaní ministři musí být občané státu Izrael, žít v Izraeli a být poslanci parlamentu. Každý ministr je za splnění své práce a za své rozhodnutí odpovědný premiérovi i parlamentu. Ministr si může v souladu s vládou i premiérem určit své náměstky.

Od vzniku státu v roce 1948 jsou vždy izraelské vlády sestaveny z koalice více stran, protože ani jedna strana ve volbách nikdy nedostala tolik hlasů, aby mohla sestavit jednobarevnou vládu.

2.5.3 Soudní moc státu

Soudy představují nezávislou složku v rámci ministerstva spravedlnosti. Soudce je jmenován prezidentem. Soudce jmenuje prezident po doporučení nominačního výboru sestávajícího ze soudců Nejvyššího soudu, členů právnické komory a představitelů veřejného života, jmenování je trvalé, přičemž hranice odchodu do důchodu je 70 let.³⁸

Soudní systém je složen ze *Zvláštních soudů*, které řeší přestupky a problémy vztahující se k zákoníku práce. Patří mezi ně i soud pro mladistvé a soudy městské a vojenské. *Náboženské soudy*, které představují židovské rabínské soudy, muslimské soudy šaría, drúzské náboženské soudy, církevní soudy, se zabývají otázkami osobního práva, jako je svatba, rozvod, adopce apod. *Magistrátní soudy* mají pravomoc v záležitostech občanského a trestního práva. *Distriktní soudy* jsou odvolacími soudy, v těžších případech trestního a občanského práva slouží jako soudy první instance. A *Nejvyšší soud* je nejvyšším odvolacím soudem. Pro závažné případy je i soudem prvního stupně, a to v případě, kdy jsou napadena rozhodnutí či postupy představitelů státu.

Izraelské právo je odvozeno od britského zvykového práva - Common Law.

2.5.4 Politické strany

Již od samého vzniku Státu Izrael je neustále veden boj mezi revizionistickým sionismem, který je představován pravicí a labouristickým sionismem neboli levicí.

Pravicové strany jsou známé svým neústupným postojem k palestinskému obyvatelstvu, schvalováním výstavby židovských osad a využitím armády při nepokojích.

Levicové strany se spíše jeví jako strany sociální a demokratické, i když se občas stavěly proti arabskému obyvatelstvu.

³⁸ Moc soudní. [online]. [cit. 2013-03-14]. Velvyslanectví Státu Izrael v České republice. Dostupné z <<http://embassies.gov.il/Praha/AboutIsrael/State/Pages/STATE-Judiciary.aspx>>.

Dne 22. ledna 2013 se konaly předčasné volby do parlamentu z důvodu neschválení rozpočtu na rok 2013. Vítězství ve volbách slavila pravicová strana *Likud* Benjamina Netanjahua, která získala 31 mandátů. Pravicový blok Likud byl založen v roce 1973 a o čtyři roky později zvítězil ve volbách a sesadil tak z trůnu levicové strany. 19 mandátů patří centralistické straně *Ješ Atid*, vzniklé v roce 2012. Na třetím místě se umístila středolevá *Strana práce*, která byla založena v roce 1968, kdy došlo ke sloučení levicových stran- Mapaj, Achdut ha-avoda a Rafi. Pravicová národně-náboženská sionistická politická Strana Židovský domov vznikla v roce 2008 sjednocením stran Moledet, Tkuma a Národní náboženské strany. *Strana židovský domov* bude disponovat 12 křesly. Strana *Šas* zastupující sefardské Židy má 11 mandátů. V předešlé vládě měla strana 4 ministry. Strana *Sjednocený judaismus Tóry* hájící práva charedim a status quo získala 7 mandátů. Sociálně demokratický *Merec* požadují mírové soužití Židů a Palestinců má 6 křesel. Strana zastupující izraelské Araby *United Arab List - Ta'al* získala 4 mandáty, stejně jako komunistická strana *Chadaš*. Arabská nacionalistická strana *Balad* má 3 mandáty. Velkou prohru zažila strana *Kadima*, která v minulých volbách zvítězila, nyní má však k dispozici jen 2 mandáty. Sestavením vlády byl pověřen předseda strany Likud Benjamin Netanjahu.³⁹

Politika v Izraeli je s náboženstvím velmi úzce propojena. Jedním z důkazů je podepsání dohody Status Quo. Stát uznává celou řadu náboženských prvků nebo institucí. Náboženské politické strany se neustále snaží ovlivnit izraelskou politiku náboženskými prvky. Sekulární Izraelci prosazují demokracii a religiózní Izraelci preferují teokracii.

Jak bude Izrael reagovat na případný konflikt ze strany Arabů, můžeme posoudit také podle toho, jaká panuje v Izraeli vnitropolitická situace. Zatímco izraelská pravice odmítá jakýkoli dialog s Palestinci a má tendenci řešit spory spíše násilím, izraelská levice je více přístupná k rozhovorům a kompromisům. Proto je nutné vědět, jaké politické proudy a názory ovlivňují izraelskou politiku a která politická strana zrovna převládá.

Na tento konflikt totiž působí také ideologickými aspekty. Ze strany Arabů jde o arabský nacionalismus a ze strany Židů židovský sionismus. Sionismus, ale i arabský nacionalismus v sobě obsahují i náboženské prvky, které ještě více posilují národní uvědomění a spor o palestinská území.

³⁹ Izraelský prezident pověřil Netanjahua sestavením vlády. [online]. 2013. [cit. 2013-02-5]. Deník.cz. Dostupné z <http://www.denik.cz/ze_sveta/izraelsky-prezident-poveril-netanjahua-sestavenim-vlady-20130203.html>.

3 Historické souvislosti

Tato kapitola je zaměřena na historii starověké Palestiny a židovského národa od samého počátku až do rozhodnutí o vzniku státu Izraele v roce 1948. V případě dějin židovského národa jde o velmi důležité informace, protože historie Židů stále se současností souvisí. Pozornosti neujde ani vznik sionistického hnutí a nezanedbatelná úloha OSN při přerozdělování palestinského území.

3.1 Starověké dějiny Židů

3.1.1 Starověká Palestina před příchodem Izraelců

Dnešní stát Izrael a palestinské území patřily k velmi úrodným oblastem, ale také k hlavním obchodním cestám, proto ji národy jako např. Chetitě, Egypt, Persie, Asýrie a Babylonie chtěly vždy dostat pod svoji vládu.

První důkazy osídlení nám dokládají jednoduché nástroje z doby kamenné, jejichž stáří se odhaduje asi na 300 000 let. V neolitu (8 000 - 6 000 let př.n.l.) tuto úrodnou zemi půl měsíce osídlili hlavně zemědělci, jejichž kultura nebyla tak na vysoké úrovni jako okolní státy a tak neustále museli bránit proti jejich útokům. Doklady o jejich životě se hlavně nachází v Jerichu.

Ve 4. tisíciletí se oblasti začalo říkat Kanaán a to podle semitských kmenů, kteří se zde usadili a jsou obecně nazýváni Kanaánci. Území Kanaánu se rozprostíralo od Středoziemního moře, k jižní hranici Sýrie, přes Jordán a Negevskou poušť a snad Sinajský poloostrov.⁴⁰

3.1.2 Příchod hebrejských kmenů do Palestiny

Podle první knihy Mojžíšovy Genesis přišel kolem roku 1800 př.n.l. do těchto úrodných končin také praotec Židů Abrahám společně se svými lidmi z mezopotámského města Ur. Příchod do Kanaánu nebyl náhodný. Svůj lid vedl Abrahám na pokyn Hospodina, protože právě tam se měla nacházet „země zaslíbená“. V knize Genesis se doslova píše: *I řekl Hospodin Abrahamovi: „Odejdi ze své země, ze svého rodiště a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu. Učiním tě velkým národem, požehnám tě, velké učiním tvé jméno. Staň se*

⁴⁰ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 10.

*požehnáním! Požehnám těm, kdo žehnají tobě, prokleji ty, kdo ti zlořečí. V tobě dojdou požehnání veškeré čeledi země.*⁴¹

Jak obyvatelé země Kanaán, tak ani Abraham i jeho lidé zde neměli klid a neustále museli čelit nájezdům Hyksosů. Útoky Hyksosů i proud hebrejských kmenů znamenaly, že část obyvatel Kanaánu odešla a usadila se v okolí středomořského pobřeží, kde se jim později začalo říkat Fénicičané. Země Kanaán měla společné hranice s Egyptem, jehož si v roce 1790 př.n.l. podmanili právě Hyksosové z Předního východu a ujali se zde vlády na dlouhých dvě stě let. Okolo roku 1600 př.n.l. nastalo období sucha a hladomor donutil Izraelity v čele s Jákobem, jež po boji s Bohem získal nové jméno Izrael, odejít do Egypta a usadit se tam.⁴² Neboť právě zde vykonával egyptského správce Josef, syn Jákoba. Poté, co byli Hyksosové v roce 1570 př.n.l. Egypťany nadobro poraženi, pozice Izraelitů se změnila. Faraon Ramesse II. učinil z Izraelitů otroky a rozkázal zavraždit všechna izraelská novorozeňata mužského pohlaví. Tohoto vraždění novorozeňat byl ušetřen Mojžíš, který byl ukryt a posléze vychováván dcerou faraona. A právě on byl ten, který podle Bible vyvedl izraelský lid z egyptského otroctví a na hoře Sinaj obdržel Desatero přikázání. Po čtyřech desetiletích se tak Židé dostali zpět do „země zaslíbené“.

3.1.3 Návrat Izraelitů do Kanaánu

Po návratu do Kanaánu museli Izraelité o své místo bojovat, právě tu totiž probíhala válka mezi Egyptem a Chetity. Obě dvě mocnosti byly nakonec poraženy od Filištinů usazených na kanaánském pobřeží. A tak se Izraelci zmocnili části Kanaánu a utvořili svaz dvanácti kmenů. Později si podmanili i ostatní městské státy a zemi pojmenovali Země Izraelská, v jejímž čele stanuli tzv. soudci. Jednalo se o neformální titul, soudci urovnávali spory a jako vůdci vedli vojska do války.

3.1.4 Král David a Šalamoun

Na území Kanaánu izraelské kmeny změnilý způsob života, započali žít usedlým a zemědělským způsobem života. A tak když se rozhořela válka s Filištiny, bylo nutné k záchraně lidu vytvořit stát a zformovat jednotné vedení - krále. Prvním králem byl zvolen Saul. Podle biblického vyprávění dovršil úplné sjednocení izraelských kmenů až jeho nástupce a zdatný vojevůdce David, který dobyl Jeruzalém a učinil z něj hlavní město své

⁴¹ Gn 12, 1-3. [online]. [cit. 2013-02-26]. Biblenet.cz. Dostupný z <<http://www.biblenet.cz/app/b/Gen/chapter/12>>.

⁴² Po boji s Bohem si Jákob změnil jméno na Izrael a jeho synové i potomci jsou nazýváni Izraelity

říše. Jeho syn Šalamoun pak z království učinil hospodářsky a územně rozvíjející se zemi a zbudoval první jeruzalémský Chrám, který se stal, až do svého vypálení v roce 586 př.n.l., centrem židovské víry. Po smrti Šalamouna se země rozdělila na severní Izraelské království s hlavním městem Samárií a jižní Judské království, kde hlavním městem zůstal Jeruzalém.

Po rozdělení země se Židé opět dostali do otroctví. V roce 722 př.n.l. bylo Izraelské království poraženo Asyřany a v roce 586 př.n.l. dobyl novobabylónský král Nabukadnazar II. Jeruzalém a odvěkl část židovského obyvatelstva do tzv. babylonského zajetí.⁴³ V tzv. babylonské diaspoře bylo Židům umožněno dodržovat svoji víru a tradice. O zhruba padesát let později porazil perský král Kýros II. Veliký novobabylonskou říši a svolil Židům navrátit se do vlasti. Království již obnoveno nebylo, do čela se postavili tzv. veleknězi. V roce 515 př.n.l. byl dostavěn Druhý chrám, v němž se opět konaly bohoslužby.

3.1.5 Povstání a nadvláda Římanů

Po dobytí Jeruzaléma museli Židé s Alexandrem Velikým uzavřít dohodu o placení poplatků a spojenectví, čímž jim bylo umožněno svobodné vyznání víry. Někteří Židé využili rozmanitosti makedonské říše a začali se usazovat i v jiných částech země např. v Persii nebo Alexandrii, kde žila druhá největší komunita v diaspoře. Po smrti Alexandra Velikého jeho říši postupně ovládli Ptolemaiovci a Seleukovci. Zatímco za vlády Ptolemaiovců si Židé ještě zajistili svobodné vyznání, Seleukovci vypudili kněze z jeruzalémského chrámu a zakázali uctívat židovské náboženství. Následkem toho všeho bylo Makabejské povstání, díky němuž Židé znovu ovládli Jeruzalém, založili Hasmonejské království a dobyli území, že jejich říše pak dosahovala takové velikosti jako za krále Davida a Šalamouna.⁴⁴ V roce 63 př.n.l. ukončili dlouhotrvající spory o nástupnictví Římané, když se království dostalo pod římskou správu. Římané pak tuto oblast spravovali prostřednictvím prokurátorů nebo pomocí mocného panovníka jako by např. Herodes Veliký, který tu vládl v letech 37 - 34 př.n.l.

Doba pod římskou nadvládou se především vyznačovala obrovskými náboženskými a národními povstáními. Došlo i k rozdělení Židů na saducee, zélóty, farizeje a esejce.⁴⁵ Okolo roku 27 se tu začalo šířit učení Ježíše Krista, které si získalo stoupence z různých řad obyvatel. Ježíš Nazaretský šířil lásku boží a příchod Božího království, tím se dostal do nelibosti významných Židů a za trest byl vydán Římanům a ukřižován. Napětí mezi obyvateli vyvrcholilo v roce 66 tzv. první židovskou válkou, která skončila neúspěchem Židů a v roce

⁴³ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 15.

⁴⁴ Dobytí Jeruzaléma a Chrámu si dodnes Židé připomínají při osmidenním svátku světel - Chanuce.

⁴⁵ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 20.

70 zbořením Druhého chrámu. V letech 132 - 135 došlo k druhému protiřímskému povstání Židů pod vedením Šimona Bar Kochby. Římanům se ale opět podařilo Židy porazit. Posléze císař Hadrián přejmenoval Jeruzalém na Aelia Capitolina a Židům pod hrozbou smrti město zakázal navštěvovat nebo v něm žít. Celou oblast pak Římané nazvali Palaestina. Spousta Židů tak raději odešla do jiných koutů Římské říše. Po rozdělení Římské říše roku 395 spadala Palestina pod Východořímskou neboli Byzantskou říši.

3.1.6 Palestina pod vlivem Byzantské říše

Za vlády Byzantské říše se v oblasti Palestiny začalo šířit křesťanství. Roku 313 římský císař Konstantin I. Veliký vydal Edikt milánský, čímž prohlásil křesťanství za oficiální náboženství Východořímské říše. Záhy se začaly na palestinském území budovat kostely a biskupství. Počet křesťanů žijících v Palestině narůstal. Pro samotné Židy to znamenalo, že ztratili centrum své víry. Z tohoto důvodu započali rabíni šířit židovské tradice alespoň ústní formou. Jednalo se o tzv. Ústní Tóru dodržovanou v komunitách diaspory.

Roku 614 se zmocnili Jeruzaléma Peršané. Židé této situace využili k útokům proti křesťanům, zabíjeli je a ničili kostely. Křesťané zase na oplátku pobíjeli Židy. V roce 630 Byzancie porazila Peršany a opět obnovila svoji kontrolu nad Palestinou. Situace se ale neuklidnila nadlouho.

Na východě se začalo šířit nové náboženství - islám a panující nástupci proroka Mohammeda začali plnit poslání, které jim islám prikazoval. Rozšířit toto náboženství do dalších koutů země. To se Arabům povedlo již v roce 638, když se islám dostal do Palestiny. Tato událost se stala základem dnešního neřešitelného konfliktu na Blízkém východě.

3.1.7 Židé pod vládou Arabů, křižáků a mamlúků

Po dobytí Jeruzaléma přistupovali Arabové k Židům i křesťanům shovívavě. Chalíf Umar dokonce přislíbil bezpečnost osob a křesťanské církvi další držení jejich kostelů, ti co nechtěli dále žít pod nadvládou Arabů, se mohli vystěhovat do ostatních oblastí Byzancie.⁴⁶ Postupem času se stal islám vládnoucím náboženstvím. Muslimové postavili na Chrámové hoře dvě mešity, neboť se tu měl podle vyprávění Koránu prorok Muhammed přenést do nebes. Jeruzalém se tak stal pro muslimy dalším uctívaným místem.

⁴⁶ SEGERT, Stanislav. *Starověké dějiny Židů*. Praha: Svoboda, 1995. s. 254.

Téměř tolerantní stav panující mezi původním obyvatelstvem a Araby ukončil nástup chalífa al- Hakíma i další dobyvatelé Jeruzaléma Turci. Ti proti nim tvrdě vystupovali a bořili kostely i mešity. To se nelíbilo nejvyšším křesťanským představitelům, a tak papež Urban II. v roce 1095 vyhlásil první křížovou výpravu, s cílem dobýt zpět posvátná místa křesťanů.⁴⁷ O čtyři roky později byl Jeruzalém dobyt. Židé i Arabové byli povražděni nebo odvedeni jako otroci. Později bylo křesťany na dobytém území vyhlášeno Jeruzalémské království s centrem Jeruzalém, jehož hranice sahaly od Bejrútu na severu až k Aškelonu a Ejlatu na jihu.⁴⁸ Zhruba o sto let později bylo Jeruzalémské království zničeno muslimským generálem Saladinem. Následek toho byly další křížové výpravy. Ty byly neúspěšné, a tak roku 1291 přestalo Jeruzalémské království existovat.

V průběhu křížových výprav se museli Židé vyrovnat s poklesem počtu komunit. Někteří z nich věřili, že Saladinovo vítězství jim pomůže s návratem do Svaté země. Přichodí Židé ze všech koutů světa však byli zklamáni. Obnovená jeruzalémská komunita zanedlouho zanikla. Další vlna Židů z Pyreneje, Itálie i střední Evropy proudila do Palestiny za vlády mamlúků.

3.1.8 Palestina pod osmanskou nadvládou

Osmanští Turci se zmocnili Palestiny v roce 1516. Za vlády Sulejmana I. Nádherného se Palestina po dlouhém skomírání opět dostala na vrchol. Jeruzalémské Staré město bylo obeháno dodnes stojícími hradbami, v zemi panoval klid a mír. Došlo i k rozkvětu židovských komunit, do kterých neustále proudilo množství Židů. Jedna z nejvýznamnějších židovských obcí byla ve městě Safed, které se stalo centrem vzdělanosti. V této době žilo v Safedu asi 10 000 Židů, v Jeruzalémě 1000 Židů a pár židovských rodin v Nábulusu a Hebronu.⁴⁹ I když od 17. století moc osmanských Turků začala upadat a země se dostávala do rukou různých místních vládců, počet Židů narůstal. V roce 1880 měla Palestina celkem 480 000 obyvatel, z toho Židé tvořili asi 5% tamější populace (tj. asi 24 000 obyvatel).⁵⁰

Konec 19. století přinesl všem Židům naději v návrat do Svaté země, a to v podobě nového ideového směru, který bude nakonec hrát důležitou roli při vzniku státu Izrael.

⁴⁷ THOMAS, Amelia et al. *Izrael a Palestinská území*. Praha: Svojtka & Co., 2010. s. 30.

⁴⁸ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 26.

⁴⁹ Tamtéž, s. 28.

⁵⁰ CHAPMAN, Colin. *Či je země zaslíbená?* Praha: Volvox Globator, 2003. s. 27.

3.2 Vznik sionismu a první alija

Sionismus - hnutí, jehož cílem byl návrat židovského národa do Izraele a vznik samostatného státu, vznikl mezi evropskými Židy jako reakce na antisemitismus, jež byl právě v Evropě dosti častý jevem. Vzniku pomohla také skutečnost, že směry jako liberalismus a osvícenství již v tuto dobu zasahovaly do evropského myšlení. Název sionismus byl odvozen ze slova Sion, jež je Židy používáno jako synonymum pro Zemi izraelskou i město Jeruzalém, kde se Židé dle tradice po příchodu Mesiáše shromáždí.

Přestože sionismus vznikl až v 19. století, podobné myšlenky se objevovaly již dříve. Jako první použil slovo sionismus ve stejném významu *Nathan Birnbaum* v díle *Národní obrození* (Die Nationale Wiedergeburt), kde se rovněž objevila idea na vznik samostatného židovského státu.⁵¹ Také západní mocnosti nezůstaly pozadu. Např. v roce 1838 byl v listu anglického ministerstva zahraničí, *Globe*, napsán článek zabývající se osídlováním Palestiny.⁵² V tomto případě vzešla podpora Anglie z politických důvodů, neboť již tenkrát předpovídala zánik Osmanské říše a hlavním cílem bylo zajistit si v této oblasti spojení.

Roku 1840 došlo v Damašku z důvodu vraždy křesťanského duchovního k pogromům na Židech. V Evropě to zvedlo vlnu nevole. Dalším pogromům zabránil Angličan *sir Moses Montefiore*, který odcestoval do Damašku a zajistil propuštění zatčených Židů. Montefiore byl právě jedním z těch, kteří prosazovali myšlenku samostatného židovského státu, sám Palestinu několikrát navštívil, v Jeruzalémě nechal zbudovat židovskou kolonii a zasloužil se také o zlepšení společenského postavení Židů. Vize o osídlení Palestiny prezentoval také představitel dělnického sionismu *Moses Hess*, jehož *Řím a Jeruzalém* (Rome and Jerusalem) patří k významným dílům tohoto hnutí.

Ani východu se myšlenka návratu židovského národa nevyhnula. V 19. století vzniká nové hnutí jako reakce na těžký život šesti milionů ruských Židů, tzv. *haskala* - židovské osvícenství. V té době znamenali Židé pro místní obyvatelstvo velkou konkurenci, a proto byly proti nim organizovány pogromy, kvůli kterým se Židé museli stěhovat z měst do okrajových částí. A právě zde Židé začali vnímat sounáležitost - vyzdvihovali židovskou literaturu, umění, kulturu a vydávali hebrejské časopisy. Jedním z protagonistů hnutí byl i *Peres Smolenskin*, který později vydával ve Vídni hebrejské noviny *Ha-Šachar* (*Ranní červánky*), jež si oblíbilo mnoho židovských vzdělanců. Situace se ještě více vyhroutil v roce 1881 po vraždě cara Alexandra II, kdy byli Židé označeni za spoluviničky. Následující pogromy vzaly život několika set Židům. Výsledkem všeho byl vznik různých sionistických

⁵¹ KRUPP, Michael. *Sionismus a stát Izrael*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 19.

⁵² Tamtéž, s. 24.

spolků v Rusku, Polsku, Rumunsku nebo Londýně, jež se časem spojily v jednu zastřešující organizaci.

Pogromy a sionistické smýšlení vyvolaly mezi Židy emigrační vlny - tzv. *alijs* do Palestiny. První alijs probíhala v letech 1882 - 1903 a přivedla do Palestiny asi 35 000 Židů přicházejících hlavně z Ruska a Ukrajiny. Jednalo se především o studenty, kteří se vzdali svého studia ve prospěch přestavby palestinské země, aby se zde mohlo usídlit ještě větší množství Židů. Nově založené osady zpočátku strádaly, pak ale přišla finanční podpora od *Edmunda Rothschilda*. Baron Rothschild koupil půdu a založil na čtyřicet osad za několik desítek milionů franků. V roce 1901 byl založen Židovský národní fond (*Keren Kajemet Le Jisrael*), jež měl za úkol vykupovat další půdu pro zakládání nových osad.

V letech 1904 - 1914 přišla do Palestiny druhá vlna dalších asi 40 000 emigrantů z Ruska a Polska.⁵³ Z této druhé alijs pocházeli i významní představitelé Státu Izrael např. David ben Gurion (1. předseda vlády) a Jitcchak ben Cvi (2. prezident).

3.3 Politický sionismus

Za zakladatele politického sionismu je považován Žid maďarského původu *Theodor Herzl*, který sjednotil jednotlivé sionistické proudy v jednotné politické hnutí. V roce 1894 se stal jako zpravodaj vídeňského deníku ve Francii svědkem antisemitského procesu, který vzešel ve známost jako Dreyfusova aféra.⁵⁴ Alfred Dreyfus, francouzský důstojník židovského původu, byl neprávem obžalován z vlastizrady a špionáže pro Německo. Tento proces zcela změnil jeho pohled na židovskou problematiku. Již v roce 1896 vydal své myšlenky ve spise *Židovský stát*. Domníval se, že vytvoření židovského státu prospěje všem, protože snaha o asimilaci Židů do evropské společnosti se nezdařila. A proto by se všechny země měly zapojit do řešení židovské otázky. V knize píše: „*Jsme národ, jeden národ. Všude jsme měli upřímnou snahu začlenit se do národních komunit, které nás obklopovaly, a udržet si pouze víru otců. To nám však není dovoleno. Marně usilujeme úspěchy v umění a vědě dosáhnout větší slávy pro naše vlasti a přispět k jejich bohatství účastí na obchodu. Je námi opovrhováno jako nějakými vetřelci. Kdyby nás jen nechali na pokoji... nezdá se mi však, že to mají v úmyslu. ... Svět potřebuje židovský stát, a proto vznikne.*“⁵⁵

⁵³ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 31.

⁵⁴ V českých zemích rovněž probíhaly procesy, které podněcovaly antisemitismus. Známa je tzv. Hilsneriáda neboli soudní proces s Židem Leopoldem Hilsnerem, který byl obviněn z vraždy křesťanské dívky.

⁵⁵ HERZL, Theodor. *Židovský stát*. Praha: Academia, 2009. s. 47- 48.

Počítal rovněž s vytvořením dvou organizací - **Society of Jews**, která by měla za úkol vystupovat jako zmocněnec židovského národa a jako státotvorná síla, a **Jewish Company**, která by byla právníckou představitelkou.⁵⁶

A protože kniha vyvolala nadšení, upřádal Herzl v roce 1897 první sionistický kongres v Basileji, kde byl také přijat i tzv. **Basilejský program**:

Sionismus usiluje o zřízení veřejnoprávní domoviny židovského národa v Palestině. K dosažení daného cíle kongres chystá tyto prostředky:

1. *Účelné osídlení Palestiny židovskými zemědělci, řemeslníky a živnostníky.*
2. *Místní a obecné uspořádání celého židovstva podle zemských zákonů.*
3. *Posílení židovského národního citu a vědomí.*
4. *Přípravné kroky k dosažení souhlasu vlád, nutného k uskutečnění sionistického cíle.*⁵⁷

Sám Herzl, který byl na kongresu zvolen prvním prezidentem Světové sionistické organizace, poznamenal: „V Basileji jsem založil židovský stát. Kdybych to řekl dnes nahlas, odpověděl by mi všeobecný smích. Možná za pět let, ale určitě za padesát to bude vědět každý.“⁵⁸

Na kongresu bylo rozhodnuto, že by měla být osídlena oblast biblického Izraele. Do té doby nebylo určeno, kde by se měl židovský stát nacházet. Herzl uvažoval o více územích - o Palestině, Argentině, Kypru, Kongu či Ugandě.

3.4 První světová válka a Balfourova deklarace

Před první světovou válkou žilo v Palestině 85 000 - 90 000 Židů, z toho asi 75 000 tvořili přistěhovalci a 12 000 jich žilo na venkově, židovské osady se nacházely na území od jezera Chula na severu v Galileji po Beer Ševu v Negevské poušti na jihu.⁵⁹ Počet Arabů se vyšplhal asi na půl milionu.

V první světové válce se Palestina postavila na stranu Rakouska-Uherska a Německa. Hned ze začátku války začali Židé pociťovat represi ze strany Turků, kteří židovské obyvatele obviňovali ze sympatií k Francii a Anglii. Svoji činnost musely ukončit sionistické strany

⁵⁶ KRUPP, Michael. *Sionismus a stát Izrael*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 41.

⁵⁷ Tamtéž, s. 43.

⁵⁸ HERZL, Theodor. *Židovský stát*. Praha: Academia, 2009. s. 23.

⁵⁹ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 33.

a kanceláře i Anglo-palestinská banka. Tisíce Židů muselo přehnout do Egypta, kde byl v roce 1914 vyhlášen britský protektorát. Británie si zde udržovala své pozice už kvůli Suezskému průplavu i ropnému bohatství v Iráku. Roku 1916 byla uzavřena mezi Británií, Francií i Ruskem **tajná tzv. Sykes-Picotova dohoda** rozdělující Blízký východ po ukončení světové války. Sever měl připadnout Francii a Sýrii, střed až po Gazu měla patřit všem třem mocnostem a jih i území od řeky Jordán byly přislíbeny arabskému státu pod britskou správou. Britové by získali Haifu a Akkru. Dohoda ale nikdy v také podobě nevzešla v platnost.

Velmi významnou osobou té doby byl i představitel sionistického hnutí ve Velké Británii Chaim Weizmann. Ten považoval tuto dohodu za nepříznivou pro židovské obyvatelstvo a snažil se mínění Británie změnit ve prospěch sionistů. To se povedlo až s nástupem politika Arthura Jamese Balfoura, který znal sionistické záměry s osídlením Palestiny a podporoval je. 2. listopadu 1917 poslal ministr zahraničí Velké Británie Balfour dopis neboli tzv. Balfourovu deklaraci určenou pro lorda W. Rothschilda, ve kterém vyjádřil, že britská vláda podporuje zrod židovské národní domoviny v Palestině, kde nebudou porušována občanská ani náboženská práva.

Válečné boje byly ukončeny příměřím mezi Velkou Británií a Osmanskou říší na podzim roku 1918. Válka snížila počet židovského obyvatelstva v Palestině na 55 000, naopak Arabové svůj počet zvýšili 560 000, podle některých údajů až na 650 000 obyvatel.⁶⁰

3.5 Vznik Britského mandátu Palestina

Vítězné státy z první světové války se sešly v dubnu 1920 v San Remu. Zde bylo rozhodnuto o svěření mandátu nad Palestinou Velké Británii, Francie měla zodpovědnost za Sýrii. Tehdejší Rada Společnosti národů schválila dohodu o dva roky později.

Po skončení války Židé i Arabové strádaly. Na nedostatek potravin musela Británie reagovat dovozem potravin, který organizovaly sionistické a křesťanské organizace, a podporou hospodářství. Území mandátu bylo rozčleněno na distrikty, ty byly podřízené britskému vojenskému guvernérovi. Brzy po válce probíhala tzv. třetí alija - jišuv (označení pro židovské obyvatele před vznikem Státu Izrael) byl posílen nově příchozími z východní a střední Evropy.

Již v roce 1920 se vztahy mezi židovským a arabským obyvatelstvem začaly přiostrřovat. Arabové začali podnikat protižidovské útoky. Británie ovšem na stávající situaci

⁶⁰ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 36.

nereagovala a zřídila civilní správu. Prvním civilním komisařem pro Palestinu se stal Sir Herbert Samuel. Stále sílící nepokoje měly za následek vydání tzv. **Churchillovi Bílé knihy**, jež výrazně omezovala židovské osídlení, a to jen v oblasti západně od Jordánu. Sionisté dokument přijmuli, Arabové ji však odmítli. V září 1922 tento dokument chválila rovněž Rada Společnosti národů.

Postupem času Židé začali zřizovat i posilovat instituce, např. Národní shromáždění či Hebrejskou univerzitu založenou v roce 1925. Stavěly se stále nové osady a odkupovala půda.

3.5.1 Kořeny samosprávy

Již v roce 1918 se shromáždili palestinští Židé v Jaffě, kde se dohodli na „ústavě“ národní domoviny, která měla při utváření Státu Izrael velký vliv na vládní vývoj. O dva roky později se konaly volby do Národního shromáždění. **Národní shromáždění** se 314 členy pak mělo za úkol zvolit 36 člennou exekutivu. Jak Národní shromáždění, tak exekutiva byly pro Židy nepostradatelným článkem, neboť posléze umožnily převzetí vlastní vlády nad zemí.

Židovské politické koalice vznikající v období mandátu se staly základem pozdějších politických stran v Izraeli. Ultraortodoxní Židé „Starého Jišuvu“ se sdružovali převážně v politickém hnutí *Agudat Jisra'el*, Labouristé volili buď politickou stranu *Poalej Cijon* (Dělníci Siónu), jež se v roce 1919 přetvořila na stranu *Achdut Ha'Avoda*, nebo *Hapoei Hacair* (Mladý dělník). Levicový proud byl ovlivněn sionistou Vladimírem Žabotinským, který založil revizionistickou stranu a mládežnickou organizaci *Bejtar*.

Roku 1930 došlo k propojení dvou politických stran - socialistické strany *Achdut Ha'avoda* (Jednota práce) a strany *HaPoei HaCair* (Mladý dělník) - do *Mifleget Poalej Erec Jisrael*, neboli *Mapaj* (Strana pracujících v zemi Izrael). Cílem sociálních stran v Jišuvu bylo založení kvuc nebo kibuců, menších či větších kolektivních osad. Kromě nich se vyskytovala v Palestině i individuální zemědělská výroba, zaměřená zejména na pěstování citrusů a vína.

Roku 1924 - 1928 proběhla další přistěhovalecká vlna, v pořadí již čtvrtá. Během této čtvrté alije přišlo do Palestiny zhruba 70 000 Židů, takže na konci roku 1929 počet židovských obyvatel vzrostl na 154 000.⁶¹ Tito nově příchozí postavili na nohy průmyslovou výrobu a z měst jako je Tel Aviv vytvořili opravdové město. Byli také u založení odborového hnutí. Ve 30. letech bylo židovské obyvatelstvo opět posíleno o 160 000 Židů hlavně ze střední Evropy (tzv. pátá alija).

⁶¹ SACHAR, Howard. *Dějiny státu Izrael*. Praha: Regia: Goldstein & Goldstein, 1999. s. 151.

3.5.2 Arabové v Mandátu Palestina

Arabská populace v Palestině neustále stoupala, v roce 1931 se jejich počet vyšplhal na 840 000, což tehdy představovalo 81% obyvatel této země.⁶² Asi 75 000 vyznávalo křesťanství. Křesťanští Arabové žili ve městech, byli gramotní a povětšinou pracovali jako úředníci mandátní administrativy. Naopak muslimští Arabové, kterých byla většina, dosahovali nižšího stupně gramotnosti a věnovali se zemědělství.

Stejně jako židovské obyvatelstvo se palestínští Arabové začali politicky angažovat. V roce 1920 si na Kongresu palestinských Arabů vybrali arabskou exekutivu. V jejím čele stanul *muftí* Musa Kazem al-Husajní. O rok později muftí ustavil **Nejvyšší muslimskou radu**, která měla za úkol dohlížet na všechny náboženské záležitosti.

Hned od počátku Arabové dávali jasně najevo, že se Židy jednat nehodlají. V roce 1928 -1929 probíhaly jedny z nejtěžších nepokojů. Výsledkem bojů byla tzv. **Passfieldova Bílá kniha** požadující restriktci židovského přistěhovalectví, a to z důvodu židovského nákupu půdy a nesprávné politiky Židovského národního fondu, který Arabům nedovoloval nákup půdy nazpět. Ale protesty sionistů i podpora významných britských osobností nakonec rozhodnutí britské vlády zmírnila.

Roku 1932 Arabové založili stranu *Al-Istiglál* (Strana nezávislosti). Později ještě vznikly *Strana národní obrany*, *Palestinská arabská strana*, *Reformní strana*. Mezi Stranou národní obrany a Palestinskou arabskou stranou docházelo k neustálému útočení. Tím významní arabští činitelé znemožnili fungování arabské exekutivy.

V polovině 30. let pořádali Arabové pogromy na Židy. Důvodem probíhajícího násilí byla snaha ukončit židovské přistěhovalectví. V zimě 1936 odcestovala do Palestiny britská Peelova komise, která měla vymezit hlavní důvody nepokojů. V červenci 1937 zveřejnila komise své doporučení - snížení židovské imigrace na 12 000 osob ročně pro následujících pět let, rozdělení Mandátu Palestina na židovský stát, na arabský stát a na britskou enklávu kolem Jeruzaléma a Betléma. Arabové se zprávou nesouhlasili, Židé ji i přes počáteční protesty nakonec akceptovali.

Další vlna násilí na sebe nenechala dlouho čekat. Už o rok později se rozhořely nové boje. Židé na to zareagovali posílením sebeobránné orgánu (Hagany), která chránila židovské osady. Britové se snažili urovnat spory pozváním na společnou schůzi obou zneprátelených etnik. Britská vláda upustila od rozdělení země a navrhovala zřídit federaci kantonů. Ale ani tentokrát to nepřineslo žádný výsledek, návrh Arabové ani Židé nepřijali. V květnu 1939

⁶² POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 41.

zveřejnila Británie další Bílou knihu, v níž prohlásila, že do deseti let vytvoří nezávislý palestinský stát, po obnově klidu v zemi během pěti let odevzdá obyvatelům Palestiny správu a zabezpečí ochranu arabských a židovských obcí. Dále ustavila kvótu 10 000 židovských přistěhovalců ročně pro příštích pět let a mimoto ještě 25 000 uprchlíků, navíc zakázala prodej pozemků Židům. Bílou knihu odmítli jak Židé a Arabové, ale i sionistický kongres. I tak ji britská vláda schválila navzdory nebezpečí, které v podobě nacistického Německa Židům hrozilo.

3.6 Druhá světová válka a holokaust

„Dnes bych chtěl být opět prorokem. Kdyby se mezinárodnímu finančnímu židovstvu v Evropě i mimo ni podařilo vtáhnout lidstvo ještě jednou do světové války, pak by výsledkem nebyla bolševizace zeměkoule a vítězství lidstva, nýbrž zničení židovské rasy v Evropě.“

(Adolf Hitler, 30. leden 1939)⁶³

Ve druhé světové válce se Židé postavili na stranu Britského království a spojenců. Nespokojení palestinští Arabové naopak podporovali nacistické Německo a fašistickou Itálii. Do vojenských služeb vstoupilo 136 000 Židů, více než 5000 se připojilo k RAF, v roce 1942 18 000 palestinských Židů působilo v čistě židovských praporech britské armády.⁶⁴ Jiní zase pracovali ve vojenském průmyslu. Celkem ve válce bojovalo zhruba 30 000 Židů z Palestiny, zemřelo jich asi 750.

V samotné Palestině Židé posilovali své organizace obrany Hagany. Proti nebezpečí, které jim hrozilo z Egypta, raději navíc v roce 1941 zřídili *Palmach (Plugot machaz)* neboli úderné oddíly, které měly ochraňovat jišuvu.

Přestože se Židé postavili na stranu Británie a nasazovali pro ni své životy, nezměnila britská vláda své rozhodnutí omezit nárůst židovského obyvatelstva v Palestině. Snaha Židů dostat se do židovské rodné domoviny se stala pastí v podobě potopených lodí, na jejímž konci čekala na Židy smrt (např. parník *Salvador*, *Struma*,...). Těm, kteří zůstali v Evropě nebo kterým se útěk nezdařil, nastali zlé časy. Nacistické Německo započalo svoji politiku pronásledování židovského obyvatelstva. Jednalo se o systematické a totální vyhlazování Židů žijících v Evropě. V lednu 1942 se nacisté na konferenci ve Wannsee, dohodli na konečném řešení židovské otázky - holokaust. K vyhlazení evropského židovského

⁶³ KRUPP, Michael. *Sionismus a Stát Izrael*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 99.

⁶⁴ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 49.

obyvatelstva jim posloužily koncentrační a vyhlazovací tábory. Holocaust, hebrejsky šoa, stál život 6 milionů evropských Židů, z toho 1 500 000 dětí.

V průběhu války ale ne všichni palestinští Židé sympatizovali s Británií. V židovských kruzích se začal rozmáhat židovský radikalismus, který prezentovaly dvě skupiny Lechi a Irgun. Obě skupiny se zaměřovaly na boje proti Britům. Stále zhoršující situace donutila v roce 1946 britskou vládu přehodnotit své názory. V tzv. *Morrison-Gradyho zprávě* opět doporučila rozdělit Palestinu na oddělené židovské a arabské provincie, ovšem židovská provincie měla obdržet pouhých 17% území. Navíc obrana, zahraniční styky, cla, policie a soudy měly spadat pod správu Británie. Arabové i Židé ji nepřijali. A protože všechna jednání dopadla špatně a s nulovým výsledkem, rozhodla se britská vláda v roce 1947 předat otázku rozdělení Palestiny Organizaci spojených národů.

3.7 OSN a rozdělení Palestiny

V dubnu 1947 se konalo shromáždění OSN k vyřešení palestinské otázky. Pozváni byli i představitelé Židů, Arabů i Britů, ale ani jeden z nich nechtěl ustoupit ze svých požadavků. A tak se OSN rozhodla ustavit mimořádnou jedenáctičlennou komisi - **Zvláštní výbor OSN pro Palestinu** neboli **UNSCOP**. Ta měla zhodnotit situaci v Palestině a navrhnout řešení toho problému. Na konci srpna 1947 UNSCOP vydala své prohlášení s tím, že má být zrušen britský mandát a místo něj má vzniknout buď federativní stát se dvěma zákonodárnými shromážděními, nebo dva na sobě nezávislé státy. Návrh vypadal následovně:

- Izraeli měla připadnout východní Galilea, údolí Jisreel (od Haify po Jordán), celá pobřežní oblast od Haify na jih až pod Jaffu a části Negevské pouště a Ejlat
- Arabskému státu bylo přiřknuto Samařsko a Judsko od údolí Jisreel na severu až po Beer Ševu na jihu, západní Galilea a pobřeží od Ašdodu přes Gazu k egyptské hranici.
- Jeruzalém spolu s Betlémem měly být pod mezinárodní správou OSN.⁶⁵

Arabové nepřijali ani jeden z návrhů, Židé sice souhlasili s rozdělením na dva státy, ale dále požadovali se zvětšením území o západní Galileu, kde se nacházely židovské osady.

29. listopadu 1947 došlo k očekávanému rozluštění židovské otázky. Valné shromáždění OSN odhlasovalo **rezoluci č. 181**, ve které schválilo rozdělení Palestiny na

⁶⁵ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 52.

židovský a arabský stát. Židovskému státu bylo přiznáno 56 % území, tj. 14 300 km², s 538 000 Židy a 397 000 Arabů s většinou půdy v arabském vlastnictví a Arabům byla přiznána plocha 11 700 km², kde mělo žít 804 000 Arabů a 10 000 Židů.⁶⁶ Hranice židovského státu měly tvořit na severu a západě libanonská hranice a na východě hranice Sýrie a Zajordánska. Arabský stát bude ohraničen na západě Středozemním mořem a na severu hranicí s Libanonem. Jeruzalém zůstane pod zvláštním dohledem a bude spravován OSN. Pro rezoluci hlasovalo 33 států (včetně Československa), proti se postavilo 13 států. Británie také slíbila s ukončením mandátu k 14. květnu 1948.

Zatímco se po vyhlášení na židovské straně objevila radost, arabská strana rezoluci odmítla přijmout a dala najevo, že se bude snažit zastavit provedení rezoluce i za cenu násilí. Svoje výhrůžky naplnila a hned na počátku roku 1948 došlo k útokům, které se časem změnily v občanskou válku. Do května 1948 dostali Židé všechna svá rezolucí slíbená území pod svoji kontrolu. Británie již do bojů nezasahovala, v těchto bojích zaujala pasivní pozici.

Důležitým mezníkem v dějinách Židů je vznik sionistického hnutí a Basilejského programu, ve kterém bylo poprvé vysloveno, že by se měl židovský stát nacházet v Palestině. Doposud roztržštěné a pogromy sužované židovské obyvatelstvo dostalo naději k opětovnému spojení v jeden národ. Navíc otázka židovského lidu se dostala nejen do podvědomí společnosti, ale stala se i součástí světové politiky, která ji prakticky řeší dodnes.

Po druhé světové válce si celý svět uvědomil, jak selhal, když nezabránil takové brutalitě, jako byl holocaust. Britové se vzdali mandátu nad Palestinou a nic již nebránilo tomu, aby vznikl samostatný stát Izrael.

⁶⁶ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 52.

4 Vznik státu Izrael a jeho vývoj

V této kapitole je sledována vnitropolitická situace, hospodářství a zahraniční politika Izraele. Zaznamenány jsou i jednotlivé výsledky voleb do Knesetu, mírové rozhovory a konference snažící se o kompromis mezi Izraelci a Palestinci, ale i politika výstavby židovských osad.

4.1 Vyhlášení Státu Izrael

Dne 14. května 1948 vyhlásil David Ben Gurion v Tel Avivu stát Izrael, který posléze uznaly i takové mocnosti jako byly USA a SSSR. Arabský stát na území někdejšího mandátu ale vyhlášen nebyl. Byla ustavena Prozatímní státní rada složená z 37 členů, která následně zrušila všechna nařízení omezující židovské přistěhovalectví, včetně Bílé knihy. Předsedou Prozatímní státní rady se stal Chaim Weizmann. Ministerstva této vlády zůstala, až na některé výjimky, stejná jako za mandátní vlády. Celkem vzniklo 13 ministerstev.

4.2 Status Quo

Vztah mezi náboženstvím a státem byl a je napjatý. Neustále je totiž požadováno, aby byla dodržována náboženská pravidla, i když nemají legislativní podporu. Již v době pod vlivem Osmanských Turků nabyli Židé ve svých komunitách náboženskou autonomii. Tento stav uznávala rovněž Británie v období Mandátní Palestiny.

Ultraortodoxní Židé se obávali, že nově vzniklý stát bude zneuctívát náboženské právo. A proto byla hledána shoda, která by byla přijatelná pro obě strany. V roce 1947 byla mezi Židovskou agenturou a Agudat Jisra'el, politickou stranou ultraortodoxních Židů, uzavřena dohoda, která jako první potvrzovala **status quo**. Tato dohoda obsahovala body:

- šabat (sobota) bude vyhrazen jako den odpočinku; v místech, kde žijí charedim, budou zavřena zábavní centra,
- ve veřejných a státních institucích (armáda, státní správa, atp.) bude dodržován kašrut,
- jurisdikce ve věcech rodinných (sňatky, rozvody, atp.) bude svěřena náboženským soudům,
- stát uzná a bude financovat náboženské školy.⁶⁷

⁶⁷ ČEJKA, Marek. *Judaismus a politika v Izraeli*. Brno: Barrister & Principal, 2009. s. 24 - 25.

Nový stát Izrael dohody dodržel a jeho legislativa náboženská práva stvrdila. Tento status quo je platný v Izraeli doposud.

4.3 Stát Izrael v letech 1949 - 1958

4.3.1 Politický vývoj

25. ledna 1949 probíhaly první volby do Knesetu, 120 členného parlamentu. Poslanci byli voleni poměrným volebním systémem na období čtyř let. Voliči si vybírali z 21 stranických kandidátek. Účast u voleb byla bohatá, volit přišlo 87% oprávněných voličů. Vítězem voleb se stala strana Mapaj, která získala 46 křesel, druhá strana Mapam (Socialistická sionistická strana) obdržela 19 křesel. Vládu jmenoval předseda vítězné strany Mapaj David Ben Gurion. V polovině února 1949 pak členové parlamentu zvolili prvního prezidenta Chaima Weizmanna. Téhož roku v květnu se Izrael stal členem OSN.

Roku 1950 vláda přijala důležitý **zákon O Návratu** zaručující jedinci s židovskými kořeny izraelské občanství. Prvních deset let vláda rozhodovala téměř o všem v zemi, sama podávala návrhy na zákony i formovala politické postupy. Vláda se také nevyhnula několika krizím. V roce 1953 předseda Ben Gurion odstoupil, aby se o dva roky později z důvodu tzv. Lavonovy aféry⁶⁸ do předsednického křesla opět vrátil. Po smrti Chaima Weizmanna se prezidentem stal Jicchak ben Cvi, který tuto funkci zastával v letech 1952–1963.

V prvních letech svého fungování se izraelská ekonomika charakterizovala nízkou průmyslovou výrobou, přídělem spotřebního zboží, černým trhem, malými zahraničními investicemi a vysokými daněmi. Kvalita života začala klesat. Díky nové ekonomické politice státu, ale i německým reparacím a peněžní pomoci USA se hospodářství stabilizovalo a začalo růst.

Po vítězství Izraele nad Egyptem se rozmohlo přistěhovalectví. Jen v roce 1956 a 1957 počet imigrantů vzrostl o 55 000 a 70 000.⁶⁹ Jednalo se Židy z Egypta a severní Afriky.

4.3.2 Politické strany

Velkým problémem izraelského státu bylo, že izraelské politické strany, které vznikaly mimo Palestinu a většinou fungovaly jako mezinárodní organizace, se neustále inspirovaly

⁶⁸ Jde o neúspěšnou izraelskou tajnou operaci s krycím jménem Susannah v roce 1954, jejímž cílem bylo vyvolat válku mezi USA a Egyptem. Izraelci a egyptští Židé převlečení za Araby zaútočili na americkou ambasádu v Káhiře. Po jejím odhalení musel izraelský ministr zahraničí Pinchas Lavon odstoupit.

⁶⁹ SACHAR, Howard. *Dějiny státu Izrael*. Praha: Regia: Goldstein & Goldstein, 1999. s. 411.

názory ze zahraničí. V Izraeli tak začaly vznikat politické společnosti, které k sobě neměly důvěru. To bylo důvodem, proč se strany nebyly schopny dohodnout.

Jednou z nejdůležitějších politických stran rodícího se státu byla levicová strana, vítězka prvních voleb, *Mapaj* (Strana pracujících v zemi Izrael). Nalevo od ní byla strana *Mapam* (Sjednocená dělnická strana), která byla utvořena roku 1948 ze strany dělnické Hashomer Hatzair a hnutí Ahdut Avoda-Po'alei Cion. Zpočátku měla Mapam pro-sovětskou orientaci. Ta byla ale oslabena po vykonstruovaných politických procesech, v roce 1953 se strana přeorientovala k sociální demokracii. Pravicové strany reprezentovala strana *Cherut* a *Všeobecná sionistická strana*, jež byla předchůdkyní stran *Likud* a *Kadima*. Nezanedbatelný vliv měly i náboženské strany. Jako první tu vznikla strana *Mizrachi*, která se většinou stavěla na stranu Mapaj, a to z důvodu, aby dosáhla náboženských kompromisů. Roku 1956 došlo k jejímu spojení se stranou Hapoel hamizrachi a vznikla Národní náboženská strana známá jako *Mafdal*. Stranou ultraortodoxních Židů byla strana *Agudat Jisra'el*.

Náboženské strany byly důležité pro koaliční cíle, většinou byly ochotné vyměnit jejich podporu za splnění náboženských požadavků. Např. v roce 1951 byla uzavřena dohoda, že náboženské školy budou mít stejné postavení jako školy světské.

4.3.3 Zahraniční politika

Od svého počátku byl Izrael ignorován ostatními arabskými státy kromě Jordánska, které chtělo i Izraelem v některých oblastech spolupracovat. Ovšem král Abdulláh z Jordánska byl kvůli uznání Izraele jako státu zavražděn, jeho nástupce vztahy s Izraelem dále raději již nerozvíjel. Na počátku padesátých let se pohoršily vztahy Izraele se sovětskými satelity ve střední a východní Evropě. Už tak špatné vztahy s Egyptem se ještě více narušily po roce 1953, kdy byl Egypt poražen v tzv. Sinajské válce.

4.4 Stát Izrael v letech 1958 - 1968

4.4.1 Politický vývoj a přistěhovalectví

Během této dekády proběhly celkem tři parlamentní volby. V letech 1959 a 1961 slavila vítězství strana Mapaj, v roce 1965 vyhrálo seskupení *Ma'arach* (Ha ma'arach le'achdut po'alei Jisrael - Seskupení pro jednotu izraelských pracujících), která vznikla roku 1965 spojením strany Mapaj a Achdut ha'avoda.⁷⁰ Sloučení zaniklo o tři roky později, neboť strany Mapaj, Achdut ha'avoda a strana Rafi (Rešimat po'alei Jisrael ubilti mifl agtijim - List

⁷⁰ GILBERT, Martin. *Izrael: Dějiny*. Praha: BB Art, 2002. s. 355.

izraelských dělníků a nezúčastněných) se spojily ve *Stranu práce* (Mifl eget ha'avoda ha-Jisraelit).⁷¹ Ministerskými předsedy postupně stali Ben Gurion v letech 1959 - 1963 a Levi Eškola v letech 1963 - 1969. Byl zvolen také nový prezident, v pořadí již třetí - Zalman Šazar.

Roku 1960 domácí politikou prolétla zpráva o únosu Adolfa Eichmanna, odpovědného za vyvražďování milionů Židů za druhé světové války, do Izraele. OSN souhlasilo s potrestáním Němce v Izraeli, a tak soud začal v dubnu 1961. V roce 1962 byl Eichmann odsouzen k trestu smrti.

Ve druhé dekádě přistěhovalectví opět rostlo. V letech 1958 - 1960 do Izraele se přistěhovalo na 43 000 rumunských Židů a mezi léty 1961 - 1964 až 194 000 Židů z islámských zemí: Íránu, Maroka, severní Afriky a ze zemí Maghrebu (především z Alžírsko).⁷² Roku 1965 se počet evropských a orientálních Židů srovnal a o dva roky později reprezentovali sefardští a orientální Židé už 55,5 % židovského obyvatelstva Izraele.⁷³ Na konci roku 1967 žilo v Izraeli až na 2 384 000 Židů.

Pozice arabského obyvatelstva se postupně upevňovala. Živili se zemědělstvím, řemeslnictvím i obchodem. Stále se ale objevovala mzdová diskriminace, nerovné sociální výhody apod. Roku 1959 se situace zlepšila, když byla zrušena některá nařízení proti arabské menšině, např. Arabům bylo povoleno plné členství v Histadrutu (izraelský odborový svaz), což Arabům pomáhalo orientovat se v izraelské byrokracii. Došlo také ke zrušení opatření o omezení pohybu arabského obyvatelstva. Vláda také přijala rozhodnutí o zrušení vojenské správy nad Araby. Mimo to se snažila o rozvoj arabského školství.

V roce 1967 se izraelští představitelé státu museli opět vyrovnat s třetí arabsko - izraelskou válkou.

4.4.2 Hospodářský vývoj

Židovské zemědělské osady se rychle zvětšovaly, zaměstnaly až 13% obyvatel. Zemědělství bylo tak soběstačné, že byl dovolen vývoz citrusů, bavlny, exotického ovoce a zeleniny atd. Rozvíjela se těžba nerostného bohatství, chemický, textilní i zbrojní průmysl a obchodní lodní doprava.

Roku 1966 došlo k hospodářskému poklesu a zvýšila se nezaměstnanost. Rozdíl mezi bohatými a chudými se prohluboval.

⁷¹ Knesset Elections Results. [online]. [cit. 2013-02-17]. Knesset. Dostupné z <http://www.knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_res.htm>.

⁷² SACHAR, Howard. *Dějiny státu Izrael*. Praha: Regia: Goldstein & Goldstein, 1999. s. 412.

⁷³ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 60.

4.4.3 Zahraniční politika

Představitelé státu věděli, že se nemohou spoléhat jen na podporu Británie a Francie. Neboť vztahy mezi Francií a Izraelem se nevyvíjely pozitivně, Francie v této době spíše podporovala arabské státy. Proto Izrael stále více prohluboval vztahy se Spolkovou republikou Německo. Vyjednávání nebylo jednoduché, ale nakonec se Německo a Izrael dohodly na finanční půjčky pro Izrael, na hospodářské spolupráci a dodávce zbraní. V roce 1966 navštívil Izrael bývalý německý kancléř Konrad Adenauer. Tyto diplomatické styky znamenaly, že s Německem ukončilo vztahy několik arabských států.

Zlepšily se rovněž diplomatické styky s USA, Barmou, Indií a rozvojovými i latinskoamerickými zeměmi. Naopak vztahy s Egyptem se ještě více prohloubily po Šestidenní válce.

4.5 Stát Izrael v letech 1968 - 1977

4.5.1 Politický vývoj

Roku 1969 umírá premiér Lévi Eškol. Na jeho místo usedla **Golda Meirová**. Téhož roku zvítězila ve volbách strana Goldy Meirové *Ma'arach*, která vznikla v roce 1969 ze Strany práce a strany Mapaj. *Ma'arach* získala 56 křesel, což bylo nejvíce v historii izraelských voleb.⁷⁴ Druhá se umístila pravicová strana Gachal a třetí náboženská strana Mafdal. V následujících volbách v roce 1973 opět uspěla strana *Ma'arach*. Druhá se umístila nová středo-pravicová strana Likud. Předsedkyně vlády Golda Meirová podala v roce 1974 demisi kvůli podezření z pochybení v průběhu Jomkipurské války, která se rozhořela v říjnu 1973. Agranatova komise prošetřovala, kdo může za nedostatečnou připravenost izraelské armády. Ministerským předsedou se poté stal **Jicchak Rabin**.

Po roce 1974, kdy došlo k uznání OOP jako hlavního představitele palestinského národa, se v Izraeli zvýšila protipalestinská nálada a podpora židovského osídlování západního břehu Jordánu. Velký zlom ve vnitřní politice státu nastal po volbách v roce 1977, když zvítězila pravicová strana Likud a přerušila tak nadvládu izraelských levicových stran.⁷⁵ Hlavními představiteli Likudu byli Menachem Begin a Ariel Šaron, kteří byli jedni z těch, co podporovali osadnickou politiku. Tyto volby velmi ovlivnila nespokojenost chudých voličů, velké ekonomické ztráty i obvinění někdejší vlády za nepřipravenost vojska při prvním útoku

⁷⁴ Knesset Elections Results. [online]. [cit. 2013-02-17]. Knesset. Dostupné z <http://www.knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_res.htm>.

⁷⁵ Tamtéž

v Jomkipurské válce. Premiérem Izraele se tak stal **Menachem Begin**, kterému se podařilo s Egyptem dojednat smír.

Neustále sem také proudily davy přistěhovalců. Jen ze SSSR se přistěhovalo na 100 000 Židů.⁷⁶

V roce 1967 se izraelské hospodářství rovněž vzpamatovalo. Izrael profitoval z výroby, zahraničního kapitálu i těžby ropy na Sinajském poloostrově.

Po Jomkipurské válce (1973) se ekonomika propadla. Stát přišel o ekonomickou spolupráci s mnoha zeměmi (např. Japonsko). Navíc v roce 1973 a 1979 došlo k ropné krizi a míra inflace se zdvojnásobila.

4.5.2 Zahraniční politika

Po prohrané válce arabské státy svoji politiku nezměnily. Egypt i Sýrie bojkotovaly veškeré nabídky Izraele na vyklizení části území dobytých v šestidenní válce. Neustálé odmítání návrhů vedlo ale k tomu, že izraelská vláda rozhodla o zakládání židovských osad na Západním břehu Jordánu. USA nadále finančně podporovaly Izrael, zatímco SSSR arabské země. Země se hlavně snažily obnovit svůj arzenál zbraní. Blízký východ se opět chystal na válečný konflikt. Zanedlouho se rozhořela již čtvrtá arabsko-izraelská válka.

Po Jomkipurské válce představitelé Egypta i Izraele věděli, že se musí dohodnout, aby jejich národy měli šanci na přežití. K dohodě nakonec došlo v roce 1979 v americkém Camp Davidu.

4.5.3 Jednání v Camp Davidu (1979)

V roce 1977 byl zvolen americkým prezidentem Jimmy Carter, který se velmi angažoval v řešení palestinské otázky. I egyptský prezident Sadat změnil svoji radikální politiku a snažil se s Izraelem dosáhnout určité dohody. 9. listopadu 1977 Sadat prohlásil: „*Jsem připraven jet do izraelského parlamentu a diskutovat s nimi o izraelském stažení vojsk.*“⁷⁷ Své prohlášení naplnil 19. listopadu 1977, když přijel do Jeruzaléma a v izraelském parlamentu pronesl svoji řeč, ve které zdůraznil, že odmítá separátní mír a naopak chce vyklizení izraelských území dobytých v šestidenní válce i spravedlivé řešení otázky Palestinců. A tak začalo egyptsko - izraelské vyjednávání, které bylo v roce **1978** zpečetěno **smlouvou v Camp Davidu** uzavřenou mezi prezidentem USA Jimmy Carterem, prezidentem

⁷⁶ KRUPP, Michael. *Sionismus a Stát Izrael*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 149.

⁷⁷ SACHAR, Howard. *Dějiny státu Izrael*. Praha: Regia: Goldstein & Goldstein, 1999. s. 638.

Egypta Anvarem Sadem a izraelským premiérem Menachemem Beginem. Dne **26. března 1979** byla ve Washingtonu **podepsána mírová smlouva mezi Egyptem a Izraelem**.

Ve smlouvě se Izrael zavázal, že se stáhne do tří let ze Sinaje a zlikviduje dvacet tamějších osad, včetně města Jamit, Egypt zaručil bezpečné proplouvání izraelských lodí suezským průplavem, obě země se dohodly na novém navázání diplomatických vztahů.⁷⁸

Ani jednomu státu nepřinesla dohoda klid. Izraelský premiér byl označen za zrádce a Egypt byl na krátkou dobu vyloučen z Ligy arabských států, některé státy s ním přerušily styky. Nejvíce na dohodu doplatil egyptský prezident Anvar Sadat, který byl v roce 1981 zavražděn. Na jeho místo nastoupil Husní Mubarak. I když Mubarak zastával stejnou politiku jako Sadat, na vztazích mezi Egyptem a Izraelem to nic nezměnilo, nikdy se nestaly vřelými.

4.5.4 Politika výstavby židovských osad

S výstavbou osad se začalo hned po Šestidenní válce v roce 1967. Politika Lévyho Eškola osídlování dobytých území podporovala, i když věděla, že je to v rozporu s mezinárodním právem. Mezi důvody, proč tato vláda zahájila tuto výstavbu, byl fakt, že osady měly tato území hlídat a zlepšit tak bezpečnost státu. Vláda si tím rovněž splnila jeden z bodů sionistické politiky vlády - zajistit další půdu pro sionisty.

Největší boom v zakládání osad nastal po roce 1977, kdy se k moci dostala pravicová strana Likud. Množství židovských osad prudce stoupl. Zatímco v roce 1977 jich bylo 76, v roce 1992 jejich počet dosáhl 175 osad se 115 000 - 120 000 osadníky.⁷⁹

Během mírových jednání v 90. letech se politika židovských osad změnila. Už nedocházelo k výstavbám nových osad, ale začalo se s rozšiřováním těch stávajících. V letech 2001 - 2006 za vlády Ariela Šarona došlo k velkému zlomu, když roku **2005** nechal **vyklidit všech 21 židovských osad v pásnu Gazy a čtyři na západním břehu Jordánu**.

Za Šaronovy vlády se také začalo s výstavou **tzv. separační bariéry**, která měla zamezit průniku palestinských teroristů do Izraele. Separační bariéra ale zasahovala i na palestinská území a připojila k území Izraele i několik palestinských vesnic.

V roce 2011 se nacházelo na západním břehu Jordánu 124 osad s celkovým počtem 501 856 osadníky.⁸⁰ Vedle těchto 124 oficiálních osad se tu nalézají dalších asi 100 osad, které

⁷⁸ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 150.

⁷⁹ ČEJKA, Marek. *Judaismus a politika v Izraeli*. Brno: Barrister & Principal, 2009. s. 184.

nejdou oficiálně uznané státními institucemi. V Golanských výšinách je asi 30 osad, ve kterých žije okolo 20 000 osadníků.

Podle M. Čejky se židovské osady mohou dělit na:

- **osady ideologické**, kde žijí především radikální religiózní osadníci, kteří jsou hluboce věřící a v osídlování biblických území spatřují naplňování Boží vůle, vyznačují se nesnášenlivostí k Palestincům a podporou židovských radikálních hnutí jako je *Kach!* a *Kahane Chaj!*,
- **osady pragmatické** jsou obydlené hlavně novými přistěhovalci, kde našli výhodné podmínky pro život (daňové úlevy, výhodné hypotéky a podpora školství), často ani neznají důvody konfliktů mezi Izraelem a Palestinci.⁸¹

Již samotná existence osad porušuje lidská práva Palestinců, včetně práva na vlastnictví, rovnost, důstojnou životní úroveň a svobodu pohybu. Tyto změny na mapě západního břehu Jordánu i Golanských výšin vylučují realizaci práva Palestinců na sebeurčení v životaschopném palestinském státě.

4.6 Stát Izrael v osmdesátých letech

4.6.1 Politický vývoj

Beginova vláda se na počátku 80. let vyznačovala revizionistickou politikou rozvíjenou na okupovaných územích. Roku 1981 vláda schválila anexi Golanských výšin. Pravicové strany chtěly západní břeh Jordánu začlenit do Izraele a zahájily výstavbu židovských osad. Tento postup ale ještě více na zabraných územích stupňoval napětí. Jedna teroristická akce střídala druhou. Proto izraelská vláda v roce 1982 schválila operaci nazvanou **Mír pro Galileu** a izraelská armáda překročila hranice Libanonu s cílem zničit tamní palestinské hnutí odporu.

V srpnu 1983 rezignoval na svůj post ministerského předsedy Menachem Begin. Jeho nástupcem se stal **Jicchak Šamir**, který vládu vedl až do voleb v roce 1984. V těchto volbách slavila vítězství Strana práce, druhá se umístila strana Likud. Obě dvě politické strany se dohodly na tzv. rotačním principu mezi premiérem a vicepremiérem, který byl zároveň

⁸⁰ Land Expropriation and Settlements Statistics. [online]. 2012. [cit. 2013-02-21]. B'TSELEM. Dostupné z <<http://www.btselem.org/settlements/statistics>>.

⁸¹ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 125.

i ministr zahraničí. Dva roky byl premiérem **Šimon Peres** a byl vicepremiérem a ministrem zahraničí se stal Jicchak Šamir. Po dvou letech si funkce vyměnili. Šimon Peres se snažil zahájit jednání s Palestinci, ale razantně odmítl komunikovat s OOP.

Roku 1985 došlo mezi Jordánskem a OOP k dohodě o vytvoření palestinsko-jordánské konfederaci s hlavním městem palestinské části Východním Jeruzalémem. Vše mělo být projednáno na mírové konferenci, Izrael ale neměl chuť komunikovat s OOP.

V roce 1987 se rozpoutalo v uprchlických táborech v Gaze povstání, které se později rozšířilo na západní břeh a východního Jeruzaléma. Probíhala tzv. 1. intifáda.

V listopadu 1988 probíhaly volby do izraelského parlamentu, ve kterém si mandáty zajistily strana Likud, Strana práce, nesionistické ultraortodoxní strany Šas a Aguda i tři male pravicové strany Techija, Comet a Moledet. Premiérem se stal Jicchak Šamir, který sestavil Vládu národní jednoty Likudu se Stranou práce a náboženskými stranami.

4.6.1.1 Situace v Libanonu

Roku 1970 se OOP usadila v Libanonu, ze kterého učinila svoji hlavní základnu. Mezi léty 1975 - 1976 v Libanonu probíhala občanská válka. Libanon byl rozdělen a jižní část připadla OOP, odkud pak podnikala útoky na izraelské území. Na to reagovala izraelská vláda tím, že nechala postavit obranný systém podél severní hranice. Útoků ze strany OOP ale neubývalo, proto v březnu 1978 Izrael obsadil v „Litanském tažení“ jižní Libanon a vytlačil odtud OOP. Rada bezpečnosti OSN vydala rezoluci č. 425, kde žádala stažení izraelského vojska a vytvoření mezinárodních jednotek **UNIFIL** (United Nations Interim Force in Lebanon).⁸² Po převzetí kontroly nad územím mezinárodními jednotky OSN se Izrael stáhl zpět. Ale ani tyto jednotky nezabránilly dalším terorům. To vedlo Izraelce k vypracování plánu nazývaného Mír pro Galileu (1982 - 1985).

4.6.2 První intifáda

Ani 20 let po válce se palestinské obyvatelstvo na západním břehu Jordánu a v pásmu Gazy nedokázalo smířit s izraelskou nadvládou. Během roku 1987 proběhlo několik útoků, které spáchali radikální Palestinci, židovští osadníci nebo izraelští vojáci. Na vzrůstajícím napětí měly podíl výstavba židovských osad a zvyšující se množství židovských osadníků.

⁸² ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 155.

8. prosince 1987 došlo k nehodě izraelského nákladního auta, při které zemřeli 4 Arabové z uprchlického tábora v pásmu Gazy. Palestinci si mysleli, že k nehodě došlo záměrně. 9. prosince se rozpoutaly nepokoje, které se brzy dostaly i na západní břeh Jordánu. Zaskočené izraelská armáda reagovala nepřiměřeně, rostly počty raněných i usmrčených na obou dvou stranách. Postupem času začali být Izraelci otupělejší, i když občas v samém Izraeli docházelo k útokům proti civilistům. Vznikaly mírová hnutí (např. „Ženy v červeném“) a posílila pravicová uskupení.⁸³

Čím déle intifáda trvala, tím se stále více Palestinci dostávali do nezvládnutelné životní situace. A finanční podpora z arabských států se nekonala. Arabové se začali vraždit mezi sebou. Do popředí se dostalo fundamentalistické hnutí Hamás, které na mnoha místech hrálo významnější úlohu než OOP.

Akce intifády se postupem času stabilizovaly, protože nebyly dost silné na to, aby postavení Izraele změnily. Za konec intifády je považováno podepsání mírové dohody z Osla v roce 1993.

4.6.3 Diplomatický průlom

V roce 1988 se jordánský král Husajn vzdal území Západního břehu, které zabralo po první arabsko-izraelské válce, ve prospěch OOP. Dne 15. listopadu 1988 byla na zasedání v Alžíru Palestinskou národní radou přijata rezoluce o založení nezávislého Palestinského státu na základě rezoluce OSN č. 181 (tu v roce 1947 Arabové nepřijali a nezaložili svůj stát) a bylo oznamováno, že je tato rada připravena jednat s Izraelem o vzájemném uznání obou států.⁸⁴ S tímto postupem OOP nesouhlasili radikální islamisté. Cílem Palestinců bylo ukončit americkou politiku nevyjednávání s OOP. Tomuto cíli dopomohli američtí Židé, kteří se ve Stockholmu setkali s vůdcem OOP Jásirem Arafatem. 13. prosince na Valném shromáždění OSN **Arafat veřejně prohlásil změnu své politiky: zřekl se terorismu, přijal rezoluci OSN č. 242 a 338, odmítl ozbrojené násilí, uznal existenci Izraele a vyzval k řešení palestinského problému.**⁸⁵ Po zasedání USA souhlasily s rozhovory s OOP. Ale téhož roku se premiérem Izraele stal Šamir. Ten navrhoval, aby se na Západním břehu a v pásmu Gazy konaly svobodné volby, aby získal palestinského partnera pro ujednání mírového řešení.⁸⁶ Dále ale odmítal jednat s OOP. Na jeho návrh reagovaly USA i Egypt vypracováním plánů,

⁸³ KRUPP, Michael. *Sionismus a Stát Izrael*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 173.

⁸⁴ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 177.

⁸⁵ Tamtéž

⁸⁶ KRUPP, Michael. *Sionismus a Stát Izrael*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 177.

Mubarak přišel s desetibodovým plánem, americký ministr zahraničí James Baker s pětibodovým plánem.⁸⁷ Šamir se ale s jejich plány neztotožňoval. Nechtěl dopustit, aby se Palestinci z okupovaných území zúčastnili jednání na navrhované mírové konferenci v Káhiře. Americký plán tedy neschválil.

Znechucený Arafat se po těchto událostech začal opírat o protiizraelskou a protiamerickou politiku Saddáma Husajna. Vidina míru na Blízkém východě se tak opět vzdálila.

4.7 Stát Izrael v devadesátých letech

4.7.1 Vládní krize

Neústupnost premiéra Šamira zavinila vládní krizi. Na protest Šamirovy politiky odešli někteří ministři ze Strany práce, mezi nimi i Šimon Peres, ze zasedání vlády. Výbor Strany práce hlasoval o ultimátu premiérovi, aby přistoupil na Bakerův plán, ten na to reagoval tím, že propustil ministra Š. Perese z koaliční vlády.⁸⁸ Ostatní ministři Strany práce Perese následovali a podali rovněž demisi. Vláda národní jednoty se rozpadla. Parlament poté přistoupil k hlasování o nedůvěře vládě. Rozhodla náboženská strana Šas, protože pět jejích členů se vzdalo hlasování. Tím Šamirova vláda padla. Oba hlavní aktéři Peres i Šamir ihned začali vyjednávat s náboženskými stranami o nové koalici. Prezident Herzog pověřil sestavením vlády Šimona Perese. Peres ale se svojí vládou neuspěl, nepodařilo se mu získat důvěru. Naopak jeho konkurent Jicchak Šamir uspěl, jeho pravicová koaliční vláda dostala parlamentní důvěru.

Nově pravicová vláda ale zastávala stejná stanoviska jako ta předchozí: žádný palestinský stát, žádná jednání s OOP, Jeruzalém zůstane izraelský, osady budou dále zakládány a stávající rozšiřovány.⁸⁹

4.7.2 Válka v Perském zálivu

2. srpna 1990 napadla irácká armáda Kuvajt. USA cítily, že je Blízký východ ohrožen. Rovněž hrozilo, že západní svět přijde o dodávky tolik potřebné ropy. Koalice států, v jejímž čele stála USA, uskutečnila operaci s názvem „*Pouštní bouře*“ s cílem vytlačit iráckou armádu. A protože se na stranu USA postavily i některé arabské státy, musel Izrael v této válce zastávat pasivní pozici, i když se Tel Aviv stal několikrát terčem útoku.

⁸⁷ KRUPP, Michael. *Sionismus a Stát Izrael*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 178.

⁸⁸ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 72.

⁸⁹ Tamtéž, s. 73.

Kuvajt byl osvobozen, irácké vojsko poraženo, ale Saddám Husajn zůstal v čele Iráku. Na podporu Husajna doplatila OOP. Nejen že poškodila svoje postavení ale i její sponzoři (např. Saudská Arábie) se k ní otočily zády.

4.7.3 Mírová konference v Madridu

Po skončení války v Zálivu se USA pustily vyjednávání do míru mezi Izraelem a Araby. Nejprve se ale americký státní tajemník James Baker vypravil na Blízký východ, kde zjistil, že mezi arabskými státy převládá názor, že v otázkách blízkovýchodního konfliktu by měla být uspořádána mezinárodní konference organizovaná společně Spojenými státy a Sovětským svazem.⁹⁰ Izraelský premiér Šamir souhlasil, že na konferenci mohou být přítomni Palestinci z okupovaných zemí jako součást jordánsko-palestinské delegace. Ale rozhovor s OOP zamítl.

Mírové konference v Madridu, konané od 30. října do 1. listopadu 1991, se zúčastnily delegace ze Sovětského svazu, USA, Jordánska - Palestiny, Libanonu, Sýrie a Izraele. I když při jednáních došlo ke vzájemnému obviňování, pozitivním impulsem bylo, že mezi Izraelem a Palestinci došlo k rozhovoru.

Madridská konference znamenala začátek tzv. mírového procesu, při němž došlo na bilaterální jednání mezi Izraelem a Palestinou a na multilaterální jednání mezi Izraelem, Jordánskem, Sýrií a Libanonem.

V multilaterálních jednáních se pokračovalo v roce 1992 v Moskvě a posléze ještě v dalších evropských a blízkovýchodních zemích, kde se probíraly otázky ekonomického rozvoje, palestinských uprchlíků, životního prostředí, kontroly zbrojení a vodních toků.⁹¹

Bilaterální rozhovory probíhající převážně ve Washingtonu časem nahradila tajná jednání v Norsku.

4.7.4 Politický zvrát v Izraeli

Začátkem roku 1992 došlo opět k rozkolům ve vládní koalici. Pravicové strany, z důvodu Šamirovy shovívavosti vůči Palestincům a zhoršující se hospodářské situace, odešly z vlády. Nové volby se uskutečnily v červnu 1992. Vítězství slavila strana Strana práce. Strana Likud, v jejímž čele se objevil Benjamin Netanjahu, přešla po dlouhé době do opozice. Vládu složenou ze Strany práce, strany Merec a Šas. sestavil Jicchak Rabin. Pozici ministra zahraničních věcí přijal Šimon Peres.

⁹⁰ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 184.

⁹¹ Tamtéž

Politika prezentovaná středolevou vládou se značně odlišovala od Šamirovy vlády. Nový premiér Rabin zastavil nové výstavby židovských osad, slíbil zlepšení vztahů se Spojenými státy a zásadní pokrok v mírové politice.⁹² Roku 1993 byl Ezer Weizman zvolen izraelským prezidentem.

4.7.5 Mírové dohody z Osla

Na konci roku 1992 byl zrušen Zákon o zákazu styků občanů Izraele s OOP, čímž dal Izrael najevo, že změnil svá stanoviska. Tajná jednání s OOP a Izraelci probíhaly na neutrální půdě v Norsku. Za izraelskou stranu jednal Josi Bejlin, palestinskou stranu reprezentoval Mahmúd Abbás. Zvrat nastal 9. září 1993, když Jásir Arafat zaslal izraelskému premiérovi Rabinovi dopis, který potvrzoval, že OOP uzná právo Izraele na bezpečnou a mírovou existenci, přijímá rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 242 a 338, zavazuje se k mírovému řešení konfliktu, zřiká se užití terorismu a dalších druhů násilí, přejímá odpovědnost nad všemi složkami OOP a potvrzuje, že ty články Charty OOP, které popírají právo Izraele na existenci, již neplatí a zavazuje se svolat Národní palestinskou radu k formálnímu schválení nutných změn Charty.⁹³ Následující den Jicchak Rabin akceptoval OOP jako představitele palestinského lidu v mírových jednáních.

13. září 1993 ve Washingtonu pod patronátem prezidenta USA Billa Clintona podepsali izraelský premiér Jicchak Rabin a předseda OOP Jásir Arafat **Deklaraci principů přechodné samosprávy**. Deklarace obsahovala, že na přechodnou dobu pěti let měla být ustanovena **Palestinská národní samospráva** (v oblastech jako vzdělání, kultura, sociální záležitosti, přímé daně, turismus a jiné dohodnuté oblasti) v okolí města Jericho a ve větší části pásma Gazy (bez území židovských osad), civilní bezpečnost na autonomních územích měla zajišťovat palestinská policie.⁹⁴ Dále byly dohodnuty předměty budoucího vyjednávání o permanentním statusu:

- další regiony, které by přešly pod správu Palestinců;
- otázka Jeruzaléma;
- osud palestinských uprchlíků;
- budoucnost židovských osad;
- zajištění bezpečnosti;
- vymezení hranic;

⁹² KRUPP, Michael. *Sionismus a Stát Izrael*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 190.

⁹³ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 76.

⁹⁴ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 189.

- spolupráce se sousedními státy;
- přerozdělení vodních zdrojů;
- některé další otázky společného zájmu.⁹⁵

Po počátečním optimismu si obě strany začaly uvědomovat, že realizace dohody nebude jednoduchá. Řešení otázky židovských osad i vymezení hranic nebylo jednoduché. Dalším problémem byl Jeruzalém, kterého se Izrael nechtěl vzdát. Následně se Izraelci a Palestinci do sebe vzájemně pustily, že nedodržují svoje sliby.

Izrael se navíc musel vyrovnávat se stále více se komplikující situací na domácí politické scéně. Opozice svůj nesouhlas se smlouvou dávala velmi najevo. Šéf strany Likud Benjamin Netanjahu označil smlouvu za „předmostí ke zničení Izraele“.⁹⁶

I pro OOP se po podepsání dohody situace značně zkomplikovala. Organizace Hamas a Palestinský islámský džihád snažící se ukončit mírová jednání, začaly páchat teroristické akce. Nejvíce byl mírový proces ohrožen po 25. únoru 1994, když v Hebronu radikální židovský lékař Baruch Goldstein postřílel modlící se muslimy.⁹⁷ Toho využily palestinské organizace, které začaly proti Židům podnikat sebevražedné atentáty.

I přes tyto nešťastné události mírový proces pokračoval dál. V Káhiře 4. května 1994 podepsali Jicchak Rabin a Jásir Arafat **Smlouvu o odchodu izraelských jednotek z Gazy a Jericha**. Prvním počinem prezidenta Palestinské samosprávy Jásira Arafata bylo přemístění svého sídla z Tunisu do Gazy.

28. září 1995 byla ve Washingtonu podepsána Rabinem a Arafatem **Přechodná dohoda** (tzv. Oslo II.) o rozšíření samosprávy na Západním břehu a v Gaze. O měšť Hebron, kde žilo asi 400 židovských osadníků, se mělo ještě jednat. Podle dohody byl Západní břeh rozdělen do zón:

Zóna A - území pod palestinskou samosprávou, patří sem města Gaza, Jericho, Betlém, Ramalláh, Džanín, Tulkarem, Kalkilíja, Nábulus (3,5% Západního břehu).

Zóna B - zahrnula venkovské oblasti na Západním břehu, Palestinci měli v rukou pouze civilní správu, Izraelci se starali o bezpečnost území (26% Západního břehu).

⁹⁵ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 189.

⁹⁶ KRUPP, Michael. *Sionismus a Stát Izrael*. Praha: Vyšehrad, 1999. s. 195.

⁹⁷ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 191.

Zóna C - zbylá území Západního břehu zcela pod kontrolou Izraele - Východní Jeruzalém, židovské osady, vojenské osady, pohraniční zóny (70,5% Západního břehu).⁹⁸

Podle dalších tří etap se měla izraelská armáda stahovat ze zóny B, C a poté se měly konat svobodné volby do samosprávné palestinské rady, jejímž úkolem bude zrušení paragrafů Charty OOP, které odmítají přijmout právo Izraele na existenci.

Mírová jednání vedli Izraelci i s Jordánskem. 26. října 1994 podepsali jordánský král Husajn a premiér Rabin **izraelsko - jordánskou mírovou smlouvu**.

4.7.6 Smrt Jicchaka Rabina

Úspěch mírových jednání zastínila tragická událost. Při jedné mírové demonstraci byl v Tel Avivu zastřelen premiér Jicchak Rabin, na kterého někteří pohlíželi jako na zrádce národa. Do volného předsednického křesla zasedl vicepremiér Šimon Peres. Politika vlády se ale nezměnila, chtěla dodržet všechny cíle druhé dohody z Osla. Mírová jednání se Sýrií ovšem nepřinesly žádné výsledky.

Po odchodu izraelské armády se na Západním břehu, Východním Jeruzaléme a Gaze konaly první volby do Palestinské legislativní rady. S velkou převahou v nich zvítězil Jásir Arafat a hnutí Fatah.

Po několika teroristických akcích palestinských islamistů byl Šimon Peres i jeho vládní činitelé obviňováni, že na sebevražedných atentátech mají také svůj díl viny. Straně práce tato vyhrocená politická situace moc nenahrávala, naopak strana Likud posilovala. V květnu 1996 se konaly předčasné volby do parlamentu a první přímé volby premiéra. I když ve volbách přece jen zvítězila Strana práce, vládu sestavoval nově zvolený premiér Benjamin Netanjahu, kandidát strany Likud. Netanjahu zvítězil s pomocí náboženských stran, které po volbách zaujaly silnější pozici a svoji moc začaly využívat.

Benjamin Netanjahu nebyl k Palestincům tak vstřícný jako předchozí vlády. I vztahy se Spojenými státy nebyly tak vřelé jako v minulosti. Přesto se za jeho vlády podařilo v lednu 1997 dohodnout tzv. **Hebronský protokol** o stažení izraelského vojska z Hebronu. Podle dohody přešlo 80% města pod palestinskou samosprávu - zóna Hebron 1 (H1), zbylých 20%

⁹⁸ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 194.

spadalo dále pod izraelskou kontrolu - zóna Hebron 2 (H2), ve kterém stále žilo asi 450 židovských osadníků, ale i 20 000 Palestinců.⁹⁹

Na naléhání amerického prezidenta Billa Clintona přijal Netanjahu v roce 1998 další návrh, tzv. **Memorandum od Wye River**, které zaručovalo, že se palestinské autonomní území rozšíří o 13%, odchod některých izraelských ozbrojených sil, otevření letiště a přístavu v Gaze a bezpečný průchod mezi Gazou a Západním břehem.

Podepsání memoranda srazilo Netanjahuovi vaz. Politické roztržky ve straně, problémy se státním rozpočtem a nakonec i vyslovená nedůvěra vládě měly za následek vypsaní nových parlamentních a premiérských voleb.

4.7.7 Vláda Ehuda Baraka

V přímé premiérské volbě porazil Benjamina Netanjahu předseda Strany práce Ehud Barak. V Knesetu získala největší počet mandátů politická aliance *Jeden Izrael* (Jisra'el Achat) složená ze Strany práce a stran Mejmada a Gešera. Druhá se umístila strana Likud a třetí stále posilující náboženská strana Šas.

Ehud Barak sestavil „**Vládu národního usmíření**“, do které pozval také stranu Šas, aby zmírnil napětí mezi sekulárními a religiózními Izraelci, a dal najevo, že chce ukončit jednání o všech důležitých otázkách permanentního statusu do října 2000, ovšem za určitých podmínek:

- žádný návrat k hranicím z roku 1967;
- sjednocený Jeruzalém pod izraelskou suverenitou;
- žádná palestinská armáda;
- židovské osady na Západním břehu budou sjednoceny do několika bloků pod izraelskou suverenitou (pravděpodobně Ma'ale Adumim, Ariel, Givat Ze'ev).¹⁰⁰

Dalším z jeho předvolebních slibů bylo stažení izraelských vojsk jižního Libanonu. Tohoto slibu v roce 2000 dostál. Také pokračoval v rozhovoru se Sýrií. Hlavním tématem jednání bylo navrácení Golanských výšin. Barak za ně požadoval mír a bezpečnost pro Izrael. Ale klesající popularita a neshody ve Straně práce jej donutily tato mírová jednání se Sýrií ukončit.

Hlavním cílem Barakovy vlády bylo dokončení jednání o permanentním statusu Palestiny. Ovšem Jásir Arafat nechtěl vyjednávat, dokud nebude naplněno Memorandum

⁹⁹ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 205.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 208.

od Wye River. Poté, co se izraelské ozbrojené síly stáhly ze zóny C, mírový proces se opět rozběhl.

Bill Clinton, který se chtěl na konci svého prezidentského mandátu stát mírotvůrcem na Blízkém východě, dovedl **v roce 2000 Ehuda Baraka a Jásira Arafata v Camp Davidu** znovu k jednomu stolu. Tentokrát jednání skončila nezdarem. Největší problém vyvolávala otázka Východního Jeruzaléma, nad kterým chtěl Arafat plnou svrchovanost, otázka definitivní velikosti palestinského území a otázka palestinských uprchlíků.¹⁰¹

I přes mírové procesy skončila devadesátá léta vlnou násilí. V roce 2000 navštívil izraelský pravicový politik Ariel Šaron v Jeruzalémě Chrámovou horu. Tato událost rozpoutala druhé palestinské povstání - tzv. druhou intifádu.

4.8 Stát Izrael ve 3. tisíciletí

Na počátku roku 2001 se izraelští a palestínští představitelé setkali v egyptské Tabě. Ale ani toto setkání, ovlivněné intifádou a premiérskými volbami, nic nevyřešilo. V přímé volbě premiéra porazil Ariel Šaron dosavadního premiéra Baraka. Mírová politika Izraele tak nabrala nový kurz. Šaron byl znám jako odpůrce dohod z Osla a principu „území za mír“.¹⁰²

Politická nestabilita a intifáda dostaly izraelskou ekonomiku do recese, která se projevovala vysokou nezaměstnaností, poklesem průmyslové výroby, zadlužováním státu. Ještě horší výsledky přinesl rok 2002 - nastala nejhorší ekonomická situace od roku 1953, pod hranicí bída žilo 22% obyvatel státu.¹⁰³

V roce 2002 začal Izrael se **stavbou bezpečnostní bariéry**, která měla ochránit Izraelce před sebevražednými a násilnými útoky. Od září 2000 do ledna 2003 zemřelo během násilností 724 Izraelců (z toho 218 vojáků a policistů, zbytek jsou civilisté) a 5 055 jich bylo zraněno, na straně Palestinců šlo o 2 010 mrtvých a 21 500 zraněných.¹⁰⁴

V roce 2003 se konaly volby do izraelského parlamentu, v níž zvítězila pravicová strana premiéra Šarona Likud. Přímá volba premiéra byla zrušena. Také se po více než dvou letech opět rozběhl mírový proces. Poté, co Šaron označil Izrael za okupanta vzhledem k Palestincům, přijala vláda v květnu 2003 **tzv. Cestovní mapu (The Road map)** navrženou USA, Ruskem, OSN a EU. Tato „mapa“ obsahovala postupné řešení problémů ve 3 etapách:

¹⁰¹ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 209.

¹⁰² Tamtéž, s. 217.

¹⁰³ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 94.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 96.

- v 1. etapě zastavení teroru z palestinské strany, rušení židovských osad na palestinské půdě postavených od března 2001, zastavení výstavby nových osad, stažení izraelských jednotek z palestinských území (které Izrael znovu obsadil po září 2000), zastavení deportací, útoků na palestinské civilisty, konfiskací palestinské půdy a majetku jako odvety za teroristické útoky - to vše do května roku 2003;
- ve 2. etapě, dokonce roku 2003, měly být uspořádány volby na palestinských územích a svolána mezinárodní konference, která by vyhlásila palestinský stát;
- ve 3. etapě (2004 - 2005) měl být celý konflikt ukončen, 2. mezinárodní konference měla vyřešit problémy definitivní hranice Státu Palestina, otázku židovských osad, Jeruzaléma a uprchlíků, arabské země měly uznat Stát Izrael a uzavřít s ním mírové smlouvy.¹⁰⁵

S mírovým plánem někteří Izraelci i Palestinci nesouhlasili. Spíše rozpoutal další vzájemné střety.

Na konci roku 2003 se sešli opoziční politici Izraele a Palestiny na ženevském jednání, kde vznikla neformální dohoda o tom, že Palestinci se vzdají práva na návrat výměnou za téměř celý Západní břeh, Izrael se zřekne hlavních osad, ale některé si udrží, Palestinci budou mít hlavní město ve Východním Jeruzalémě, ale Izrael bude mít svrchovanost nad Západní zdí Starého města. Dohodu však obě dvě vlády odmítly.

V listopadu 2004 zemřel jeden z největších bojovníků za právo na sebeurčení Palestinců Jásir Arafat.¹⁰⁶ Prezidentem palestinské samosprávy a předsedou OOP se stal Mahmúd Abbás.

V roce 2004 předseda vlády Ariel Šaron překvapil svým rozhodnutím - jednostranným izraelským stažením se z pásma Gazy. V roce 2005 došlo k evakuaci Izraelců z pásma Gazy a ze 4 osad na Západním břehu. S vyklizením osad nesouhlasila strana Likud, což byl důvod, proč ji Šaron v roce 2005 opustil a založil stranu *Kadima* („Vpřed“). V čele strany Likud ho vystřídal Benjamin Netanjahu. V lednu 2006 upadl premiér Šaron do kómatu, ze kterého se dosud neprobral. Premiérem se stal Ehud Olmert.

¹⁰⁵ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 96-97.

¹⁰⁶ V červenci 2012 podala manželka Jásira Arafata žalobu pro údajnou vraždu jejího manžela. V listopadu 2012 exhumovali Arafátovy ostatky zahraniční experti, aby zjistili, jestli byl Arafat zavražděn. Podle televize Al-Džazíra se v osobních věcech palestinského předáka našli stopy po toxickém poloniu. Zavraždil Izrael Jásira Arafata? Prozradí to exhumace. [online]. 2012. [cit. 2013-02-26]. Eurozprávy.cz. Dostupné z <<http://zahranicni.eurozpravy.cz/blizky-vychod/59582-zavrazdil-izrael-jasira-arafata-prozradi-to-exhumace/>>.

V březnu 2006 se v Izraeli konaly volby do Knesetu. Historického vítězství dosáhla Kadima, která podporovala politiku Ariela Šarona. Vládu sestavil předseda Kadimy Ehud Olmert. Téhož roku probíhaly volby také v Palestinské autonomii. Nečekaným vítězem se stalo radikální islamistické hnutí Hamas. Druhé místo obsadil Fatah. Izraelská vláda odmítla jakékoliv rozhovory s Hamasem, který ani po volbách nehodlal změnit svoji politiku vůči Izraeli. Militantní křídlo Hamasu nadále pokračovalo v ostřelování izraelských obydlí.

V červenci 2006 se rozhořela **izraelsko - libanonská válka**. Dne 12. července zaútočil Hizballáh na několik míst v Izraeli, izraelská armáda odpověděla ostřelováním jižního Libanonu a námořní bloádou libanonského pobřeží.¹⁰⁷ Konflikt byl ukončen příměřím 14. srpna 2006.

V listopadu 2007 se izraelský premiér Ehud Olmert a palestinský prezident Mahmúd Abbás dohodli na pravidelných schůzkách konaných každých 14 dní. Americká ministryně zahraničí Condoleezza Rice, která přijela do Jeruzaléma ve snaze sblížit arabský svět s Izraelem před summitem Ligy arabských států, dodala: „*Obě strany začnou rovněž hovořit o politickém horizontu, který by měl vyústit ve vznik samostatného palestinského státu v souladu s „cestovní mapou“*“.¹⁰⁸

V červnu 2008 se podařilo vyjednat půlroční příměří mezi Hamasem a Izraelem. Izrael se zavázal uvolnit blokádu Gazy a Hamas slíbil, že zanechá ostřelování Izraele. Gaza z důvodu izraelské blokády zůstala odříznutá od světa. Příměří bylo ukončeno v prosinci 2008. Podle Hamasu Izrael nedodržoval své závazky, Palestinci si stěžovali na to, že izraelská armáda blokuje přísun potravin a humanitární pomoc do pásma Gazy.¹⁰⁹

Během prosince 2008 došlo k nárůstu raketových útoků směřujících na izraelské území. Izrael na to reagoval vojenskou operací **tzv. Lité olovo**. Válka se rozhořela 27. prosince 2008, když začal Izrael bombardovat Gazu, cílem ostřelování se stal Hamas. Dne 3. ledna 2009 vstoupila izraelská armáda do Gazy, aby rozbila infrastrukturu Hamasu a zničila místa, z nichž palestínští radikálové odpalují rakety na území židovského státu.¹¹⁰

¹⁰⁷ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 311.

¹⁰⁸ Abbás a Olmert se sejdou každé dva týdny. [online]. 2007. [cit. 2013-02-26]. Novinky.cz. Dostupné z <<http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/112187-abbas-a-olmert-se-sejdou-kazde-dva-tydny.html>>.

¹⁰⁹ Hamás zrušil příměří s Izraelem. Začne opět válka? [online]. 2008. [cit. 2013-02-26]. Aktuálně.cz. Dostupné z <<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/blizky-vychod/clanek.phtml?id=625383>>.

¹¹⁰ Izraelská armáda vstoupila do Gazy, mobilizuje desetitisíce záložníků. [online]. 2009. [cit. 2013-02-26]. Idnes.cz. Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/izraelska-armada-vstoupila-do-gazy-mobilizuje-desetitisice-zalozniku-1m1-/zahranicni.aspx?c=A090103_193650_zahranicni_dp>.

17. ledna 2009 **schválil izraelský kabinet jednostranné příměří** a o čtyři dny později se izraelská armáda stáhla z pásma Gazy.

Téhož roku se v Izraeli konaly parlamentní volby. Premiér Olmert, který byl obviněn z korupce, na svoji pozici rezignoval. A protože se nové předsedkyni strany Kadima Cipi Livni nepodařilo sestavit novou vládní koalici, musely být vypsány předčasné volby. Ve volbách zvítězila Kadima vedená Cipi Livniovou s 28 křesli, druhá strana Likud obdržela o jedno křeslo méně.¹¹¹ Poprvé v historii Izraele nebyla sestavením vlády pověřena vítězná strana. Vládu sestavil Benjamin Netanjahu, předseda strany Likud. V roce 2012 se Netanjahu rozhodl vyslat opět předčasné volby, protože jeho vláda nedokázala získat dostačující podporu pro rozpočet.

14. listopadu 2012 zahájil Izrael v pásmu Gazy **operaci Oblačný sloup**, jehož cílem bylo hnutí Hamas. Při jednom z izraelských náletů byl zabit i vojenský velitel Hamasu Ahmad al-Džabáří, načež Hamas vyzval k odvetě a oznámil, že izraelský útok v Gaze "otevřel bránu do pekla".¹¹² Dne 21. listopadu 2012 se Izrael a Hamas dohodly na příměří.

29. listopadu 2012 uznalo Valné shromáždění OSN Palestině status nečlenského státu v této mezinárodní organizaci. Izrael na to reagoval plánem výstavby nových židovských osad.

Od svého počátku to stát Izrael neměl jednoduché. Přední představitelé Izraele se museli vyrovnat nejen s invazí arabských armád, ale i vnitropolitickými zvraty. Politickou nestabilitu zapříčinily ústupky pro palestinské protivníky, neustálé zvyšující se náklady na zbrojení i velké počty politických stran snažící se prosadit cíle jednotlivých náboženských i etnických složek obyvatelstva. Religiózní politické strany se těší ze stále větší popularity a dvě nejsilnější izraelské politické strany Likud a Strana práce se uchází o jejich podporu. Napětí ve společnosti také způsobuje stále nedorozumění palestinská otázka. Izraelská vláda tuto nejistotu ještě více prohlubuje plány na výstavbu nových židovských osad, místo toho, aby se snažila zajistit stabilitu a prosperitu své země.

¹¹¹ Knesset Elections Results. [online]. 2009. [cit. 2013-02-26]. Knesset. Dostupné z <http://www.knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_res18.htm>.

¹¹² Operace Oblačný sloup - útok v Gaze otvírá bránu do pekla. [online]. 2012. [cit. 2013-02-26]. ČT24. Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/203550-operace-oblacny-sloup-utok-v-gaze-otvira-branu-do-pekla/>>.

5 Konflikty mezi Izraelem a arabskými státy

Konflikty doprovází stát Izrael po celou dobu jeho trvání. Tato kapitola se proto zaměří na charakteristiku jednotlivých konfliktů mezi izraelskou a arabskou armádou. Jedná se o Suezskou krizi, Šestidenní válku, Jomkipurskou válku a další.

5.1 První arabsko - izraelská válka

Se vznikem izraelského státu se nechtěly smířit Egypt, Jordánsko, Sýrie, Libanon, Irák a Saudská Arábie, které tento nově vzniklý stát napadly. Tím se rozhořela **první arabsko - izraelská válka**.

Válka probíhala ve dvou etapách. V *první etapě boje (od 14. května do 11. června 1948)* se Židé snažili potlačit arabskou invazi, ta byla ukončena měsíčním příměřím vyjednaným OSN (vyjednavatelem byl Folke Bernadotte, který společně se skupinou mezinárodních pozorovatelů UNTSO dohlížel na smluvené příměří), Izraelci využili klid braní na konsolidaci sil, k získání nových zbraní a k výcviku nováčků, a ve *druhé etapě boje (od 6. července do 19. července 1948)*, kdy se židovské vojsko vpádu arabských vojsk ubránilo a porazilo je.¹¹³

Svoji roli v této válce sehrála také Československá republika, která dodávala Židům zbraně i výcvik izraelských pilotů probíhal i nás. Československo vypomáhalo Izraeli z důvodu zájmu SSSR, jenž zde sledoval svůj zájem.

Následující rok v období února až července byla dohodnuta tzv. zelená linie. Jednalo se o hranice, které měl společné s arabskými zeměmi. Tyto hranice kontrolovala OSN prostřednictvím vojáků **UNTSO** (United Nations Truce Supervision Organisation).

Vítězní Židé nejen ochránili svůj stát, ale získali i některé oblasti, kde měl vzniknout podle návrhu Arabský stát. Izrael zabral Negevskou poušť a získal přístup k Arabskému zálivu s přístavem Ejlat. Izraelské území se tak rozšířilo o 21%. Zbýlých částí přiznaných Arabům se zmocnily Egypt (Gaza) a Jordánsko (západní břeh Jordánu).

Během této války uprchlo podle OSN až 720 000 Arabů. Ale ne všichni Arabové odešli z Palestiny, jednalo se také o Araby, kterým bylo znemožněno vrátit se do svého bydliště. Většina z nich se usídlila na západním břehu Jordánu a v pásnu Gazy, zbytek odešel

¹¹³ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 82.

do uprchlických táborů, např. v Jordánsku, Libanonu a Egyptě. V roce 1949 žilo v Izraeli 133 000 Arabů.¹¹⁴

5.2 Suezská krize

V padesátých letech se v Egyptě stal prezidentem stoupenec panarabismu Gamal Abdel Násir. Za jeho vlády nechal Egypt znárodnit Suezský průplav a od roku 1953 začal s bloádou Tiranské úžiny, izraelské lodě tak nemohli doplout do přístavu Ejlat, který byl pro Izrael důležitým spojením s asijským obchodem. Se znárodněním průplavu nesouhlasily západní mocnosti, protože přes něj do západní Evropy proudily až dvě pětiny ropy spotřebované na starém kontinentě a navíc z větší části patřil francouzským a britským akcionářům. Rozhořčené Velká Británie a Francie začali připravovat útok, OSN ale s invazí nesouhlasila, tak Británie od útoku ustoupila. Nicméně se ale přidala na stranu Izraele.

25. října 1956 uzavřeli Egypt se Sýrií a Jordánskem dohodu proti Izraeli. Ten se Egypta obával už z důvodu obsazení pásma Gazy, kde se nacházela základna teroristických útoků vedených proti izraelskému obyvatelstvu. Izraeli nezbývalo nic jiného než tyto mocnosti překvapit rychlým protiútokem.

Izrael vstoupil do této války s podporou Francie a Velké Británie. Mocnosti se dohodly na plánu **tzv. sinajské akce**, která započala v roce 29. října 1956. Akce skončila úspěchem - zrušením bloády a získáním Sinajského poloostrova a pásma Gazy. O rok později se Izrael ze Sinaje stáhl v důsledku naléhání USA a SSSR. Na dobytá území byly umístěny jednotky OSN mise **UNEF** (United Nations Emergency Force). Úspěšná akce si vzala svoji daň. Na Izrael se začalo pohlížet jako na agresora. Vztahy mezi Izraelem a arabskými i muslimskými státy se ještě více zhoršily.

5.3 Šestidenní válka (5. - 10. června 1967)

V roce 1958 byla vytvořena spojením Egypta a Sýrie a později i Jemenu **Sjednocená Arabská republika**. Egypt se ale choval nadřazeně a nebral ohled na ostatní státy republiky, proto Sýrie i Jemen v roce 1961 ze svazku vystoupily. Po vyřešení vnitropolitických problémů se Egypt opět začal zabývat myšlenkou napadnout svého úhlavního nepřítele - Izrael. Egypt své ideje i veřejně prezentoval, např. v projevu na Valném shromáždění OSN egyptský vládce prohlásil, že jediným řešením pro Palestinu je anulování existence Izraele.¹¹⁵

¹¹⁴ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 84.

¹¹⁵ SACHAR, Howard. *Dějiny státu Izrael*. Praha: Regia: Goldstein & Goldstein, 1999. s. 466.

V květnu 1964 byla na arabské konferenci v jordánské části Jeruzaléma založena **Organizace pro osvobození Palestiny** (OOP), jejímž cílem bylo zničit Izrael. Jen o rok později založil v Sýrii palestinský emigrant **Jásir Arafat** organizaci **al-Fatah**. Ta se stala jednou z nejvýznamnějších organizací v rámci OOP. Navíc Egypt a Sýrie navázaly vztahy se SSSR, který výměnou za přístavy v Rudém a Středozemním moři začal tyto země zásobovat zbraněmi. Tento fakt nenechal Izrael chladným a rovněž se pustil do zbrojení. Zbraně si Izrael odkoupil od USA, Francie, Anglie a Spolkové republiky Německo.

Počátkem roku 1967 zesílilo syrské vojsko v Golanských výšinách ostřelování izraelského území. Jedním z důvodů, proč Syřané útočili na Izrael, byl izraelský zavlažovací systém odvádějící vodu z Galilejského jezera. Zastráhit Izrael chtěli rovněž Rusové, kteří v dubnu 1967 dali Izraeli jasně najevo, že když budou pokračovat v útocích na Sýrii, ohrožují „skutečný osud svého státu“.¹¹⁶ V půli května donutil egyptský vládce Násir k evakuaci jednotky UNEF ze Sinaje a z Tiranské nížiny, aby tam okamžitě mohla nastoupit egyptská armáda. K tomu ho podpořily Kuvajt, Jemen a Alžírsko, které se mu chystaly půjčit své letectvo i vojáky. Izrael věděl, že se situace nevyvíjí dobře a raději zavelel k všeobecné mobilizaci. 22. května 1967 Egypt opět **vyhlásil blokádu Tiranské úžiny**. Izrael začal tušit, že je válka nevyhnutelná.

5. června zavelel velitel izraelského letectva k útoku. Překvapivým a bleskovým útokem se podařilo izraelským vzdušným silám zničit většinu egyptských, jordánských, iráckých a syrských letadel. Za pět dní se izraelské armádě podařilo dobýt Golanské výšiny, Západní břeh Jordánu, Gazu, Sinajský poloostrov a jordánskou část Jeruzaléma. Izrael získal území o rozloze 68 500 km² se 1,2 milionu Arabů.¹¹⁷ 10. června byla podepsána dohoda o zastavení palby.

Po skončení války se Izrael dostal do mezinárodní izolace. Několik států ukončily s Izraelem diplomatické styky. Francie vydala zbrojní embargo.

22. listopadu zasedla Rada bezpečnosti OSN a přijala rezoluci č. 242, která jasně *vyjadřovala svůj trvalý zájem o těžkou situaci na Blízkém východě, zdůrazňující nepřípustnost nabytí území válkou a potřebu pracovat pro spravedlivý a trvalý mír, v němž může každý stát této oblasti bezpečně žít, zdůrazňující dále, že všechny členské státy svým přijetím Charty Organizace spojených národů převzaly závazek jednat ve shodě s článkem 2 této Charty,*

¹¹⁶ SACHAR, Howard. *Dějiny státu Izrael*. Praha: Regia: Goldstein & Goldstein, 1999. s. 471.

¹¹⁷ POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. Praha: Libri, 2004. s. 63.

I. prohlašuje, že splnění principů této Charty vyžaduje prosazení spravedlivého a trvalého míru na Blízkém východě, a to při využití následujících principů:

A, stažení izraelských ozbrojených sil z oblastí nedávného konfliktu;

B, zastavení veškerých bojů a uznání suverenity, územní celistvosti a politické nezávislosti všech států v oblasti a jejich práva žít v míru v rámci bezpečných a uznávaných hranic a to bez hrozeb či násilných činů.¹¹⁸

II. Dále prohlašuje potřebu:

A, zaručení svobodné plavby mezinárodními vodami v oblasti

B, nalezení spravedlivého řešení problému uprchlíků

C, zaručení územní nedotknutelnosti a politické nezávislosti každého státu v oblasti prostřednictvím opatření zahrnujících vytvoření demilitarizovaných zón.¹¹⁹

Izrael rezoluci odsouhlasil, arabské státy odmítly.

Po válce Izrael začal s výstavbou osad na okupovaných územích. Což mělo za následek, že spousta Arabů raději volila odchod z tohoto území. Ti, co zůstali, se časem zradikalizovali a začali pěstovat guerrilovou metodu boje, zejména pod vedením Fatahu. Do konce roku 1968 muselo izraelské obyvatelstvo čelit až 159 teroristickým akcím.

Ani v Jordánsku po válce nenastal klid. Došlo zde k boji o moc mezi OOP a jordánským králem, který se v důsledku těchto bojů stavěl na stranu Izraele. Nakonec došlo k porážce OOP a jeho přesídlení do Libanonu.

5.4 Opotřebovací válka

Podepsáním dohody o neútočení však Šestidenní válka neskončila. Přešla v tzv. opotřebovací válku vedenou hlavně vzdušnými silami a dělostřelectvem. Proti Izraeli se postavily Egypt, Jordánsko a OOP.

Za počátek války je považován 21. říjen 1967, kdy došlo k potopení izraelského torpédoborce egyptským námořnictvem. K dobývání území tentokrát ani z jedné ze stran nedošlo. Během války vystřídal Násira ve vedení Egypta Anwar as-Sadát, který nebyl tak radikální. V srpnu 1970 bylo dohodnuto příměří.

¹¹⁸ CHAPMAN, Colin. *Či je země zaslíbená?* Praha: Volvox Globator, 2003. s. 32.

¹¹⁹ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 117.

5.5 Jomkipurská válka

Egypt ani Sýrie se nedokázaly smířit s prohrou v Šestidenní válce a chystaly odvetu. **Překvapující a koordinovaný útok** byl **zahájen 6. října 1973**, zrovna ve chvíli, když to Židé co nejméně očekávali. Slavili totiž nejposvátnější den židovského roku Jom Kipur (Den smíření). Během tohoto svátku nejezdila veřejná doprava, nefungovalo rádio ani televize. Informovanost Izraelců byla tedy malá. Navíc Arabové slavili muslimský svátek Ramadán.

Egyptské vojsko překročilo Suezský průplav, zaútočilo na opevněné pásmo a začalo postupovat do hloubi Sinajského poloostrova. Syrská armáda udeřila v Golanských výšinách. Mnoho vojáků z izraelské armády bylo zabito či zajato a vojenská technika byla zničena. Izrael se dostal do největší válečné krize od svého založení v roce 1948. Ale zbrojní výpomoc od Spojených států Izrael zachránil.

V následujících třech týdnech generál Ariel Šaron se svojí armádou odrazil útok, překročil Suezský průplav a dostal se na egyptské území a postupoval na Káhiru. V Golanských výšinách byla rozprášena syrská armáda, pak Izraelci postupovali k Damašku.

Dne 22. října byla vydána **rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 338**, která:

- I. vyzývá všechny bojující strany, aby v pozicích, kde se v současnosti nacházejí, zanechaly boje a okamžitě ukončily všechny bojové operace, a to ne později než 12 hodin po přijetí tohoto rozhodnutí;*
- II. vyzývá zúčastněné strany, aby začaly okamžitě po uzavření příměří naplňovat rezoluci Rady bezpečnosti č. 242 (z roku 1967) ve všech jejích částech;*
- III. rozhoduje, že okamžitě a současně s příměřím budou zahájena jednání mezi zúčastněnými stranami k dosažení spravedlivého a trvalého míru na Blízkém východě.¹²⁰*

26. října se všechny válčící strany dohodly na příměří a 11. listopadu bylo pod americkou záštitou podepsáno mezi Izraelem a Egyptem příměří.

I když se ze začátku válka pro Izrael nevyvíjela dobře, na jejím konci se Izrael nalézal v lepší pozici než před válkou, neboť postoupil za linii příměří z roku 1967.

Mírová jednání přinesla **dohodu o stažení vojsk** (Izrael se stáhl z části Sinaje a syrského území) a rozmístění jednotek **UNDOF** (United Nations Disengagement Observer Force) v Golanských výšinách.

¹²⁰ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 147.

5.6 Operace Mír pro Galileu

Impulzem k útoku byl pokus palestinské teroristické skupiny zabít izraelského velvyslance ve Velké Británii. Následující den se izraelská armáda vedená Arielem Šaronem vyrazila směr Libanon a izraelské letectvo provedlo nálety na OOP v Bejrútu. Byla obsazena města jako Týros a Sydon a zlikvidovány některé syrské jednotky. Následně se Izraelci dostali až k Bejrútu. Během této akce byli zabití i civilisté, což se neobešlo bez mezinárodní kritiky.

Izraelské armádě se podařilo vytlačit OOP z Libanonu, který se musel přemístit do Tunisu. Válka byla ukončena 1. září 1982.

Během války bylo poškozeno mezinárodní postavení Izraele, na což reagoval premiér Begin rezignací.

Do většiny konfliktů s arabskými státy byl Izrael vtažen. Až na invazi do Libanonu a Šestidenní válku, ve které se Izraeli podařilo překvapivým útokem dobýt území, na které měli nárok Palestinci. Nejvyhrocenější situaci zažil Izrael v Jomkipurské válce, kdy musel čelit jedné z nejkrvavější a nejzuřivějších válek. Dnes je předmětem sporů mezi Izraelci a Palestinci nejen zabraná palestinská území, ale i boj o suverenitu na Blízkém východě, status Jeruzaléma a tolik důležité vodní zdroje. A jelikož Izrael zatím v ničem nehodlá ustoupit, mír a spokojenost na obou stranách asi jen tak nezavládne.

6 Organizace pro osvobození Palestiny (OOP)

Tato kapitola popisuje historii Organizace pro osvobození Palestiny, její cíl a jednotlivé organizace, které se řadí či řadily pod OOP. Prostor je dán také zákonodárnému orgánu OOP představující palestinský exilový parlament.

6.1 Historie Organizace pro osvobození Palestiny

Organizace pro osvobození Palestiny byla založena v roce 1964 během zasedání palestinského kongresu ve snaze dát hlas k velkému množství Palestinců žijících v uprchlických táborech v Libanonu. Všichni se domnívali, že nejlepší způsob, jak dosáhnout osvobození Palestiny a vytvořit nezávislý stát Palestina. Účastníci kongresu rovněž schválili **Palestinskou národní chartu**, která označila Palestinu za historické území patřící celému arabskému světu a uznala za Palestince i Židy palestinského původu, ale jen v případě, že se rozhodnou žít s ostatními v míru.¹²¹ Postupem času byla uznána za "jediného legitimního zástupce palestinského lidu" - což znamená, že má určitou formu diplomatického zastoupení.

O rok později v roce 1965 založil palestinský studentský vůdce Jásir Arafat organizaci Al-Fatáh, která pořádala teroristické akce proti Izraeli a postupně získala velký vliv uvnitř OOP. Neboť po šestidenní válce do OOP vstoupily i militantní složky. **Jásir Arafat** byl v roce 1969 zvolen do čela OOP.

Po zastřešení militantních složek se západní země i Izrael začaly dívat na OOP jako na teroristickou organizaci. Naopak ty arabské ji podporovaly. Právě díky financím z arabského světa i za pomoci zahraničních Palestinců se postupně podařilo vybudovat výkonný úřednický a politický aparát, zavedl se systém sociálního zabezpečení, zakládaly se různé instituce, vydávaly tiskoviny a propagandistické materiály.¹²² V roce 1974 získalo od OSN pozorovatelský status. O dva roky později OSN odsouhlasila účast OOP na jednání Rady bezpečnosti OSN (ale bez hlasovacích práv). V roce 1988 byl OOP jednostranně vyhlášen Stát Palestina a v dubnu 1989 se stal J. Arafat palestinským prezidentem. Po smrti Jásira Arafata byl v roce 2004 zvolen vůdcem OOP Mahmúd Abbás.

¹²¹ Byla založena Organizace pro osvobození Palestiny. [online]. 2008. [cit. 2013-02-28]. ČT24. Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kalendarium/17164-byla-zalozena-organizace-pro-osvobozeni-palestiny/>>.

¹²² ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 103.

Nejprve sídlila OOP v Egyptě. Ale po rozporech s místní vládou se přemístila do Jordánska, kde se stala účastníkem nepovedeného převratu proti jordánskému králi Hussejnu. Poté následoval přesun do Libanonu, který musela OOP po okupaci Izraelem opustit a usídlit se v Tunisku. Dnes organizace sídlí v Ramalláhu.

6.2 Cíl OOP

Od prvopočátku organizace bylo hlavním cílem založit stát Palestina i na území patřící Izraeli. Palestinský lid by měl mít právo rozhodovat si o svém osudu zcela samostatně, ozbrojený boj je jedinou cestou k osvobození Palestiny a boj za osvobození Palestiny je z arabského hlediska národní povinností, aby se Palestinci mohli navrátit do své vlasti, vést normální život a uplatňovat své práva na sebeurčení a svrchovanost.¹²³

Časem OOP své požadavky zmírnila a žádala, aby palestinský stát vznikl v Gaze, na Západním břehu a východním Jeruzalémě. V roce 1996 byly z charty vyškrtuty pasáže popírající právo Izraele na jeho existenci.

6.3 Palestinská národní rada

Palestinská národní rada je **zákonodárný orgán** OOP, v podstatě je exilovým parlamentem, který se schází jednou za dva roky a přijímá rezoluce pomocí jednoduché většiny za přítomnosti minimálně dvou třetin členů.¹²⁴ V jejím čele stojí výkonná komise.

Poprvé se Palestinská národní rada, složená ze 422 zástupců, sešla v roce 1964, aby přijala ústřední dokument OOP tzv. **Palestinskou národní chartu**, ustanovila OOP jako **politického zástupce palestinského lidu** a zvolila prvního předsedu Ahmada al-Šukejriho.¹²⁵ Toho v roce 1969 vystřídal Jásir Arafat.

V roce 1988 Rada vyhlásila nezávislost palestinského státu a uznala rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 242 a 338.¹²⁶ V roce 1996 Palestinská národní rada poprvé zasedala v Gaze.

Od roku 2003 má Palestinská národní rada celkem 669 členů, 88 členů jsou zároveň poslanci Palestinské legislativní rady (palestinský parlament), 98 zastupuje palestinské

¹²³ CHAPMAN, Colin. *Či je země zaslíbená?* Praha: Volvox Globator, 2003. s. 98.

¹²⁴ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 104.

¹²⁵ Tamtéž

¹²⁶ TERNER, Erich. *Dějiny Státu Izrael*. Pardubice: Kora, 1991. s. 262.

obyvatelstvo žijící na Izraelem okupovaných územích a 483 členů reprezentuje palestinskou diasporu.¹²⁷ V současné době je jejím předsedou Salim Zanon.

6.4 Organizace OPP

Organizace pro osvobození Palestiny seskupuje několik palestinských skupin, jejichž cílem je vytvoření nezávislého státu. Avšak některé z nich nesouhlasí s politickým směrem OOP či taktikou vůči Izraeli. Mezi nejznámější frakce OOP patří či patřily: Fatah, Lidová fronta pro osvobození Palestiny, Lidová fronta pro osvobození Palestiny - Hlavní velení, Demokratická fronta pro osvobození Palestiny, Palestinská osvobozenecská fronta, Arabská osvobozenecská fronta.

6.4.1 Fatah (*Národně osvobozenecské hnutí Palestiny*)

Fatah byl dominantní silou v palestinské politice a de facto vládnoucí stranou po mnoho desetiletí. Byl založen v padesátých letech Jásirem Arafatem jako nacionalistické hnutí usilující o osvobození Palestiny. V roce 1967 se připojil k OOP.

Organizace stála za mnoha teroristickými útoky, únosy a sabotážemi vůči Izraeli. V roce 1982 vyvolala izraelskou invazi do Libanonu. V důsledku toho se musel Fatah stáhnout do Sýrie, Tunisu a Iráku.

Po dohodě z Osla změnil Fatah svoji politiku, jeho cílem už nebylo zničit Izrael. Tím ale přišel o některé příznivce, kteří se přidali k militantním organizacím. Po Arafatově smrti docházelo k roztržkám uvnitř strany a jeho oblíbenost klesala. V roce 2006 Fatah nečekaně prohrál ve druhých palestinských volbách do parlamentu.

6.4.2 Lidová fronta pro osvobození Palestiny (*LFOP*)

Lidová fronta pro osvobození Palestiny vznikla v roce 1967 spojením dvou organizací. Ve svých postojích kombinovala sekulární arabský nacionalismus s marxismem-leninismem a maoismem, hlavním cílem bylo zničení Izraele jakožto integrální součást plánu zbavit Blízký východ západního vlivu.¹²⁸ V roce 1968 se stala součástí OOP, ze které v roce 1974 vystoupila. „Proslavila“ se prvními únosy mezinárodních letadel.

¹²⁷ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 104.

¹²⁸ Tamtéž, s. 107.

6.4.3 Lidová fronta pro osvobození Palestiny - Hlavní velení (LFOP - HV)

Vznikla v roce 1968 odštěpením od LFOP. Svou ideologií byla rovněž radikálně levicová čistě vojenská, teroristická organizace, jejíž odpor vůči Izraeli byl ze všech frakcí nejzatvrzelejší.¹²⁹ Spáchala mnoho krvavých teroristických akcí. Je zapsaná na seznamu teroristických organizací v řadě západních zemí.

6.4.4 Demokratická fronta pro osvobození Palestiny (DFOP)

Byla založena neuspokojenými členy LFOP v roce 1969. Je levicovým marxisticko-leninistickým hnutím. Vyzývá k lidové revoluci jako jedinému prostředku pro osvobození Palestiny. Za svobodu Palestiny bojuje teroristickými útoky.

V roce 1991 se rozštěpila na dvě skupiny - umírněnou, která také zůstala členem OOP, a radikální frakci, pojmenovanou Aliance palestinských sil (APS), která vůči OOP zůstala v opozici.¹³⁰

6.4.5 Palestinská osvobozenecská fronta (POF)

Vznikla z LFOP - HV. V jejím čele usedl Abul Abbás. V roce 1982 se rozčlenila na další frakce, z nichž jednu vedl radikální Arafatův odpůrce Ja'aqúb, druhou prosyрский Abd al-Fatah Ghanim a třetí proarafatovský Abú Abbás.¹³¹ Do povědomí veřejnosti vstoupila teroristickými činy. Po mírových jednáních v Oslo změnil Abul Abbás svoji politiku, přijal právo Izraele na existenci. Přesto byl USA vzat do vězení, kde zemřel.

6.4.6 Arabská osvobozenecská fronta (AOF)

Byla založena v roce 1969 iráckou stranou Baas. Udržovala těsné kontakty s Irákem. V OOP neměla moc velký vliv. Je známá svými konflikty s hnutím Fatah z důvodu uzavření bagdádské pobočky Fatahu na nařízení irácké vlády, aby byla zajištěna pozice AOF jako jediného iráckého zástupce v OOP.

OOP zahrnuje různé politické a osvobozenecské skupiny s různou ideologickou orientací. Ale ne všechny jsou či byly dominantní. Vedoucí pozici zaujala frakce Fatah, jejíž vůdce Jásir Arafat se stal předsedou OOP. Dalšími významnými frakcemi jsou Lidová fronta pro osvobození Palestiny a Demokratická fronta pro osvobození Palestiny. Poté, co se OOP vyslovila o mírovém soužití dvou států v Palestině, došlo uvnitř organizace mezi jednotlivými

¹²⁹ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 108.

¹³⁰ Tamtéž, s. 109.

¹³¹ Tamtéž, s. 112.

organizacemi k rozporům, které dospěly až k jejímu rozštěpení a vystoupení několika skupin. Ovšem i přes dílčí rozdíly pokládá většina Palestinců OOP za jejich zástupce.

7 *Palestinská autonomie*

Tato kapitola je zaměřena na Palestinskou autonomii. Analyzován je její vývoj, složení obyvatelstva, zahraniční politika a zákonodárná, výkonná i soudní složka autonomie. Nastíněn je také problém palestinských uprchlíků i rozpory hlavních palestinských politických stran Fatahem a Hamasem.

7.1 Rozloha Palestinské autonomie

Palestinská autonomie, která byla založena v roce 1994 na základě dohod z Osla mezi Organizací pro osvobození Palestiny (OOP) a vládou Izraele jako pětiletý přechodný orgán. Ovšem přechodný orgán tu působí dodnes, samostatný palestinský stát dosud nevznikl. V lednu 2013 podepsal prezident dekret, kterým změnil název Palestinské autonomie na Stát Palestina.¹³²

Území starobylé Palestiny se dříve nacházelo mezi řekou Jordán a Středozemním mořem. V roce 1948 zde byl založen ve stínu holocaustu stát Izrael. Palestinci ztratili většinu toho území. Kromě státu Izrael sousedí Stát Palestina s Egyptem a Jordánskem.

Palestinská autonomie se skládá ze dvou území, mezi nimiž leží stát Izrael, ze **Západního břehu** a **Gazy**. Celková rozloha Palestinské samosprávy je 6 020 km², z toho Západní břeh: 5 655 km² a Gaza: 365 km².¹³³

Palestinci jsou tu pod neustálou vojenskou kontrolou, nachází se tu zátarasy a přechody. Samotní Palestinci Gazu pokládají za největší vězení na světě.

Podle dohody z Osla jsou tato území rozdělena do bezpečnostních oblastí A, B a C. Oblast A je zcela pod kontrolou Palestinců, v oblasti B se o civilní záležitosti starají Palestinci, bezpečnost spadá pod Izraelce a oblast C plně kontrolují Izraelci. Zatímco Izrael zóny B a C označuje za „spravovaná“, Palestinci je mají za okupanty. Město Hebron je podle Hebronského protokolu rozděleno na H1 - pod palestinskou samosprávou a H2 - pod kontrolou Izraele.

Nevyřešenou otázkou pro Palestince je město Jeruzalém. Palestina si nárokuje východní část Jeruzaléma, kterou považují za hlavní město pozdější samostatné Palestiny.

¹³² Oficiální název palestinského autonomního území bude Stát Palestina. [online]. 2013. [cit. 2013-02-28]. Zprávy.rozhlas.cz. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizkyvyhod/_zprava/oficialni-nazev-palestinskeho-autonomniho-uzemi-bude-stat-palestina--1157906>.

¹³³ Palestina: Základní informace o teritoriu.[online]. 2012. [cit. 2013-02-28]. BusinessInfo.cz. Dostupné z <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/palestina-zakladni-informace-o-teritoriu-18375.html>>.

V roce 1980 anektoval Izrael východní Jeruzalém a prohlásil ho za hlavní město. Toto přisvojení však postrádá mezinárodní uznání. Správním střediskem je tedy Ramalláh.

Palestinská autonomie se dělí do 16 celků, v jejichž čele jsou guvernéri:

Západní břeh: (Východní) Jeruzalém/Al-Quds (408 042 obyvatel - okres, 256 625 - město), Ramalláh (283 446), Betlém (177 170), Jericho, Hebron (530 541), Nábulus (332 299), Salfit, Qalqílija, Tulkarem, Túbás, Dženín

-Pásmo Gaza: Gaza-město (492 621 obyvatel), Džabálíja (Gaza-Sever), Deir Balah, Chán Júnis, Rafah.¹³⁴

7.2 Obyvatelé a náboženské složení

V Palestinské autonomii žije celkem 4 293 313 obyvatel, z toho na Západním břehu 2 649 020 a v pásmu Gaza 1 644 293.¹³⁵

Většina Palestinců jsou muslimové, zbytek vyznává křesťanství. Oficiálním náboženstvím je islám. Úředním jazykem je arabština, ale uslyšíte tu i angličtinu, hebrejštinu a občas i francouzštinu.

7.3 Vnitropolitická charakteristika Palestinské autonomie

Palestinská autonomie má republikový charakter. Podle *Základního zákona*, nejvyšší právní norma státu, je současná struktura Palestinské samosprávy založena na moci výkonné, zákonodárné a soudní.

O výkonnou moc se dělí prezident s premiérem. Stěžejní funkci v Palestinské autonomii má **Palestinská legislativní rada** (PLR), která představuje jednokomorový parlament se 132 členy a je zákonodárným orgánem. Soudní moc je nezávislá, existují tu soudy civilní, ale i soudy náboženské. Náboženským soudům podléhají především případy rodinného práva, v praxi však funguje také paralelní systém neformálního soudnictví, vycházející z náboženských a společenských zvyklostí.¹³⁶ Nezanedbatelnou mocí figuruje i Palestinská národní rada, jež je hlavním orgánem OOP.

¹³⁴ Palestina: Základní informace o teritoriu. [online]. 2012. [cit. 2013-02-28]. BusinessInfo.cz. Dostupné z <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/palestina-zakladni-informace-o-teritoriu-18375.html>>.

¹³⁵ Population. [online]. 2012. [cit. 2013-02-28]. Palestian Central Bureau of Statistics. Dostupné z <<http://www.pcbs.gov.ps/site/881/default.aspx#Population>>.

¹³⁶ Palestina. Vnitropolitická charakteristika. [online]. 2012. [cit. 2013-02-28]. Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Dostupné z <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/palestina/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html>.

Hlavou státu je prezident, který je volen v přímé volbě. Rovněž vykonává funkci vrchního velitele bezpečnostních složek. Jeho pravomocí je vetovat zákony či udělovat milost. Nyní je prezidentem Mahmúd Abbás, který nahradil Jásira Arafata (1989 - 2004).

Premiér je volen prezidentem. Jeho úkolem je např. přijímat rezignaci ministrů, kontrolovat práci ministrů či nejvýše postavených ve státních institucích.

Arafatova administrace byla kritizována za nedostatek demokracie, rozsáhlé korupce mezi úředníky, rozdělení moci mezi rodinami a mnoho vládních agentur s překrývajícími funkcemi.

Dnešní Palestinská autonomie se musí vyrovnávat s ekonomickou závislostí na Izraeli, teroristickými útoky vedenými z jejího území na Izrael a neustálými boji mezi Fatahem a Hamasem. Současný premiér Fajád provádí řadu reforem, aby stabilizoval hospodářství, dal Palestincům práci, vybudoval nezávislé instituce, zlepšil infrastrukturu, podpořil podnikání, přilákal zahraniční investice apod.

Mezi politické strany palestinské samosprávy řadíme Fatah, Hamas¹³⁷, Islámský džihád, Palestinská demokratická unie FIDA, Strana palestinského lidu, Fronta národního boje. Některé z nich v izraelsko-palestinských konfliktech vystupují jako militantní organizace.

7.4 Mezinárodní politika Palestinské autonomie

Protože dosud nevznikl samostatný palestinský stát, země nemůže uzavírat mezinárodní dohody bez souhlasu Izraele.

Palestinská autonomie je členem Ligy arabských států, Organizace islámské konference, Hnutí nezúčastněných zemí, Programu evropsko-středomořské spolupráce, ILO, Mezinárodních telekomunikací, Mezinárodní organizace novinářů, Světové organizace cestovního ruchu, navíc spolupracuje s MMF a skupinou Světové banky, jež na území realizuje řadu významných projektů.¹³⁸ S EU je země dohodnuta na volném obchodu. EU Palestinskou autonomii také podporuje finančně.

¹³⁷ Hamas (Hnutí islámského odporu) je islamistická palestinská politická strana. Její vojenské křídlo se dopustilo mnoha teroristických útoků vůči Izraeli, šlo především o sebevražedné útoky. Figuruje na seznamu teroristický organizací mnoha zemí. V současné době útočí na Izrael z pásma Gazy, které ovládá.

¹³⁸ Palestina. Zahraničně-politická orientace. [online]. 2012. [cit. 2013-02-28]. Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Dostupné z

<http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/palestina/politika/zahranicne_politicka_orientace.html>.

Na konci listopadu 2011 se Palestinská autonomie přijala členství v UNESCO a o rok později 29. 11. 2012 uznalo OSN Palestinu jako nečlenský pozorovatelský stát.

7.5 Válka v Gaze

Od počátku vzniku Palestinské autonomie dominovala na politické scéně strana Fatah. Po druhých palestinských volbách se ale situace změnila, překvapivým vítězem se stal radikální Hamas. Fatah odmítl účast ve vládě, a tak byla vláda sestavena jen z představitelů Hamasu.¹³⁹

Vítězství Hamasu zaskočilo celý svět. OSN vyslovalo obavy, jakým směrem se bude Palestinská autonomie dále vyvíjet. Zahraniční státy i EU daly najevo, že s Hamasem jednat nechtějí, dokud se nezřekne svého radikálního programu a uzná Izrael. Hamas ale Izrael uznat odmítl.

Spory mezi Fatahem a Hamasem sílily. Došlo i k přestřelkám, které vyústily v Gaze na přelomu roku 2006 a 2007 až k „občanské“ válce. Boje ukončily až příměří a dohoda o vzniku **Vlády národní jednoty**, ve které budou zúčastněné obě strany.¹⁴⁰ I po příměří ale někteří militantní představitelé obou stran pokračovali v bojích. V červnu 2007 ovládlo radikální palestinské hnutí Hamas pásmo Gazy. Na to reagoval prezident Mahmúd Abbas rozpuštěním vlády a vyhlášením výjimečného stavu. Po této vyhrocené situaci Izrael zahájil blokádu Gazy, která trvá dodnes.

Fatah si udržel svoji moc na Západním břehu, pásmo Gaza je v rukou Hamasu. Naděje na smír se objevila v roce 2011, když obě znepřátelené strany podepsaly dohodu o usmíření, podle níž by měly vytvořit společnou vládu a do roka uspořádat volby.¹⁴¹ V roce 2012 obě strany pokračují v mírových jednáních, jejichž cílem je vyhlášení parlamentních a prezidentských voleb i vytvoření jednotné národní vlády.

¹³⁹ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 307.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 314.

¹⁴¹ Lídři Fatahu a Hamasu podepsali dohodu o usmíření, vytvoří spolu vládu. [online]. 2011. [cit. 2013-02-28]. iDnes.cz. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/lidri-fatahu-a-hamasu-podepsali-dohodu-o-usmireni-vytvori-spolu-vladu-1eo-/zahranicni.aspx?c=A110504_132639_zahranicni_stf>.

7.6 Problém palestinských uprchlíků

Palestinští uprchlíci jsou lidé, jejichž bydlištěm byla Palestina a kteří v důsledku arabsko-izraelského konfliktu v roce 1948 přišli o své domovy a prostředky k živobytí.

Jedna třetina z registrovaných palestinských uprchlíků, více než 1,4 milionů, žije v 58 uznaných uprchlických táborech v Jordánsku, Libanonu, Syrské arabské republice, v pásnu Gazy a na Západním břehu, včetně východního Jeruzaléma.¹⁴² Sociálně-ekonomické podmínky v táborech jsou obecně chudé. Vysoká hustota obyvatelstva, stísněné životní podmínky a nedostatečná základná infrastruktura, jako jsou silnice a kanalizace.

Organizace OSN pro pomoc palestinským uprchlíkům na Blízkém východě (UNRWA) zajišťuje vzdělání, zdravotní péči, humanitární pomoc a sociální zabezpečení pro palestinské uprchlíky, když v roce 1950 zahájila svou činnost, poskytla pomoc 750 000 palestinským uprchlíkům.¹⁴³ Dnes využívá služeb UNRWA asi 5 milionu uprchlíků, mezi které se řadí i potomci původních uprchlíků.

Důležitost UNRWA neustále roste kvůli dlouhotrvajícím konfliktům na Blízkém východě, proto se snaží spolupracovat jak s Izraelem, tak i s palestinskou samosprávou. Izrael si ale návrat uprchlíků do „jejich“ původní vlasti nepřipouští. Odvolává se na to, že by to zcela změnilo strukturu židovského státu. Ani státy, na kterých se nachází tyto uprchlické tábory, nechtějí tyto uprchlíky integrovat. A tak se zdá, že těžký život palestinských uprchlíků jen tak neskončí.

Od roku 1948, kdy Palestinci nevytvořili svůj stát, došlo k výraznému postupu. Přece jen, stejně jako Izraelci, pochopili, že toho dosáhnou více, když usednou se svým rivalem k jednomu stolu, než jen prosazovat svoje právo na svobodný stát ozbrojenými konflikty nebo teroristickými útoky. To byla správná cesta k tomu, aby mohla vzniknout Palestinská autonomie.

Po vyhlášení palestinské samosprávy si Palestinci moc klidu neužili. Když v roce 2006 zvítězil Hamas ve volbách do parlamentu, stala se Palestinská autonomie první zemí, kde ve volbách zvítězili islamisté, kteří se nechtějí vzdát zbraní. Což se také potvrdilo. Čas od času dochází mezi Izraelem a Gazou k bojům. Válečný konflikt je tu stále reálný.

¹⁴² Palestine refugees. [online]. [cit. 2013-02-28]. UNRWA. Dostupné z <<http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=86>>.

¹⁴³ Mezinárodní ochrana a podpora uprchlíků -Palestinští uprchlíci. [online]. [cit. 2013-02-28]. OSN Praha. Dostupné z <<http://www.osn.cz/humanitarni-otazky/?kap=56&subkap=61>>.

8 Pedagogická aplikace

Poslední kapitola se zabývá tím, jak by se téma Židovsko - palestinský konflikt a jeho souvislosti dalo pedagogicky využít zejména na druhém stupni základních škol a gymnáziích.

Tento námět se může využít v hodinách dějepisu, zeměpisu a občanské výchovy.

8.1 Zařazení v rámci RVP

Ve výuce zeměpisu žáci dosahují očekávaných výstupů dle Rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání a v Rámcovém vzdělávacím programu gymnaziálního vzdělávání ve vzdělávací oblasti „**Člověk a příroda**“. Zeměpis v sobě zahrnuje i vzdělávací obsah ze sociálních věd, žákům tedy pomáhá získat řadu kompetencí v tématech RVP jako jsou „Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech“, „Environmentální výchova“ a „Multikulturní výchova“.

V rámci občanské výchovy ve vzdělávací oblasti „**Člověk a společnost**“ - v učivu **Víra v lidském životě**, kdy žáci získávají znalosti ve světových náboženstvích a dosahují očekávaných výstupů, kdy žák rozlišuje významné náboženské systémy, identifikuje projevy náboženské a jiné nesnášenlivosti a rozezná projevy sektářského myšlení.¹⁴⁴

Nejvíce však téma Izraele a izraelsko - arabských konfliktů využijeme v hodinách dějepisu. Podle Rámcového vzdělávacího programu základního vzdělávání ho lze aplikovat ve vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“, která v sobě zahrnuje disciplíny Dějepis a Výchova k občanství. Vzdělávací oblast „**Člověk a společnost**“ v základním vzdělávání vybavuje žáka znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života demokratické společnosti a směřuje k tomu, aby žáci poznali dějinné, sociální a kulturně historické aspekty života lidí v jejich rozmanitosti, proměnlivosti a ve vzájemných souvislostech.¹⁴⁵

Dějepis podává informace o dějinách a historických pramenech. Téma Izrael a izraelsko - arabských konfliktů patří do sekce Moderní doba, při níž se žáci setkají i s učivem na téma druhá světová válka a holocaust.

¹⁴⁴ Světová náboženství. [online]. [cit. 2013-03-3]. RVP.CZ. Dostupné z <<http://dum.rvp.cz/materialy/svetova-nabozenstvi-3.html>>.

¹⁴⁵ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. 2010. [cit. 2013-03-3]. VUP. Dostupné z <<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>>.

Vzdělávání ve čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií figuruje již s vyššími cíli vzdělávání. Má žáky vybavit klíčovými kompetencemi a všeobecným rozhledem na úrovni středoškolsky vzdělaného člověka a tím je připravit především pro vysokoškolské vzdělávání a další typy terciárního vzdělávání, profesní specializaci i pro občanský život.¹⁴⁶ Proto by tu mělo být učivo rozšiřováno a probíráno více do hloubky.

Rámcový vzdělávací program gymnaziálního vzdělávání je rozdělen do osmi vzdělávacích oblastí. Jednou z nich je také „Člověk a společnost“, kam také spadá Dějepis, Občanský a společenskovední základ a Geografie.

Vzdělávací oblast „Člověk a společnost“ využívá společenskovední poznatky získané v základním vzdělávání, rozvíjí je a učí žáky zpracovávat je v širším myšlenkovém systému, součástí jsou i zcela nové obsahové prvky; žáci se učí kriticky reflektovat společenskou skutečnost, posuzovat různé přístupy k řešení problémů každodenní praxe a aplikovat poznatky do současnosti.¹⁴⁷

V hodinách dějepisu můžeme problematiku Izraele a izraelsko- arabských konfliktů zařadit do části **Moderní doba II - Soudobé dějiny**, ve které je přímo obsažena, a to konkrétně v:

- Evropa a svět po válce (OSN, princip sociálního státu)
- konflikty na Blízkém východě, vznik státu Izrael.

Žák by pak měl dosáhnout následujících kompetencí:

- charakterizuje vznik, vývoj a rozpad bipolárního světa, jeho vojenská, politická a hospodářská seskupení, vzájemné vztahy a nejvýznamnější konflikty;
- objasní význam islámské, židovské a některé další neevropské kultury v moderním světě;
- vymezí základní problémy soudobého světa a možnosti jeho dalšího vývoje.¹⁴⁸

8.2 Problematika Židů a Muslimů v rámci Multikulturní výchovy

Multikulturní výchova umožňuje žákům seznámit se s různými kulturami, jejich tradicemi a hodnotami. Významná je hlavně pro mladé připravující se na život ve společnosti, kde se mísí různé národnosti, etnika, kultury a náboženství. Žáci v různorodých formách

¹⁴⁶ Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. [online]. 2007. [cit. 2013-03-3]. MŠMT. Dostupné z <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>.

¹⁴⁷ Tamtéž

¹⁴⁸ Tamtéž

vzdělávání nabývají vědomosti a postoje vedoucí k toleranci odlišných kultur a jejich příslušníků.

Problematika Židů a muslimů je neustále aktuálním tématem. Dodnes máme v České republice stopy, kde Židé sídlili a šířili svoji kulturu. Kupříkladu město Třebíč v minulosti patřilo k významným centrům křesťanské i židovské kultury na Moravě a dodnes poskytuje svědectví o soužití Židů a křesťanů. Také počet muslimů žijících v České republice neustále roste a po útocích 11. září 2001 na USA řada z nás zrovna neoplývá pozitivními sympatiemi.

Cílem je, aby si žáci ve dvou vyučovacích hodinách vytvořili názor na významné náboženské systémy, identifikuje projevy náboženské a jiné nesnášenlivosti.

Ve vyučovacích hodinách bude užita hromadná výuka i samostatná práce. Žáci budou pracovat i s pracovními listy, ale na program budou i audiovizuální prostředky (např. dokumentární film Palestina je stále problém).

V první hodině napíše učitel na tabuli slovo „náboženství“ a žáci budou nahlas říkat vše, co je s daným tématem napadne. Učitel bude jejich poznatky psát na tabuli. Poté učitel a žáci budou spojovat, které zapsaná slova spolu souvisí a k jakému náboženství patří. Nakonec učitel popřípadě doplní chybějící důležité informace svým výkladem, aby žáci získali ucelené poznatky o náboženství Muslimů a Židů. Na konci hodiny budou žáci rozděleni do skupinek a bude jim zadán úkol v podobě tvorby prezentace na téma judaismus či islám.

Ve druhé hodině žáci shlédnou powerpointové prezentace jednotlivých skupin a pak si vyplní pracovní list, který nalezneme v příloze č. 1. Nakonec bude žákům promítnut dokumentární film o soužití Židů a muslimů v Izraeli.

V rámci těchto vyučovacích hodin dochází k rozvíjení klíčových kompetencí. Žáci porovnávají odlišnosti a shody kultury a životního stylu v České republice a ve světě, dále poznávají projevy rasové nesnášenlivosti. Navíc se učí vzájemně spolupracovat, dělí si mezi sebou dílčí úkoly, aby v nich uplatnili své znalosti a schopnosti.

Závěr

Cílem mé práce je charakterizovat židovsko - palestinský konflikt a jeho souvislosti. Zpracovány byly válečné konflikty izraelského státu s arabskými státy. Zohledněny byly i historie Palestiny, vznik a následný vývoj státu Izrael. Nechybí ani pedagogická aplikace tohoto tématu. Cíl této práce byl v podstatě naplněn. Významné aspekty konfliktů byly objasněny, aby bylo možno lépe porozumět této problematice.

Celá práce je rozdělena do 8 kapitol. V první kapitole jsou objasněny důležité pojmy vztahující se převážně ke konfliktům na Blízkém východě.

Druhá kapitola se věnuje politicko-geografické charakteristice státu Izrael. Zohledněn je vývoj hranic, složení obyvatelstva, současné politické strany i výsledky letošních voleb do Knesetu. Nechybí ani tolik významné náboženství, které hraje ve vývoji Izraele velmi důležitou roli. Není moc států, kde by náboženství takovým způsobem ovlivňovalo chod státu, kulturu i samotnou společnost.

Třetí kapitola se zabývá historií od starověké Palestiny až po vznik státu Izrael. Věnuje se příchodu Izraelitů do Palestiny, hegemonii cizích států a následné diaspoře Židů. V novodobých dějinách je kladem důraz na sionismus podporující návrat Židů do „země zaslíbené“ a na jednoho z nejdůležitějších představitelů tohoto hnutí Theodora Herzla. Dále je charakterizován Britský mandát nad Palestinou, kde se tvořily základy pro budoucí stát Izrael.

Čtvrtá kapitola rozebírá vývoj státu Izrael po politické stránce. Zabývá se politickými stranami a politickými uskupeními, které ovlivnily vývoj státu, ale i politikou výstavby židovských osad na okupovaných územích.

V páté kapitole jsou sledovány izraelsko - arabské konflikty, díky nimž Izrael rozšířil své území a ještě více podnítl boj za samostatnou Palestinu.

Šestá kapitola se věnuje Organizaci pro osvobození Palestiny, která se nejvíce zasloužila o zrod Palestinské autonomie. Část této kapitoly se zabývá i jednotlivými frakcemi, jenž za svobodu Palestinců bojují převážně teroristickými útoky proti izraelskému obyvatelstvu.

Sedmá kapitola charakterizuje geografické a politické znaky Palestinské autonomie, ale i rozpory mezi hlavními palestinskými politickými stranami, které téměř vyústily v občanskou válku. Věnuje se také problému palestinských uprchlíků.

Osmá kapitola je zaměřena na pedagogické využití této látky na základních školách i na gymnáziích v zeměpise, občanské nauce, dějepise a multikulturní výchově.

Jsem si vědoma, že při zpracování této práce jsem byla limitována Tématika Izraele a Palestiny je velmi obsáhlá. Proto jsem se zabývala těmi okolnostmi, které jsou důležité pro pochopení izraelsko - palestinského problému. Při zpracování této práce bylo nezbytné zohlednit dynamiku konfliktů mezi Židy a Palestinci.

Seznam zkratek

<i>Zkratka</i>	<i>Význam</i>
OSN	Organizace spojených národů
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
UNSCOP	Zvláštní komise OSN pro Palestinu
OOP	Organizace pro osvobození Palestiny
UNIFIL	Prozatímní jednotky OSN v Libanonu
UNTSO	Dozorčí organizace OSN pro dodržování příměří
UNEF	Pohotovostní jednotky OSN
UNDOF	Pozorovatelská mise OSN pro uvolňování napětí
Fatah	Národně osvobozené hnutí Palestiny
LFOP	Lidová fronta pro osvobození Palestiny
LFOP - HV	Lidová fronta pro osvobození Palestiny – Hlavní velení
DFOP	Demokratická fronta pro osvobození Palestiny
POF	Palestinská osvobozené fronta
AOF	Arabská osvobozené fronta
PLR	Palestinská legislativní rada
FIDA	Palestinská demokratická unie
ILO	Mezinárodní organizace práce
EU	Evropská unie
MMF	Mezinárodní měnový fond
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
UNRWA	Úřad OSN pro palestinské uprchlíky na Blízkém východě
RVP	Rámcový vzdělávací program

Prameny a literatura

BROWN, E. Michael, ed. *Ethnic conflict and international security*. New Jersey: Princeton University Press, 1993. 290 s. ISBN 0-691-00068-9.

BROWN, E. Michael, ed. *Nationalism and Ethnic Conflict*. Cambridge: The MIT Press, 2001. 491. s. ISBN 0-262-52209-8.

CLAUSEWITZ, von Carl. *O válce*. 1. vyd. Praha: Naše vojko, 1959. 757 s.

ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. 2. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2007. 321 s. ISBN 978-80-87029-16-9.

ČEJKA, Marek. *Judaismus a politika v Izraeli*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2009. 278 s. ISBN 978-80-87029-39-8.

GILBERT, Martin. *Izrael: Dějiny*. 1. vyd. Praha: BB Art, 2002. 668 s. ISBN 80-7257-740-9.

HERZL, Theodor. *Židovský stát: pokus o moderní řešení židovské otázky*. 1. vyd. Praha: Academia, 2009. 139 s. ISBN: 978-80-200-1712-3.

CHAPMAN, Colin. *Čí je země zaslíbená? Pokračující krize mezi Izraelem a Palestinci*. 1. vyd. Praha: Volvox Globator, 2003. 332 s. ISBN 80-7207-507-1.

INTROVIGNE, Massimo. *Hamás: islámský terorismus ve Svaté zemi*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2003. 332 s. ISBN 80-7021-659-X.

JEŽOVÁ, Michaela a Helena BURGROVÁ. *Současný Blízký východ: politický, ekonomický a společenský vývoj od druhé světové války do současnosti*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. 232 s. ISBN 978-80-87474-45-7.

KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. Praha: Victoria Publishing, 1997. 511 s. ISBN 80-7187-034-X.

KROPÁČEK, Luboš. *Blízký východ na přelomu tisíciletí*. 1.vyd. Praha: Vyšehrad, 1999. 284 s. ISBN 80-7021-298-5.

KROPÁČEK, Luboš. *Islámský fundamentalismus*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1996. 263 s. ISBN 80-7021-168-7.

KRUPP, Michael. *Sionismus a stát Izrael*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1999. 242 s. ISBN 80-7021-265-9.

MENDEL, Miloš. *Náboženství v boji o Palestinu*. 1. vyd. Brno: Atlantis, 2000. 248 s. ISBN: 80-7108-189-2.

POJAR, Miloš. *Izrael. Stručná historie státu*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. 184 s. ISBN 80-7277-268-6.

SACHAR, Howard. *Dějiny státu Izrael*. 1. vyd. Praha: Regia: Goldstein & Goldstein, 1999. 768 s. ISBN 80-902484-4-6.

SEGERT, Stanislav. *Starověké dějiny Židů*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1995. 311 s. ISBN 80-205-0304-8.

TERNER, Erich. *Dějiny Státu Izrael*. 1. vyd. Pardubice: Kora, 1991. 267 s. ISBN 80-901092-0-9.

TERNON, Yves. *Genocidy XX. století: Zločinný stát*. 1. vyd. Praha: Themis. 1997. 358 s. ISBN 80-85821-45-1.

TESAŘ, Filip. *Etnické konflikty*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2007. 251 s. ISBN 978-80-7367-097-9.

THOMAS, Amelia et al. *Izrael a Palestinská území*. 1. vyd. Praha: Svojtka & Co., 2010. 460 s. ISBN 978-80-256-0432-8.

WAISOVÁ, Šárka. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2005. 206 s. ISBN 80-7178-390-0.

Elektronické zdroje

Válka: rámec pro analýzu. Jiří Šedivý. [online]. [cit. 2012-12-21]. Dostupné z <<http://prg.xf.cz/kniha/kap7.htm>>.

Statistical Abstract of Israel 2012. [online]. 2012. [cit. 2013-02-21]. Central Bureau of Statistics. Dostupné z <http://www1.cbs.gov.il/reader/shnatonenew_site.htm>.

Izrael. Základní informace o teritoriu. [online]. [cit. 2013-02-21]. MZV.CZ. Dostupné z <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/izrael/index.html>.

POPULATION. [online]. 2012. [cit. 2013-02-21]. Central Bureau of Statistics. Dostupné z <http://www1.cbs.gov.il/www/yarhon/b1_e.htm>.

Basic Law: Human Dignity and Liberty. [online]. [cit. 2013-02-21]. Knesset. Dostupné z <http://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic3_eng.htm>.

The Law of Return 5710 (1950)*. [online]. [cit. 2013-02-21]. Knesset. Dostupné z <<http://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/return.htm>>.

Basic Laws [online]. [cit. 2012-12-18]. Knesset. The Existing Basic Laws: Summary. Dostupné z <http://www.knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_yesod2.htm>.

Ultraortodoxní izraelští židé budou muset na vojnu. Soud zrušil výjimku platnou od vzniku Izraele. [online]. 2012. [cit. 2012-12-16]. IHNET.cz. Dostupné z <<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-57930980-ultraortodoxni-izraelsti-zide-budou-muset-na-voynu-soud-zrusil-vyjimku-platnou-od-vzniku-izraele>>.

Current Knesset Members of the Nineteenth Knesset. [online]. 2013. [cit. 2013-03-16]. Knesset. Dostupné z <http://www.knesset.gov.il/mk/eng/mkindex_current_eng.asp#A>.

Moc soudní. [online]. [cit. 2013-03-14]. Velvyslanectví Státu Izrael v České republice. Dostupné z <<http://embassies.gov.il/Praha/AboutIsrael/State/Pages/STATE-Judiciary.aspx>>. Izraelský prezident pověřil Netanjahua sestavením vlády. [online]. 2013. [cit. 2013-02-5]. Deník.cz. Dostupné z <http://www.denik.cz/ze_sveta/izraelsky-prezident-poveril-netanjahua-sestavenim-vlady-20130203.html>.

Gn 12, 1-3. [online]. [cit. 2013-02-26]. Biblenet.cz. Dostupný z<<http://www.biblenet.cz/app/b/Gen/chapter/12>>.

Knesset Elections Results [online]. [cit. 2013-02-17]. Knesset. Dostupné z <http://www.knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_res.htm>.

Land Expropriation and Settlements Statistics. [online]. 2012. [cit. 2013-02-21]. B'TSELEM Dostupné z <<http://www.btselem.org/settlements/statistics>>.

Zavraždil Izrael Jásira Arafata? Prozradí to exhumace. [online]. 2012. [cit. 2013-02-26]. Eurozprávy.cz. Dostupné z <<http://zahranicni.eurozpravy.cz/blizky-vychod/59582-zavraznil-izrael-jasira-arafata-prozradi-to-exhumace/>>.

Abbás a Olmert se sejdou každé dva týdny. [online]. 2007. [cit. 2013-02-26]. Novinky.cz. Dostupné z <<http://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/112187-abbas-a-olmert-se-sejdou-kazde-dva-tydny.html>>.

Hamás zrušil příměří s Izraelem. Začne opět válka? [online]. 2008. [cit. 2013-02-26]. Aktuálně.cz. Dostupné z <<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/blizky-vychod/clanek.phtml?id=625383>>.

Izraelská armáda vstoupila do Gazy, mobilizuje desetitisíce záložníků. [online]. 2009. [cit. 2013-02-26]. Idnes.cz. Dostupné z <http://zpravy.idnes.cz/izraelska-armada-vstoupila-do-gazy-mobilizuje-desetitisice-zalozniku-1m1/zahranicni.aspx?c=A090103_193650_zahranicni_dp>.

Knesset Elections Results. [online]. 2009. [cit. 2013-02-26]. Knesset. Dostupné z <http://www.knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_res18.htm>.

Operace Oblačný sloup - útok v Gaze otvírá bránu do pekla. [online]. 2012. [cit. 2013-02-26]. ČT24. Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/203550-operace-oblacny-sloup-utok-v-gaze-otvira-branu-do-pekla/>>.

Byla založena Organizace pro osvobození Palestiny. [online]. 2008. [cit. 2013-02-28]. ČT24. Dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/kalendarium/17164-byla-zalozena-organizace-pro-osvobozeni-palestiny/>>.

Oficiální název palestinského autonomního území bude Stát Palestina. [online]. 2013. [cit. 2013-02-28]. Zprávy.rozhlas.cz. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/zpravy/blizky vychod/_zprava/oficialni-nazev-palestinskeho-autonomniho-uzemi-bude-stat-palestina--1157906>.

Palestina: Základní informace o teritoriu. [online]. 2012. [cit. 2013-02-28]. BusinessInfo.cz. Dostupné z <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/palestina-zakladni-informace-o-teritoriu-18375.html>>.

Population. [online]. 2012. [cit. 2013-02-28]. Palestian Central Bureau of Statistics. Dostupné z <<http://www.pcbs.gov.ps/site/881/default.aspx#Population>>.

Palestina. Vnitropolitická charakteristika. [online]. 2012. [cit. 2013-02-28]. Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Dostupné z <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/palestina/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html>.

Palestina. Zahraničně-politická orientace. [online]. 2012. [cit. 2013-02-28]. Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Dostupné z <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/blizky_vychod/palestina/politika/zahranicne_politicka_orientace.html>.

Lídři Fatahu a Hamasu podepsali dohodu o usmíření, vytvoří spolu vládu. [online]. 2011. [cit. 2013-02-28]. iDnes.cz. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/lidri-fatahu-a-hamasu-podepsali-dohodu-o-usmireni-vytvori-spolu-vladu-1eo-/zahranicni.aspx?c=A110504_132639_zahranicni_stf>.
Palestine refugees. [online]. [cit. 2013-02-28]. UNRWA. Dostupné z <<http://www.unrwa.org/etemplate.php?id=86>>.

Mezinárodní ochrana a podpora uprchlíků-Palestinští uprchlíci. [online]. [cit. 2013-02-28]. OSN Praha. Dostupné z <<http://www.osn.cz/humanitarni-otazky/?kap=56&subkap=61>>.

Světová náboženství.[online]. [cit. 2013-03-3]. RVP.CZ. Dostupné z <<http://dum.rvp.cz/materialy/svetova-nabozenstvi-3.html>>.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. 2010. [cit. 2013-03-3]. VUP. Dostupné z <<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-pomucka-ucitelum.pdf>>.

Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. [online]. 2007. [cit. 2013-03-3]. MŠMT. Dostupné z <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>.

Israel's Story in Maps. [online]. Israel Ministri of foreing affairs. Dostupné z <<http://www.mfa.gov.il/NR/rdonlyres/CD41289E-0875-4D84-A2D1-5BBF34BCF91A/0/mapstorypart2.pdf>>.

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Pracovní list - Judaismus a islám

Příloha č. 2 - Prohlášení nezávislosti

Příloha č. 3 - Vybrané části Palestinské národní charty

Příloha č. 4 - Biblický Izrael v době královské („Velký Izrael“)

Příloha č. 5 - Židovské osady v osmanské Palestině kolem roku 1914

Příloha č. 6 - Palestina jako mandátní území Velké Británie 1920 – 1948

Příloha č. 7 - Plán OSN na rozdělení Palestiny z roku 1947

Příloha č. 8 - Izrael od roku 1967

Příloha č. 9 - Stát Izrael

Příloha č. 10 - Jeruzalém a Staré město jeruzalémské rozdělené mezi čtyři náboženství

Příloha č. 1

Pracovní list - Judaismus a islám

Vysvětlete, co je to judaismus a islám?

Jak se nazývají posvátné knihy judaismu a islámu?

Kdo je zakladatelem islámu?

Objasni pojmy Antisemitismus a ghetto.

Co je to jarmulka?

Kde se muslimové schází k modlitbám?

KOŠER (vhodný, rituálně čistý) souvisí s

Objasni pojem holocaust.

Co je to chanuka?

K čemu slouží minaret?

Co je to Ramadán?

Co je to synagoga?

Jmenuj alespoň tři z pilířů islámu.

Jaké je náboženské dělení Židů v Izraeli?

Jaká jména se ti vybaví, když se řekne:

Židovství.....

Islám.....

Vyjmenuj základní teze judaismu.

Jak se nazývají stoupenci islámu?

Jak se nazývá islámský zákon?

Kdo je to Mojžíš?

PROHLÁŠENÍ NEZÁVISLOSTI STÁTU IZRAEL

„Země Izraelská je kolébkou židovského národa, zde byla formována jeho duchovní, náboženská a politická tvář, zde bojoval o státní samostatnost, zde vytvořil své národní i univerzální kulturní hodnoty a daroval světu nesmrtelnou Knihu knih. Násilím vyhnán ze své Země zůstal jí věrný v celé diaspoře a nikdy se nepřestal modlit a doufat v návrat do své Země a v obnovu politické svobody.

Na základě historické a tradiční spjatosti usilovali Židé všech pokolení o opětovné navrácení staré vlasti. V posledních generacích se do Země vrátili četné zástupy. Průkopníci, hrdinové a bojovníci dali znovu rozkvést poušti, vzkřísili hebrejský jazyk k novému životu, vybudovali města a vesnice, a tak vytvářeli stále rostoucí lid s vlastním hospodářstvím a kulturou, mírumilovný, ale schopný se bránit, lid, který přináší všem obyvatelům Země požehnání a pokrok, lid, který usiluje o státní samostatnost.

V roce 1897 se na výzvu Theodora Herzla, tvůrce myšlenky židovského státu, sešel Sionistický kongres a vyhlásil právo židovského národa na národní obrození na půdě své vlasti. Toto právo bylo uznáno Balfourovou deklarací dne 2. listopadu 1917 a stvrzeno mandátem Společnosti národů, který garantoval mezinárodní uznání historické vazby židovského lidu s izraelskou zemí a jeho právo získat opět národní domovinu.

Zkáza, která židovský národ postihla v poslední době, zkáza při níž byly odvečeny na porážku milióny evropských Židů, znovu a jednoznačně potvrdila nutnost řešit otázku židovského národa, dosud bez vlasti a státu, znovuzřízením židovského státu v Zemi Izrael. Tento stát doširoka otevře dveře každému Židu a židovskému lidu zajistí rovnoprávné postavení mezi ostatními národy.

Židovští uprchlíci, kterým se podařilo uniknout hrůzostrašnému krveprolití nacionálního socialismu v Evropě, i Židé z jiných zemí nepřetržitě proudili do Země Izrael navzdory všem potížím, překážkám a nebezpečím; neustále se dožadovali především svého práva na život ve cti, svobodě a na poctivou práci na své domácí půdě.

Ve druhé světové válce se židovští obyvatelé Palestiny plně podíleli na boji svobodných a mírumilovných národů proti silám národně-socialistických zločinců a krví svých bojovníků a svým nasazením si vydobyli právo být připočtení ke společenství zemí, které založili Organizaci spojených národů.

Dne 29. listopadu 1947 přijalo Valné shromáždění Spojených národů usnesení požadující zřízení židovského státu v Zemi Izrael. Valné shromáždění žádalo od obyvatel Země, aby se sami ujali nutných kroků, které povedou k provedení tohoto usnesení. Uznání práva židovského lidu na vlastní stát ze strany Spojených národů nelze vyvrátit. Je to přirozené právo židovského lidu vést život jako každý samostatný národ ve svém státě.

My, členové lidové rady, zástupci židovského obyvatelstva Palestiny a Sionistického hnutí jsme se proto sešli v den ukončení britského mandátu nad Zemí Izrael a vyhlášíme tímto z moci našeho přirozeného a historického práva na základě usnesení Valného shromáždění Spojených národů zřízení židovského státu v Zemi Izrael.

Vyhlašujeme, že od okamžiku ukončení mandátu této noci na 15. květen 1948 až do zřízení řádných státních orgánů, které mají být zvoleny na základě zákona vydaného ústavodárným shromážděním nejpozději do 1. října 1948, bude Lidová rada sloužit jako Prozatímní státní rada a její vedení bude představovat prozatímní vládu židovského státu, jehož jméno bude Izrael.

Stát Izrael bude otevřen židovským přistěhovalcům a všem příslušníkům národa rozprášených po celém světě. Bude se starat o rozvoj země pro blaho všech jejích obyvatel; bude založen na svobodě, rovnosti a míru - ve světle slova izraelských proroků; bude poskytovat všem občanům plnou sociální

*a politickou rovnoprávnost bez rozdílu náboženství, rasy a pohlaví; bude
garantovat svobodu víry, svědomí, jazyka, výchovy, vzdělání a kultury;
zabezpečí posvátná místa všech náboženství a zůstane věrný principům
Charty Organizace národů.*

*Stát Izrael bude připraven ke spolupráci s institucemi a zástupci Spojených
národů při uskutečňování usnesení Valného shromáždění z 29. listopadu 1947
a bude přispívat k realizaci hospodářské jednoty celé Palestiny.*

*Apelujeme na Spojené národy, aby byly židovskému lidu nápomocny
při výstavbě jeho nového státu a přijaly Stát Izrael do velké rodiny národů.*

*Apelujeme - za neustávajících krvavých útoků, které se na nás po měsíce
podnikají - na syny arabského lidu žijící ve Státě Izrael, aby zachovali mír
a podíleli se na budování státu na základě plné občanské rovnoprávnosti
a odpovídajícího zastoupení ve všech státních institucích, prozatímních
i definitivních.*

*Podáváme všem sousedním státům a jejich národům ruku ke smíru a
k dobrému sousedství a apelujeme na ně, aby vzájemnou pomocí
spolupracovaly s židovským národem, jenž se ve své Zemi stal
samostatným. Stát Izrael je připraven připojit se ke společnému úsilí o rozvoj
celého Předního orientu.*

*Apelujeme na židovský lid v diaspoře, aby se semkl kolem Izraele
v přistěhovaleckém díle i ve výstavbě a aby stál Izraeli po boku v jeho těžkém
boji za uskutečnění mnohageneračních snah o vysvobození Izraele.*

*V pevné důvěře v záštitu Izraele stvrzujeme vlastnoručními podpisy
prohlášení při zasedání prozatímní státní rady na půdě naší vlasti ve městě
Tel-Aviv dnes před začátkem šabatu pátého dne měsíce ijar 5708, 14. května
1948“.*

David Ben Gurion,
Daniel Auster, Mordechaj Bentov, Jicchak Ben Cvi,
Elijahu Berligne, Fritz Bernstein, Rabbi Wolf Gold, Meir Grabovsky, Jicchak
Gruenbaum, Dr. Abraham Granovsky, Elijahu Dobkin, Meir Wilner-Kovner,
Zerach Wahrhaftig, Herzl Vardi, Rachel Cohen, Rabbi Kalman Kahana, Saadia
Kobaši, Rabbi Jicchak Meir Levin, Meir David Loewenstein, Cvi Luria, Golda
Myerson, Nachum Nir, Cvi Segal, Rabbi Jehuda Leib Ha-Kohen Fishman,
David Cvi Pinkas, Aharon Zisling, Moše Kolodny, Eliezer Kaplan, Abraham
Katznelson, Felix Rosenblueth, David Remez, Berl Repetur, Mordechaj
Shattner, Ben Zion Sternberg, Bechor Šitrit, Moše Šapira, Moše Šertok.¹⁴⁹

¹⁴⁹ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina: Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2007. s. 86 - 88.

Příloha č. 3 - Vybrané části Palestinské národní charty:

1. Palestina je domovem arabského palestinského lidu a nedělitelnou součástí arabské vlasti.

Palestinský lid je integrální součástí arabského národa...

3. Palestinský arabský lid má zákonné právo na svou vlast. Má právo na to, aby si po osvobození své země zcela samostatně rozhodoval o svém osudu...

8. Palestinský lid nyní prochází obdobím boje za osvobození Palestiny...

9. Ozbrojený boj je jedinou cestou k osvobození Palestiny. Je tudíž všeobecnou strategií, ne pouze dočasnou taktikou. Palestinský arabský lid prohlašuje, že je nezvratně rozhodnutý a pevně odhodlaný pokračovat ve svém boji a usilovat o ozbrojenou revoluci, jejímž cílem je osvobození jeho země a návrat do ní. Trvá také na svém nároku na normální život v Palestině a na uplatnění svého práva na sebeurčení a svrchovanost.

10. Bojové akce přepadových oddílů jsou základem lidového boje za osvobození...

15. Boj za osvobození Palestiny je z arabského hlediska národní povinností. Snaží se odrazit sionistický a imperialistický útok proti arabské vlasti a usiluje o odstranění sionismu v Palestině. Za dosažení těchto cílů zcela odpovídá arabský národ - lid a vlády arabských zemí - v čele s arabským lidem Palestiny...

19. Rozdělení Palestiny v roce 1947 a založení Státu Izrael jsou navzdory uplynulému času zcela protiprávní, protože k nim došlo v rozporu s vůlí palestinského lidu i jeho přirozenými právy v jeho vlasti a je neslučitelné s principy obsaženými v Chartě OSN, zejména s právem na sebeurčení.¹⁵⁰

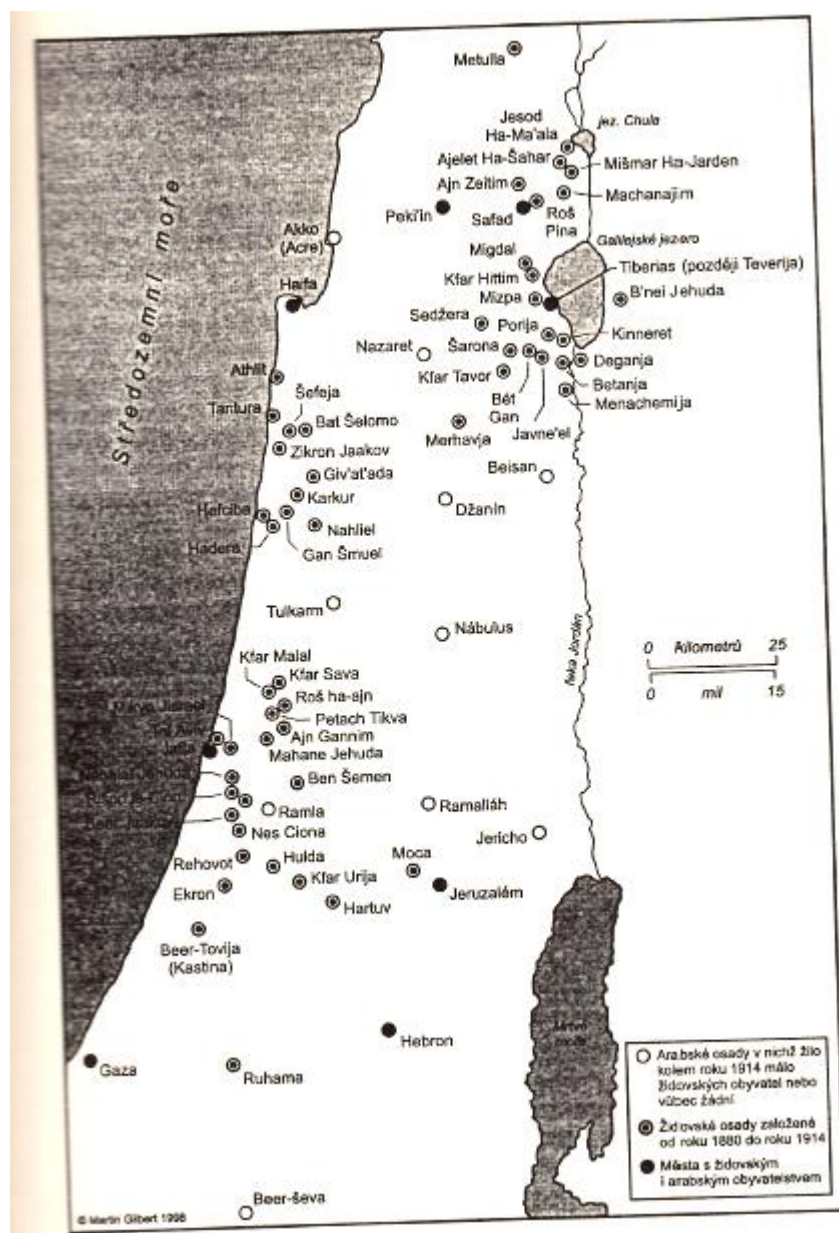
¹⁵⁰ CHAPMAN, Colin. *Či je země zaslíbená?* Praha: Volvox Globator, 2003. s. 98.

Příloha č. 4 - Biblický Izrael v době královské („Velký Izrael“)

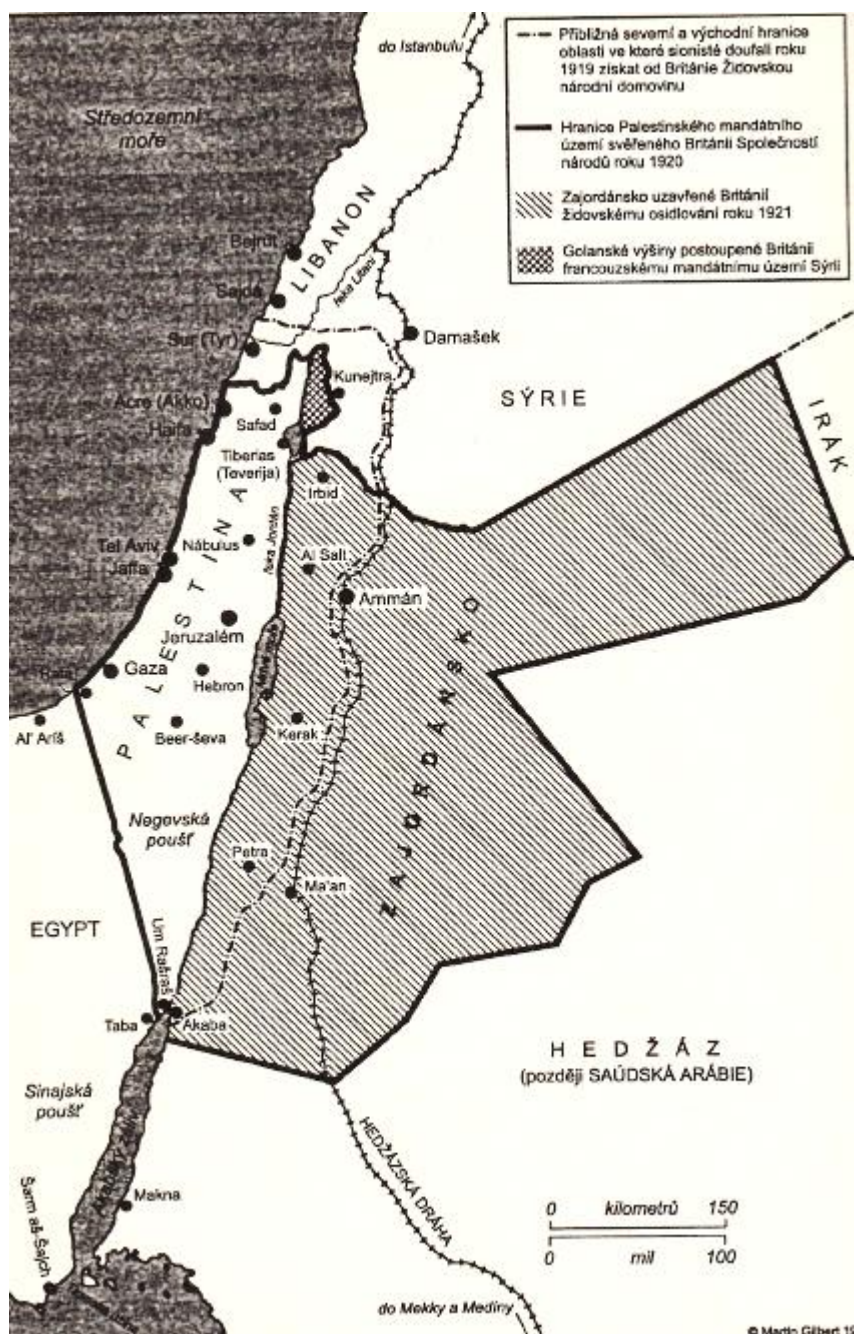
SEGERT, Stanislav. *Starověké dějiny Židů*. Praha: Svoboda, 1995. s. 313.

Příloha č. 5 - Židovské osady v osmanské Palestině kolem roku 1914

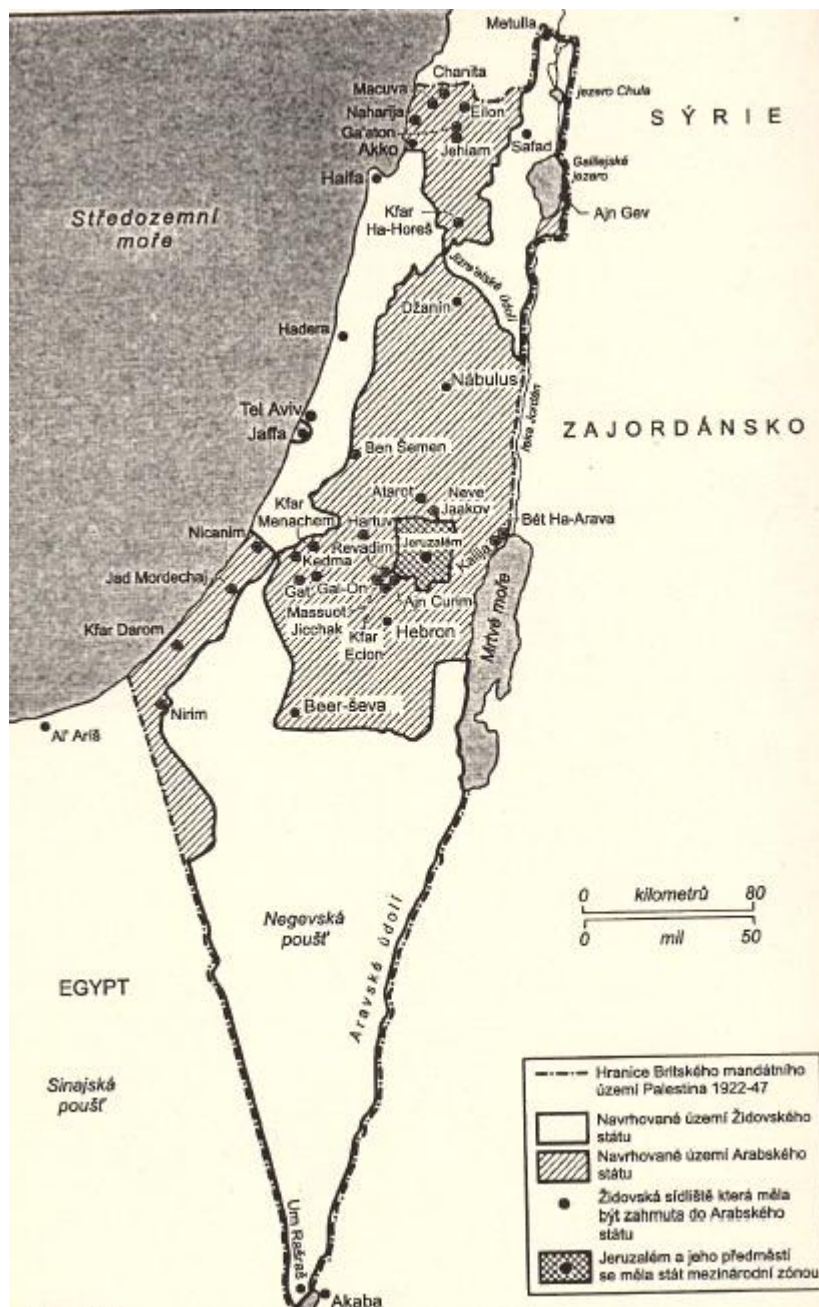

GILBERT, Martin. *Izrael: Dějiny*. Praha: BB Art, 2002. s. 603.

Příloha č. 6 - Palestina jako mandátní území Velké Británie 1920 - 1948

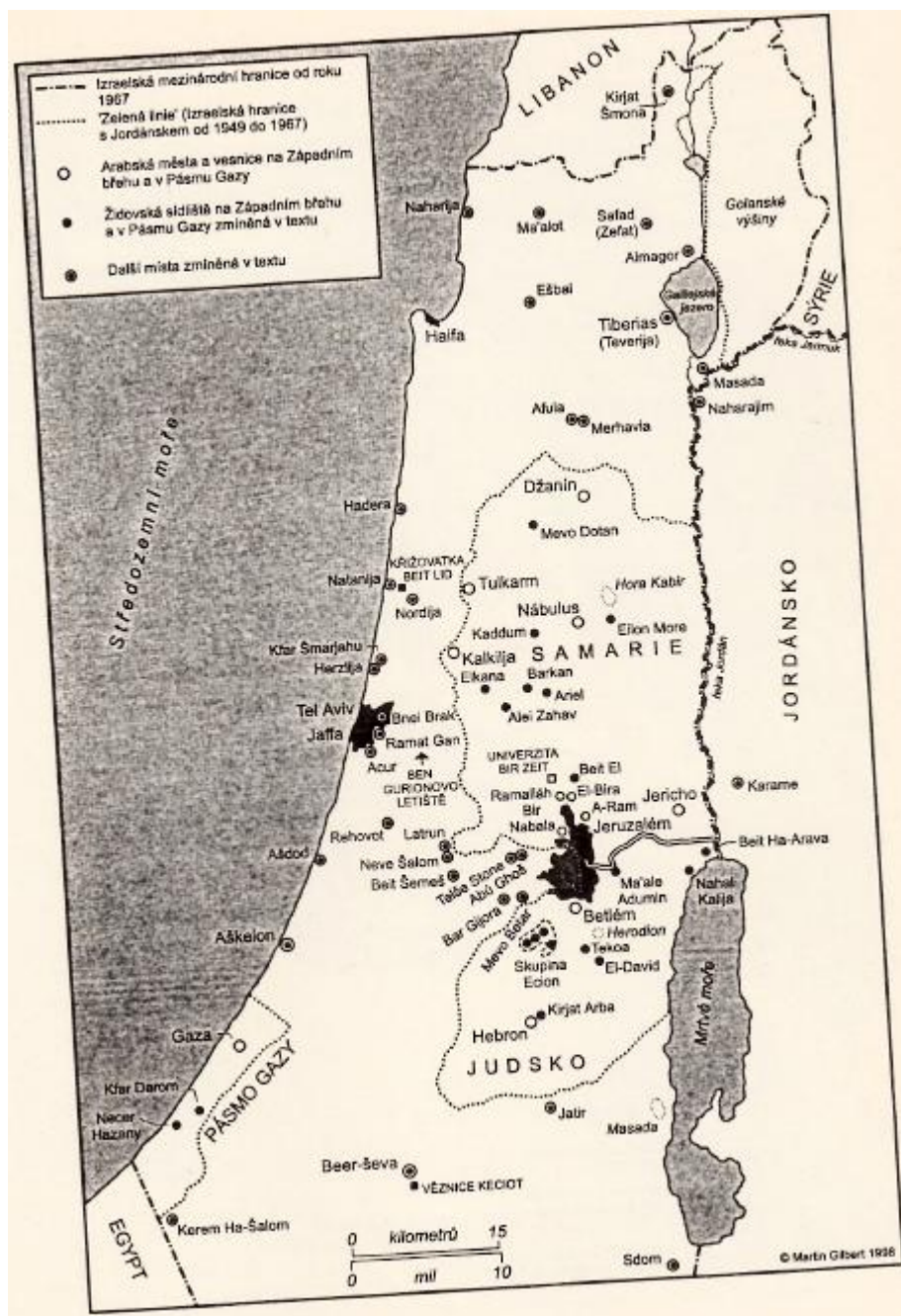

Příloha č. 7 - Plán OSN na rozdělení Palestiny z roku 1947

GILBERT, Martin. *Izrael: Dějiny*. Praha: BB Art, 2002. s. 610.

Příloha č. 8 - Izrael od roku 1967

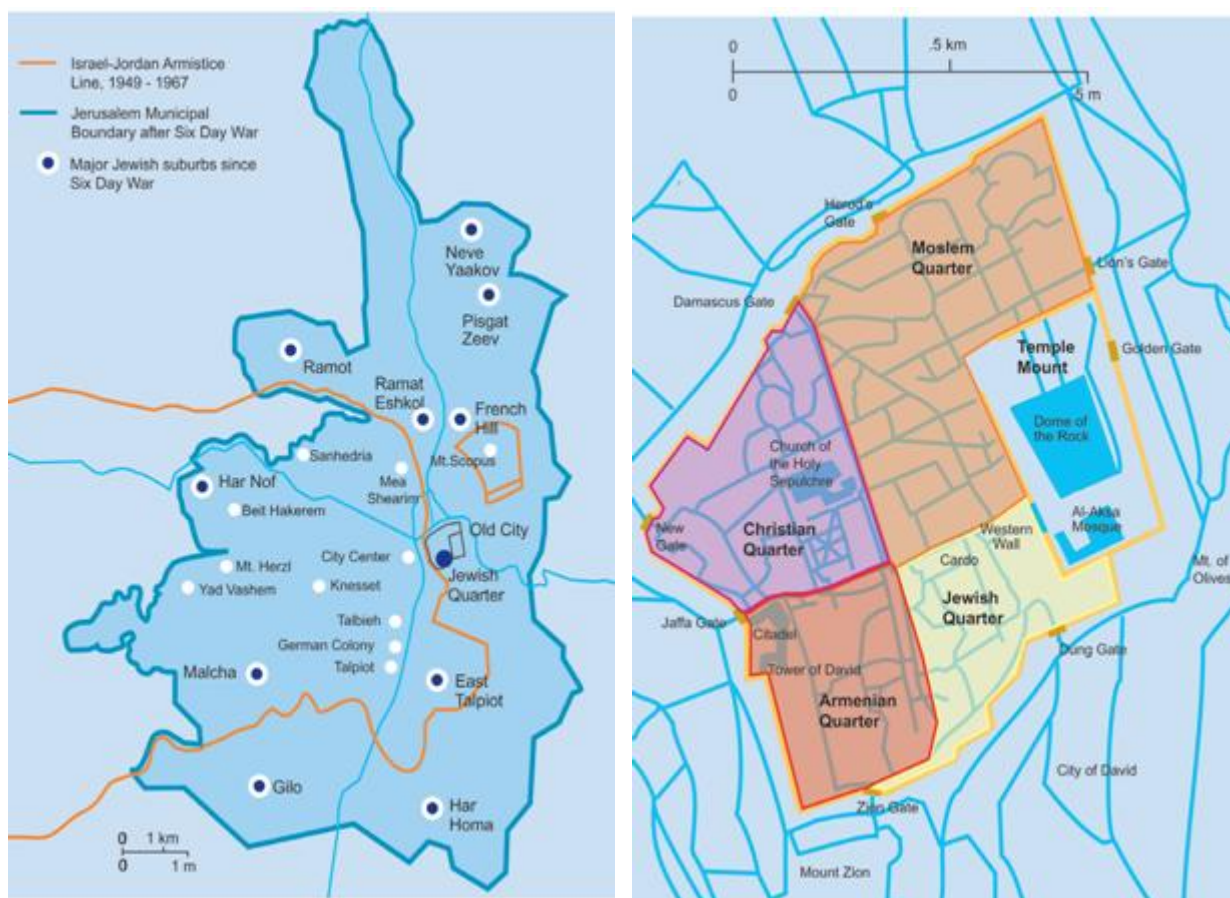
GILBERT, Martin. *Izrael: Dějiny*. Praha: BB Art, 2002. s. 631

Příloha č. 9 - Stát Izrael

Dostupné z <<http://www.mfa.gov.il/NR/rdonlyres/CD41289E-0875-4D84-A2D1-5BBF34BCF91A/0/mapstorypart2.pdf>>.

Příloha č. 10 - Jeruzalém a Staré město jeruzalémské rozdělené mezi čtyři náboženství

Dostupné z <<http://www.mfa.gov.il/NR/rdonlyres/CD41289E-0875-4D84-A2D1-5BBF34BCF91A/0/mapstorypart2.pdf>>.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. et Bc. Eva Růžičková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. David Hampl, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Židovsko - palestinský konflikt a jeho souvislosti
Název v angličtině:	Jewish - Palestinian conflict and its context
Anotace práce:	Práce se zabývá židovsko - palestinským konfliktem a jeho souvislostmi. Je tu rovněž věnována pozornost pedagogické aplikaci.
Klíčová slova:	Izrael, Palestina, Židé, OOP, etnický konflikt, Palestinská autonomie, židovské osady, uprchlíci
Anotace v angličtině:	The work deals with the Jewish - Palestinian conflict and its context. There's also paid attention to the pedagogical application.
Klíčová slova v angličtině:	Israel, Palestine, Jews, PLO, ethnic conflict, Palestinian Authority, Jewish settlements, refugees
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 - Seznam zkratk Příloha č. 2 - Pracovní list Příloha č. 3 - Vybrané části Palestinské národní charty Příloha č. 4 - Biblický Izrael v době královské („Velký Izrael“) Příloha č. 5 - Židovské osady v osmanské Palestině kolem roku 1914 Příloha č. 6 - Palestina jako mandátní území Velké Británie 1920 – 1948

	Příloha č. 7 - Plán OSN na rozdělení Palestiny z roku 1947 Příloha č. 8 - Izrael od roku 1967 Příloha č. 9 - Stát Izrael Příloha č. 10 - Jeruzalém a Staré město jeruzalémské rozdělené mezi čtyři náboženství
Rozsah práce:	84
Jazyk práce:	Český